

T.C.
OKAN ÜNİVERSİTESİ
SOSYAL BİLİMLER ENSTİTÜSÜ

BANKA ŞUBELERİNİN DENETİMİ VE ETKİNLİĞİNİN
ARTTIRILMASI

Sultan DOĞAN AKBAŞ

YÜKSEK LİSANS TEZİ
İŞLETME ANABİLİM DALI
MUHASEBE VE DENETİM PROGRAMI

DANIŞMAN
Doç. Dr. Hakan TAŞTAN

KOCAELİ, Eylül 2017

T.C.
OKAN ÜNİVERSİTESİ
SOSYAL BİLİMLER ENSTİTÜSÜ

BANKA ŞUBELERİNİN DENETİMİ VE ETKİNLİĞİNİN
ARTTIRILMASI

Sultan DOĞAN AKBAŞ
(Enstitü No:162008164)

YÜKSEK LİSANS TEZİ
İŞLETME ANABİLİM DALI
MUHASEBE VE DENETİM PROGRAMI

DANIŞMAN
Doç. Dr. Hakan TAŞTAN

KOCAELİ, Eylül 2017

T.C.
OKAN ÜNİVERSİTESİ
SOSYAL BİLİMLER ENSTİTÜSÜ

BANKA ŞUBELERİNİN DENETİMİ VE ETKİNLİĞİNİN
ARTTIRILMASI

Sultan DOĞAN AKBAŞ
(Enstitü No: 162008164)

YÜKSEK LİSANS TEZİ
İŞLETME ANABİLİM DALI

MUHASEBE VE DENETİM PROGRAMI

Tezin Enstitüye Teslim Edildiği Tarih :

Tezin Savunulduğu Tarih :

Tez Danışmanı : Doç. Dr. Hakan TAŞTAN
(Okan Üniversitesi)

Diğer Jüri Üyeleri : Yrd. Doç. Dr. Hüseyin MERT
(Okan Üniversitesi)

Doç. Dr. Fatma PAMUKÇU
(Marmara Üniversitesi)

KOCAELİ, Eylül 2017

ÖNSÖZ

Öncelikle beni bugünlere getiren değerli validem Mihriban Hanıma ve değerli pederim Ziya Beye, tezli yüksek lisansa geçmemizi sağlayan değerli hocam Yrd. Doç. Dr. Hüseyin Mert'e, her zaman desteğini hissettiğimiz değerli hocalarımız Doç. Dr. Hakan Taştan, Prof. Dr. Oktay Taş ve Doç. Dr. Murat Azaltun'a teşekkürü bir borç bilirim.

Bunun dışında her türlü maddi ve manevi desteğini hiçbir zaman esirgemeyen abim Ali beye, kardeşim Servet beye, kız kardeşim Gülbahar hanıma, kızım Ceren ve oğlum Eren'e sabırlarından ve ders çalışırken bana göstermiş oldukları nezaketten dolayı çok teşekkür ederim.

Kocaeli Yüksek Lisans Ekibi arkadaşlarım, Sn. Mali Müşavir Gürer Yıldırım, Nurten Yıldırım, Zeynep Çalık, Muyase Dursun, Özlem Bayram, Nurşen İçen, Aday Meslek Mensubu Emel Temurlenk, Ebru Yüksel, Sema Kocabaş, Tülay Erim Çalık, Gülşen Aslan, Cengiz Aladağ, Özcan Aladağ, Yirmi dört yıldır çalışma arkadaşım Vakıfbank Bekirpaşa Şube Müdürü Fatma Sarman, Müdür Yardımcısı Nalan Öztaş ve oğlu Berke Cem Pekpay'a teşekkürü bir borç bilirim.

Kocaeli, 2017

Sultan Doğan AKBAŞ

İÇİNDEKİLER

SAYFA NO

ÖNSÖZ	i
İÇİNDEKİLER	ii
ÖZET	vii
ABSTRACT	viii
KISALTMALAR	xii
BÖLÜM 1. GİRİŞ ve AMAÇ	1
BÖLÜM 2. DENETİM ve BANKACILIK ALANINDAKİ TEMEL KAVRAMLAR	4
2.1. DENETİM	4
2.1.1. Denetim Gereksinimi	6
2.1.2. Denetimin Hedefleri	6
2.1.3. Denetim Standartları	8
2.1.4. Denetimin Türleri	9
2.1.4.1. Amacına Göre Denetim Türleri	9
2.1.4.1.1. Mali Tablolar Denetimi	9
2.1.4.1.2. Uygunluk Denetimi	9
2.1.4.1.3. Faaliyet Denetimi	10
2.1.4.2. Yapılış Nedenine Göre Denetim Türleri	10
2.1.4.2.1. Yasal Denetim	10
2.1.4.2.2. İsteğe Bağlı Denetim	11
2.2. DENETÇİ	11
2.3 BANKA KAVRAMI	13
2.3.1. Bankanın Tanımı	13
2.3.2. Bankacılığın Tarihsel Gelişimi	13
2.3.3. Banka Çeşitleri	14
2.3.3.1. Sermayelerine Göre Bankalar	14
2.3.3.2. Sermaye Kökenlerine Göre Bankalar	15
2.3.3.3. Faaliyetlerine Göre Bankalar	15

2.3.4. Bankaların Temel Faaliyetleri	16
2.3.5. Bankaların Organizasyon Yapısı	17
2.3.5.1. İç Organizasyon	17
2.3.5.2. Dış Organizasyon	20
2.5. BANKALARDA DENETİM.....	20
2.5.1. Bankalarda Kamusal Denetim	22
2.5.2. Bankalarda İç Denetim.....	26
2.5.3. Bankalarda Bağımsız Denetim.....	29
2.6. İÇ DENETİM ve İÇ KONTROL İLİŞKİSİ.....	31
2.6.1. İç Denetimin Tanımı.....	31
2.6.2. İç Denetimin Kapsamı	33
2.6.3. İç Denetimin Tarihi Gelişimi.....	33
2.6.4. İç Denetimde Taraflar	35
2.6.4.1. Üst Yönetim ve Yönetim Kurulu	35
2.6.4.2. Denetim Komitesi	36
2.6.4.3. İç Denetim Yöneticisi.....	37
2.6.4.4. Banka Teftiş Kurulu	38
2.6.4.5. Bağımsız Dış Denetim.....	39
2.6.5. İç Denetimin Unsurları.....	40
2.6.6. İç Denetimin İşleyişi	40
2.6.7. İç Denetim Bölümünün Yönetimi	42
2.6.8. Gözetim Otoritesinin İç Denetim Bölümü ve Dış Denetçiyle İlişkisi	44
2.6.8.1. Gözetim Otoritesi ile İç Denetim Bölümünün İlişkisi	45
2.6.8.2. İç Denetçiler ile Dış Denetçilerin İlişkisi	45
2.6.8.3. Gözetim Otoritesi ile Dış Denetçi Arasındaki İlişki	46
2.7. İÇ KONTROL İŞLEVİ.....	49
2.7.1. İç Kontrol İşlevinin Etkinliğini Belirleyen Bileşenler	49
2.7.2. İç Kontrol İşlevini Yürütecek Temel Birimler	50
2.7.3. İç Kontrol Süreci ve Temel Unsurları.....	51
2.7.4. Banka Bünyesinde İç Kontrol Ortamı	52
2.7.5. İç Kontrol Faaliyetleri	53
2.7.6. İç Kontrol Sürecinin İzlenmesi ve Hataların Düzeltilmesi	54
2.8. İÇ DENETİM ve İÇ KONTROL KARŞILAŞTIRMASI.....	54
BÖLÜM 3. TÜRK BANKACILIK SEKTÖRÜNDE İÇ DENETİM SİSTEMİ	56
3.1. TÜRK BANKACILIK SEKTÖRÜNDE İÇ DENETİM SİSTEMİNİN GELİŞİMİ.....	56
3.2. 5411 SAYILI BANKACILIK KANUNU ile GETİRİLEN DÜZENLEMELER.....	57

3.3. BANKACILIKTA ETKİN GÖZETİM ve DENETİME İLİŞKİN TEMEL PRENSİPLER.....	58
3.4. BANKACILIKTA İÇ DENETİM SİSTEMİNİN AMACI, KAPSAMI, ORGANİZASYONU ve MESLEKİ ÖZEN	60
3.4.1. İç Denetim Sisteminin Amacı ve Kapsamı.....	60
3.4.2. İç Denetim Birimi	61
3.4.3. İç Denetimde Mesleki Özen	63
3.5. BANKACILIKTA İÇ DENETİMİN İLKELERİ	63
3.5.1. Süreklilik.....	63
3.5.2. Bağımsız İşlev	64
3.5.3. Denetim Tüzüğü.....	66
3.5.4. Yansızlık.....	68
3.5.5. Profesyonel Yeterlilik	69
3.5.6. Faaliyetin Kapsamı.....	71
3.6. BANKA İÇ DENETİM FAALİYETLERİ ve ÇALIŞMA ESASLARI.....	71
3.6.1. Risk Tespiti ve Değerlendirmesi.....	71
3.6.2. İç Denetim Planı	73
3.6.3. İç Denetim Çalışma Programları	75
3.7. BANKALARIN DENETİMİ ile İLGİLİ TANIMLAR.....	76
3.8. DENETİM KOMİTESİ	78
3.9. BANKACILIKTA İÇ KONTROL SİSTEMİ	80
3.10. RİSK YÖNETİMİ SİSTEMİ.....	82
3.11. İÇ DENETİM SİSTEMİ.....	82
3.12. BAĞIMSIZ DENETİM KURULUŞLARI	83
3.13. DEĞERLEME ve DERECELENDİRME KURULUŞLARI	84
3.14. KONSOLİDE DENETİM.....	85
3.15. ÖNLEM ALINMASINI GEREKTİREN HALLER.....	85
3.16. DÜZELTİCİ ÖNLEMLER.....	87
3.17. İYİLEŞTİRİCİ ÖNLEMLER	89
3.18. KISITLAYICI ÖNLEMELER.....	90
3.19. FAALİYET İZNİNİN KALDIRILMASI veya FONA DEVİR	92

3.20. BDDK’NIN BANKALARIN DENETLENMESİ ile İLGİLİ GÖREVİ.....	93
3.20.1. Yerinde Denetim ve Gözetim.....	93
3.20.2. Bilgi ve Belge İsteme.....	96
BÖLÜM 4. BANKA ŞUBELERİNİN DENETİMİNİN ETKİNLİĞİNİN İNCELENMESİ	97
BÖLÜM 5. SONUÇ ve ÖNERİLER	122
KAYNAKLAR	126
ÖZGEÇMİŞ.....	130

ÖZET

BANKA ŞUBELERİNİN DENETİMİ VE ETKİNLİĞİNİN ARTTIRILMASI

Son yıllarda, işletmelerin ve sermaye piyasalarının hızla gelişmesi, şirket iflaslarının ve ülke krizlerinin de artmasına neden olmuştur. Krizlerinin birçoğunun merkezinde ise finans krizi ve bankalar yer almaktadır. Bankalar çok yoğun ve büyük tutarlarda işlemler yaptıkları için risk çok daha büyüktür. Bu nedenle bankaların denetiminin çok iyi bir şekilde yapılması gerekmektedir. Bankaların denetimi temel olarak üç aşamada gerçekleşir. Bunlardan birincisi, müfettişleri ile yaptığı iç denetimdir. İkincisi, bağımsız dış denetçiler tarafından yapılan bağımsız dış denetimdir (muasebe denetimidir). Üçüncü ve sonuncusu ise BDDK tarafından yapılan denetimdir (gözetimdir). Literatürde ise; denetim denilince ilk akla gelen bağımsız dış denetimdir (muasebe denetimidir). Denetim; iktisadi faaliyet ve olaylarla ilgili iddiaların önceden saptanmış ölçülere uygunluk derecesini araştırmak ve sonuçları ilgi duyanlara bildirmek amacıyla tarafsızca kanıt toplayan ve bu kanıtları değerleyen sistematik bir süreçtir. Denetimin temel amacı; işletmenin finansal tablolarındaki bilgilerinin güvenilirliğini sağlamaktır. Denetimle karıştırılan kavramlar da vardır. Kontrol: Bir şeyin doğruluğunu, kayıt ve/veya belgeler aracılığıyla incelemek ve araştırmaktır. Teftiş: Bir şeyin aslını, doğruluğunu veya işlerin iyi yürütülüp yürütülmediğini anlamak için yapılan inceleme olarak tanımlanabilir. Revizyon: Gözden geçirmek, tekrar incelemek anlamına gelmektedir. Revizyon diğer kavramların tamamının ortak alanıdır. Denetim genel anlamda, muasebe denetimi (finansal tablolar denetimi = bağımsız dış denetim), uygunluk denetimi ve faaliyet denetimi olarak üçe ayrılmaktadır. Muasebe denetimi; Finansal tabloların genel kabul görmüş muasebe ilke ve standartlarına uygunluğunun ve bir bütün olarak gerçeği yansıtır yansıtmadığının denetimidir. Uygunluk denetimi; işletmenin belirlediği kurallara uyulup uyulmadığının tespitidir. Uygunluk denetimi, işletmenin belirlediği kurallara uygunluğun araştırılması ise iç denetim adını alır. Şayet bankacılıkla ilgili yasa ve tebliğlere uygunluk araştırılıyorsa; BDDK denetimi ve

gözetimi adını alır. Vergi yasalarına uygunluk araştırılıyorsa kamu denetimi yapılmış olur. Faaliyet denetimi; işletme dışındaki uzman kişilerce yapılan, işletme yönetiminin başarısını ortaya çıkarmaya yönelik geniş kapsamlı bir denetim türüdür. Bankalar yoğun faaliyetleri nedeniyle birçok hata ve hile ile karşı karşıya kalmaktadırlar. Bu hata ve hileler nedeni ile finansal tablolardaki rakamların yanlış olması durumuna yapısal risk adı verilmektedir. Bu riski yok etmek için bankalarda, herkesin yetki ve sorumluluklarını belirleyecek, kayıt ve belge düzeni oluşturacak bir iç kontrol sistemi kurulur. Bankalarda iç kontrol sisteminin iyi kurulmaması, işletilememesi veya hileli işlemler sonucunda finansal tablolarda yanlışlık olması ihtimali varsa buna da kontrol riski denir. İşte bu riski de yok etmek için bankalarda bağımsız dış denetim yapılır. Bağımsız denetime rağmen finansal tablolarda hatalar varsa buna da tespit edememe riski denir. Bağımsız dış denetçiler denetim faaliyetleri sonucunda bir denetim raporu yazarlar ve bu raporlarını banka yönetimi ile BDDK'ya iletirler. Denetim raporunun sonucunda dört farklı görüşten biri yer alır. Olumlu görüş; finansal tabloların doğruyu yansıttığını ifade eder. Şartlı görüş; sonucu tam belirlenemeyen birkaç işlem dışında genel olarak tablolarının doğruyu yansıttığının onaydır. Olumsuz görüş; denetim sonucunda finansal tablolarda önemli yanlışların olduğunu ifade eder. Görüş bildirmekten kaçınma; denetçi bankanın engellemeleri nedeniyle bir görüşe ulaşacak kadar denetim kanıtı toplayamazsa; raporunda olumlu ya da olumsuz bir görüş bildiremez. Bankalarda denetim faaliyetlerinin yürütülmesi sağlamak; gerekli düzeltme ve iyileştirmeleri yönetim kurulu adına yerine getirmekle sorumlu olan bir denetim komitesi kurulmalıdır. Denetim komitesi yönetim kurulu üyelerinden oluşur ve bankanın denetim faaliyetleri ile ilgilenir. Son olarak bankalar yukarıdaki denetimler dışında vergi denetimi gibi farklı denetimlere de tabidir. Bankaların düzenli bir şekilde denetimi hem banka hem de ülke ekonomisi için çok önemli bir konudur. Denetim uzman kişiler tarafından ve ciddiye alınarak yapılmalıdır.

Anahtar Kelimeler: Denetim, Kontrol, Banka Şubelerinin Denetimi

Tarih: 29.09.2017

ABSTRACT

AUDITING OF BANK BRANCHES AND RAISING ITS EFFICIENCIES

In recent years, the rapid development of companies and capital markets has led to an increase in bankruptcies and country crises. Banks and financial crisis are significant reason of crisis. The risk of banking operations is much greater because they are trading at large amounts. For this reason, banks should be well supervised. The supervision of banks basically takes place in three stages. The first one is the internal audit made by internal auditors. The second is independent external audit made by independent external auditors (accounting audit). The third and the last is supervision made by the BRSA(BDDK). In literature; auditing means Independent auditing (accounting audit) at first.

Audit; is a systematic process carried out in accordance with generally accepted accounting principles and standards, investigated the compliance of the information on economic activity with these principles and standards and performed by independent audit personnel. Auditing is a systematic process of objectively obtaining and evaluating evidence regarding assertions about economic actions and events to ascertain the degree of correspondence between those assertions and established criteria and communicating the results to interested parties. The main purpose of the audit is to ensure the reliability of records on financial statements. There are many concepts confused with auditing. Control: To check the authenticity of something through records and / or documents. Inspection: It can be defined as examination of something for the purpose of determining the fact and whether the works are carried out properly. Revision: means reviewing, reexamination for correction. Revision term includes all of the other concepts.

Auditing in general terms is divided into 3 main categories as accounting audit (financial statements audit = independent external audit), propriety(compliance) audit and operational(performance) audit. Accounting audit(audit of financial statements); It

is an audit of whether the financial statements are in conformity with generally accepted accounting principles and standards and whether they reflect the truth as a whole. Propriety (compliance) Audit; It is an audit undertaken to confirm whether a firm is following regulatory guidelines. Propriety auditing takes the name of internal auditing if the regulatory guidelines are set by company. It takes the name of BRSA (BDDK) supervision if compliance with laws and communiqués related to banking is being examined. If compliance with tax laws is investigated, public audit will be conducted. Operational (performance) audit; Is an independent auditing process, made by external auditors, aimed at evaluating the measures instituted by management.

Banking industry are faced with many errors and and fraudulent operations because of their huge amount of activities. There could be wrong records on financial statements of banks called “structural risk” because of these errors and fraudulent operations. In order to eliminate this risk, banks establish an internal control mechanism that will determine the authority and responsibilities of everyone, and establish the system of records and documents. If there is a possibility of errors in the banks financial statements as a result of poor internal control system, or fraudulent transactions, this is also called “control risk”. In order to eliminate this risk independent external audit is made for the banks. Despite the independent audit, if there are errors in the financial statements it is called the “detection risk”. Independent external auditors write audit reports as a result of audit activities and pass these reports to the bank management and the BRSA. As a result of the audit report, one of four different opinions is placed; positive, conditional, negative and avoidance to give an opinion. Positive opinion; The financial statements reflect fairly the truth. Conditional opinion; except for a few operations that can not be completely determined the statements reflect the truth,. Negative opinion; It means that there are significant errors solely and collectively important for the financial statements. Avoidance of opinion; If the auditor unable to obtain sufficient and appropriate audit evidence to support his opinion due to the bank's obstacles; he avoids from reporting a positive or negative opinion. An audit committee should be established which is responsible for carrying out the necessary corrections and improvements on behalf of the board for ensuring that auditing is carried out effectively in banks. The audit committee consists of members of the board of directors and this committee is involved in the bank's audit activities. Finally, banks are also subject to different audits, such as

tax audits, other than the above. Regular auditing of banks is a very important not only for the bank but also for the country's economy. The auditing should be done by the experts seriously.

Keywords: Auditing, Control, Auditing of Bank Branches

Date: 29.09.2017

KISALTMALAR

BDDK	: Bankacılık Düzenleme ve Denetleme Kurulu
BIS	: Bank for International Settlements-Uluslararası Ödemeler Bankası
IMKB	: İstanbul Menkul Kıymetler Borsası
TİDE	: Türkiye İç Denetim Enstitüsü
TCMB	: Türkiye Cumhuriyeti Merkez Bankası
COBIT	: Control Objectives for Information and Related Technology (Bilgi Teknolojileri için Kontrol Hedefleri)
SAC	: The Institute of Internal Auditors Research Foundation's Systems Auditability and Control (İç Denetçiler Enstitüsü Araştırma Geliştirme Sistemleri Denetimi ve Kontrolü)
INTOSAI	: International Organization of Supreme Audit Institutions (Avrupa Birliği, Uluslararası Yüksek Denetim Organları Örgütü)
COSO	: The Committee on Sponsoring Organizations of the Treadway Commission (Treadway Komisyonu Sponsor Örgütler Komitesi)

BÖLÜM 1. GİRİŞ ve AMAÇ

Güven müesseseleri olan bankaların her geçen gün ekonomik alanda önemleri artmaktadır. Sağlam banka ve bankacılık sistemine sahip ülkeler, güvenilir bir ekonomiye sahip olduğu gibi ekonomik krizlerden de az etkilenmektedirler. Güçlü olmayan bir yapı ise, zaman zaman ekonomik krizleri tetikleyebilmektedir. Bu nedenlerle bankaların güçlü bir temel üzerine kurulmaları ve yönetilmeleri gereklidir. Yönetim sürecinin ise, bağımsız kurumlar tarafından gözetlenmesi ve denetlenmesi bir zorunluluktur. Bu zorunluluk, bankaların faaliyetlerinin sadece mudi ve banka dışında, toplumun büyük bir kesimini etkilemesi nedeniyle ortaya çıkmaktadır. Yaşanan son küresel ekonomik krizle birlikte bankacılık sektörünün düzenlenmesi ve denetlenmesi konusu, ulusal boyutun ötesinde, uluslararası anlamda yoğun şekilde yeniden gündeme taşınmıştır. Türkiye’de benzer bir süreç 2000-2001 krizi öncesinde yaşanmaya başlanmış, bankacılık sektörüne ilişkin mevzuat ve uygulamalar radikal nitelikte değişikliklere uğramıştır. Kamusal nitelikteki düzenleme ve denetimin özerk bir yapı tarafından gerçekleştirilmesi, kurum içi denetim mekanizmalarının geliştirilmesi, bağımsız denetim kuruluşlarının fonksiyonlarının şekillendirilmesi bankacılık sektöründeki denetimin temellerini oluşturmuştur. Çalışmada, Türk bankacılık sektörünün kamusal denetim, iç denetim ve bağımsız denetim olarak üç bölümde sınıflandırılabilir denetim mekanizması değerlendirilmiştir. 4389 sayılı Bankalar Kanunu, yurt içinde ve yurt dışında yaşanan gelişmelere uyum sağlayabilmek amacıyla beş yıl içerisinde sekiz defa değişikliğe uğramıştır. Bu süreçte, alt düzenlemelerin kanunî temelinin güçlendirilmesi ihtiyacı ortaya çıkmıştır. Öte yandan, dünyada oluşan yeni finansal mimari, güven ortamının tesis edilmesini, finansal serbestleşmenin tamamlanmasını, finansal piyasaların tarafları arasında rekabet ortamının sağlanmasını, şemsiye denetimine geçilmesini ve iyi yönetimin hâkim kılınmasını zorunlu kılmıştır.

Bu çerçevede;

- Piyasaların etkin, düzenli ve şeffaf bir yapıya kavuşturulmasını,

- Finansal hizmetlerden yararlanan bireysel müşterilerin haklarının gözetilmesini,
- Bankacılık Düzenleme ve Denetleme Kurumunun kurumsal yapısının, görev ve sorumluluklarının piyasa ihtiyaçlarına duyarlı ve esnek bir yapıya kavuşturulmasını,
- Bankaların, finansal holding şirketlerinin, finansal kiralama şirketlerinin, faktoring şirketlerinin, finansman şirketlerinin ve finansal piyasalarda faaliyet gösteren Kurulca belirlenecek diğer kuruluşlar ile bunlara destek hizmeti sağlayan kuruluşların faaliyetlerinin düzenlenmesi ve denetlenmesi fonksiyonlarının Bankacılık Düzenleme ve Denetleme Kurumu bünyesinde toplanmasını,
- Kurum içi ve Kurum dışı denetim ve gözetim unsurlarının bütünleştirilmesini,
- Kuruluş ve faaliyet izinlerinin ihtiyatlı denetimin bir parçası hâline getirilmesini,
- Finansal piyasaların değişen koşullarına cevap verebilecek yeterli esneklikte bir denetim ve gözetim sistemi ile düzenleme yapısının oluşturulmasını,
- Finansal sistemin tarafları arasında şeffaflık ve eşitlik gibi genel ilkelerin gözetilmesini,
- Finansal piyasalarda güven ve istikrarın yerleştirilmesi ve yaygınlaştırılmasını,
- Finansal piyasalarda risk doğurucu gelişmelerin öngörülebilmesini,

Amaçlayan, Avrupa Birliği direktifleri, uluslararası ilkeler ve standartlar ile uyumlu olarak 5411 Sayılı Bankacılık Kanunu Yürürlüğe sokulmuştur.

5411 sayılı Kanuna göre yukarıda maddelerle anlatılanları kısaca özetlersek denetçiler bağımsız denetçiler, devlet denetçileri ve iç denetçiler olmak üzere üçe ayrılır. Denetçi için yapılmış olan tanım bu üç türü de kapsamaktadır. Yalnız belirtilen denetçi türlerinin hepsinin de sorumlulukları farklıdır.

Bağımsız denetçiler dış denetçi olarak da adlandırılan serbest muhasebe uzmanlarıdır. En büyük özellikleri ise denetledikleri işletme ile hiçbir şekilde iş ilişkilerinin olmamasıdır.

Bağımsız denetçi işletme yönetiminin hazırladığı mali tabloları incelemek ve onların doğruluğu hakkında görüş bildirmekten sorumludur. Bunun sonucunda ise mali tabloların doğruluğuna ilişkin görüş bildiren bir denetim raporu hazırlar. Denetçi tüm bu sorumluluklarını yerine getirirken de göz önüne genel kabul görmüş denetim standartları olarak adlandırılan kriterleri almalıdır.

Mali tabloları incelemek ve bunların doğruluğu hakkında bir görüş bildirmek denetçinin temel sorumluluğu olsa da denetçinin bunun yanında üç tane de ikincil sorumluluğu vardır. Denetçi, denetim yaparken temel sorumluluğu ile birlikte bu üç ikincil sorumluluğunu da yerine getirmek zorundadır.

İkincil sorumluluklar olarak adlandırılan sorumluluklar;

- 1) Mali tablolardaki bütün önemli hata ve hilelerin bulunması,
- 2) Müşteri tarafından yapılan tüm kanunsuz işlerin tespit edilip, ortaya çıkarılması,
- 3) İşletmenin hayatının gelecekte de süreklilik göstereceğinin tespit edilerek bu bağlamda mali durumunun da yeterli derecede güvence altında olduğunun belirlenmesidir.

Özetle denetçiler denetim işlevini yerine getirme sorumluluğunu üzerine almış kişiler olarak yapılan bir denetimin etkinliğinin ve verimliliğinin artırılmasıyla yakından ilgilidirler.

Bu çalışmadaki amaç; banka şube denetiminin etkinliğinin incelenmesidir. Çalışmanın ikinci bölümünde denetim ve bankacılık alanındaki temel kavramların tanımlamalarına yer verilmiştir. Üçüncü bölüm Türk bankacılık sektöründe iç denetim sistemi, Türk bankacılık sektöründe iç denetim sisteminin gelişimi, 5411 Sayılı bankacılık kanunu ile getirilen düzenlemeler, bankacılıkta etkin gözetim ve denetime ilişkin temel prensipler, bankacılıkta iç denetim sisteminin amacı, kapsamı, organizasyonu ve mesleki özen, bankacılıkta iç denetimin ilkeleri, banka iç denetim

faaliyetleri ve çalışma esasları, bir bankada iç denetim faaliyeti uygulaması, bankaların denetimi ile ilgili tanımlar, denetim komitesi, bankacılıkta iç kontrol sistemi, risk yönetimi sistemi, iç denetim sistemi, bağımsız denetim kuruluşları, değerlendirme ve derecelendirme kuruluşları, konsolide denetim, önlem alınmasını gerektiren haller, düzeltici önlemler, iyileştirici önlemler, kısıtlayıcı önlemler, faaliyet izninin kaldırılması veya fona devir, BDDK'nın bankaların denetlenmesi ile ilgili görevleri konuları incelenmiştir.

Çalışmanın dördüncü bölümünde; banka şubelerinin denetiminin etkinliğinin incelenmesi konusu incelenirken çalışmanın son bölümünde ulaşılan sonuçlar açıklanmış ve önerilerde bulunulmuştur.

BÖLÜM 2. DENETİM ve BANKACILIK ALANINDAKİ TEMEL KAVRAMLAR

2.1. DENETİM

Denetim; iktisadi faaliyet ve olaylarla ilgili iddiaların daha önceden saptanmış ölçütlere uygunluk derecesini araştırmak ve sonuçları ilgi duyanlara, yetkililere bildirmek amacıyla tarafsızca kanıt toplayan ve bu kanıtları değerleyen sistematik bir süreçtir. (DPT,2003,19)

Yukarıdaki denetim tanımının unsurlarını ve özelliklerini şöyle sıralayabiliriz:

- ✓ Denetim bir süreçtir. Bu yolla denetimin dinamik bir faaliyet olduğu ortaya konmaktadır. Bu süreç denetim faaliyetleri için gerekli olan bilgi ve kanıtların sağlanması, bunların işlenmesi ve değerlendirilmesi, değerlendirme sonuçlarına göre bir denetim görüşüne ulaşılması ve bu görüşün denetim raporu ile ilgili yerlere iletilmesi evrelerini içerir. Bu açıdan denetim süreci bir bilgi üretme ve karar verme süreci olarak düşünülmelidir. Yukarıdaki tanımda en önemli husus denetimin sistematik bir süreç olduğudur. Denetim süreci anlamlıdır, ussal, planlı ve bilimseldir.
- ✓ “İktisadi faaliyet ve olaylarla ilgili iddialar “ ifadesi ile muhasebenin iktisadi bilgileri teşhis etme, ölçme ve raporlama işlevleri belirtilmek istenmektedir.

Denetim sürecinin özü bu ifade içinde aranmalıdır. Uzman denetçi bir denetim faaliyetine başlarken denetlediği işletmenin finansal tabloları ve iktisadi faaliyetleri hakkındaki raporlar kendisine sunulur. Bu raporlar o işletme yönetiminin belirli bir döneme ait iktisadi faaliyetler hakkındaki bildirim ve iddialarını yansıtır. Uzman denetçi gerekli incelemelerini yaparak işletme yönetiminin kendisine sunduğu bu raporlardaki iddiaların doğruluğunu ve güvenilirliğini araştırır ve onaylar.

- ✓ “Önceden saptanmış ölçütler“, yönetimin iktisadi faaliyet ve olaylara ait iddia ve bildirimlerinin doğruluğunun araştırılması amacıyla karşılaştırıldıkları standartlardır. Uzman denetçi incelemelerine ait bulguları ilgili taraflara bildirir. Denetçi ile bilgileri kullanacak ilgili taraflar arasında verimli ve anlaşılabilir bir haberleşmenin kurulabilmesi için ortak bir haberleşme lisanına ihtiyaç vardır. Bu ortaklaşma haberleşme lisanı “önceden saptanmış ölçütler “aracılığıyla sağlanır. Bu ölçütler yasama organlarınca konmuş kurallar, yönetim tarafından saptanmış başarı ölçüleri, bütçeler, finansal muhasebe standartlarını düzenleyen organlar tarafından oluşturulmuş genel kabul görmüş muhasebe ilkeleri veya yönetim kurulları tarafından ölçülmeye çalıştırılan operasyonel riskler olabilir.
- ✓ “ Uygunluk derecesi “ yönetim tarafından ileri sürülen iddia ve bildirimlerin saptanmış ölçütlerle ne derecede uyum içinde bulunduğunu belirleyen bir ölçüdür. Bu uygunluk ya da uyumsuzluk nicel olarak veya nitel olarak saptanıp belirlenebilir.
- ✓ “Tarafsızca kanıt toplama ve kanıtları değerlendirme “ ibaresi, denetçinin bir ön yargıya dayanmadan bağımsız bir uzman kişi olarak, yapılmış bildirimleri özenle incelemesi ve sonuçların titizlikle değerlemesi anlamında kullanılmaktadır. Burada denetimin tarafsız olarak kanıt topladığı ve bu kanıtları değerlediği vurgulanmaktadır. Kanıtın kendisinin tarafsız ve öznel olup olmadığı ise bu aşamada önem taşımaktadır.
- ✓ “İlgi duyanlar “ ilgili çıkar gruplarını, yönetim birimlerini ve genel anlamda kamuyu ifade etmektedir. Denetçinin bulgularını ve yargısını kullanan her birey ilgili taraf olmaktadır. Bu gruba ortaklar, işletmenin yöneticileri, kredi verenler, devlet kurumları ve kamu oyu dahildir.

- ✓ “Sonuçları bildirme “ denetim sürecinin son evresidir. Sonuç bildirme temelde bir onaylama işlemidir. Denetçi işletme yönetimince ileri sürülen iddia ve bildirimlerin geçerliliğini ve güvenilirliğini inceleyerek bunları onaylar ya da reddeder. İnceleme ile ilgili bulguların ve denetçi görüş ve yargısının açıklanması yazılı bir raporla olur. Denetçi bu raporunda yaptığı incelemelerin sonucuna dayanarak, denetlenen işletmenin yönetimi tarafından sunulan finansal tabloların, işletmenin finansal durumunu ve faaliyet sonuçlarını genel kabul görmüş muhasebe ilkeleri ve düzenlilik açısından doğru ve dürüst bir şekilde, açıkça ve oldukça güvenilir bir şekilde yansıttığı hususundaki görüşünü açıklar.
- ✓ Denetçi raporunda hiçbir zaman finansal raporların yüzde yüzlük bir doğruluğunu onaylamaz, ya da bu konuda açıkça bir güvence vermez.
- ✓ Yayınlanan denetim türleri farklı türde olabilir. Bir denetim raporunun türü ve içeriği, tamamlanan denetim niteliğine, amacına, inceleme sonuçlarına, denetçi bulgularına ve raporu kullanacakların gereksinimlerine göre farklılık gösterir. (DPT,2003,19)

2.1.1. Denetim Gereksinimi

Günümüzde işletme çevrelerinde meydana gelen büyük değişiklikler, yönetim işlevlerinin ve tekniklerinin zaman zaman tekrar sorgulanmasına veya çok değişik boyutlar kazanmasına neden olmaktadır. Kuşkusuz bu işlevlerden birisi de iç denetimdir. Dünyadaki ve Ülkemizdeki Hileli Finansal Raporlama sorunları son 20 yıl içerisinde, iç kontrol ve iç denetim kavramlarının tekrar ele alınmasını ve yeniden düzenlenmesini gerektirmiştir. Çalışmamız bu nedenlerle iç denetiminin ve iç kontrolün be değişen boyutlarını açıklamaya çalışmaktadır. Ayrıca, çalışmada ülkemizin önde gelen 500 büyük sanayi işletmesinin iç kontrol yapıları ve iç denetim ile iç kontrol ilişkileri üzerine bir araştırma yer almaktadır. Bu açılardan da çalışmanın, kontrol ve denetim konusunda çalışma yapmak isteyen araştırmacılar için başlangıç noktası olması en büyük dileğimizdir. (Yılancı,2015,11)

2.1.2. Denetimin Hedefleri

Denetim bir yönüyle işletme yönetiminin iddialarının test edilmesi şeklinde değerlendirilebilir. Bir işletme yönetimi finansal tablolarını yayınladığında işletmenin

ekonomik, finansal durumu, likiditesi, karın kaynakları hakkında bir bildirimde veya iddiada bulunmaktadır. Denetçinin söz konusu iddiaların veya bildirimlerin doğruluğunu test etmesi, buna ilişkin kanıt toplaması gerekir. Dolayısıyla denetçinin yönetimin iddiaları karşısında, kendisinin de denetim hedeflerini belirlemesi gerekmektedir. Denetim Çalışmalarını Bölümleme; denetçinin denetim hedefine ulaşması için denetim çalışmalarını küçük birimlere bölerek yürütmesi gerekir. Söz konusu bölümleme denetim ekibinin de görevlendirilmesi açısından önemlidir. Her birim ayrı ayrı denetim çalışmalarını yaptıktan sonra, sonuçlar bir araya getirilerek mali tablolar hakkında görüş oluşturulur. Denetim Çalışmalarını Bölümleme Denetim çalışmalarının bölümlenmesinde iki farklı yaklaşımdan yararlanılır. Bunlar: a) Mali tablo yaklaşımı; mali tablolarda (bilanço ve gelir tablosu) yer alan hesap kalemleri itibariyle denetimin bölümlenmesidir. b) Döngü yaklaşımı (cycle approach); benzer özellik gösteren yani birbirleriyle ilişkili hesap kalemlerinin bir araya getirilmesi ile oluşan döngüler/akımlar itibariyle denetimin gerçekleştirilmesidir. Döngü Yaklaşımında İlgili Hesaplara Örnekler: İşlemler Döngü Hesaplar 1. Sermaye-fon temini ve yatırım yapılması. Finansman/yatırım Döngüsü Kasa, Arsa, Arazi, Makine ve Tesisler, Uzun Vadeli Borçlar, Sermaye 2. Malzeme ve iş gücü temini ile neticelenen yükümlülüklerin ödenmesi. Harcama Döngüsü Satın alma ile ilgili hesaplar (Hammadde, Ticari Mallar gibi), Borçlar, Kasa (Ödemeler) 3. Mamul üretimi Üretim Döngüsü Stoklar, Ödenecek ücretler 4. Mal ve Hizmetlerin Satışı ve Tahsilat Gelir Döngüsü Satışlar, Alacaklar, Alınan çekler, Kasa. (web_1, E.T. 13.05.2017)

Yönetimin İddiaları; Yönetimin sunmuş olduğu mali tablolar aksi bir açıklamada bulunmadıkça yönetimin iddialarını oluşturur. Yönetim iddialarına ilişkin bazı örnekler:

- Bütün varlıklar işletmede mevcuttur, - Bütün satış işlemleri kaydedilmiştir, 64 - Stoklar uygun şekilde değerlendirilmiştir, - Borçlar işletmenin yükümlülükleridir, - Kaydedilen bütün işlemler içinde bulunulan dönemde meydana gelmiştir, - Finansal tablolarda yer alan bütün tutarlar doğru bir şekilde sunulmuş ve açıklanmıştır. Yönetimin İddiaları genellikle beş gruptan oluşmaktadır. Bunlar:

a) Var Olma veya Oluşma İddiaları

b) Tamlık / Bütünlük İddiaları

c) Değerleme ve Dağıtıma İlişkin İddialar

d) Haklar ve Yükümlülüklerle İlişkin İddialar

e) Sunuş ve Açıklamaya İlişkin iddialar Denetçinin Denetim Hedeflerini Oluşturması

Denetçinin işlemler ile ilgili denetim hedefleri yönetimin iddiaları ile yakından ilgilidir ve söz konusu iddiaları araştırır. Denetçinin denetim hedefleri iki kısımda incelenir. Bunlar: - Her bir işlem grubu için genel düzeyde denetim hedefleri, - Hesap kalemleri için özel denetim hedeflerinden oluşur. Denetçi bu ikisini birleştirmeyi de tercih edebilir. Denetçinin Denetim Hedeflerini Oluşturması Genel Olarak İşlemlere İlişkin Denetim Hedefleri: a) Var olma (Gerçeklik): Kaydedilen işlemlerin gerçekleşmiş olmasıdır. b) Tamlık (Bütünlük): Mevcut işlemlerin kaydedilmesidir. c) Doğruluk: Kaydedilen işlemlerin doğru tutarlarda gösterilmesidir. d) Sınıflandırma: Günlük defterde işlemlerin uygun bir şekilde sınıflandırılmasıdır. e) Zamanlama (Dönemsellik): İşlemlerin doğru tarihlerde kaydedilmesidir. Denetçinin Denetim Hedeflerini Oluşturması Devam... Özel İşlemlere İlişkin Denetim Hedefleri: a) Var olma (Gerçeklik) b) Tamlık (Bütünlük) c) Doğruluk d) Sınıflandırma 68 e) Hesap Kesimi f) Ayrıntıların Birbiriyle Bağlantısı Olması g) Net Gerçekleşebilir Değer / Doğru Değerleme h) Haklar ve Yükümlülükler ı) Sunuş ve Açıklama Stoklarla İlgili Yönetim İddiaları ve Denetim Hedefleri Örnek(Kısmen): Yönetimin İddiaları Genel Denetim Hedefleri Stoklara Uygulanabilecek Özel Denetim Hedefleri Var olma ve Meydana Gelme Var olma Bilanço tarihi itibarıyla kayıtlı olan stoklar işletmede yer almaktadır. Tamlık Mevcut stokların hepsi sayılmıştır ve envanter listelerinde mevcuttur. Değerleme ve Dağıtım Doğruluk Kaydî ve fiili stoklar uyumludur. Doğru fiyatla değerlendirilmiştir. Sınıflandırma Stoklar; hammadde, yarı mamul, mamul mallar olmak üzere sınıflandırılmıştır. (web_2, E.T. 15.06.2017)

2.1.3. Denetim Standartları

Kamu Gözetimi, Muhasebe ve Denetim Standartları Kurumu (KGK), 660 sayılı Kanun Hükmünde Kararnameyle (KHK) kendisine verilen Türkiye Denetim Standartlarını (TDS) yayımlama yetkisi çerçevesinde, Uluslararası Muhasebeciler Federasyonu (IFAC) tarafından yayımlanan uluslararası standartları referans alma stratejisini benimsemiştir. Bu tercih esasen ülkemizin Avrupa Birliği adaylık sürecinin

de bir gereği olup, 6102 sayılı Türk Ticaret Kanununda da aynen kabul görmüştür. Bununla birlikte, 26/12/2012 tarihli Bağımsız Denetim Yönetmeliğinde Türkiye Denetim Standartları, 660 sayılı KHK uyarınca yürürlüğe konan, bilgi sistemleri denetimi dâhil olmak üzere, bağımsız denetim alanında uluslararası standartlarla uyumlu eğitim, etik, kalite kontrol ve denetim standartları ile bu alana ilişkin diğer düzenlemeler olarak tanımlanmıştır. IFAC çatısı altında oluşturulan üç bağımsız standart belirleyici kurul tarafından eğitim, etik, kalite kontrol ile güvence denetimi ve ilgili hizmetler standartları yayımlanmaktadır. Bu üç kuruldaki biri olan Uluslararası Bağımsız Denetim ve Güvence Denetimi Standartları Kurulu (IAASB) tarafından bağımsız denetim, sınırlı bağımsız denetim, diğer güvence denetimleri ve ilgili hizmetlere ilişkin standartlar yayımlanmıştır.(web_3 E.T.16.08.2017)

2.1.4. Denetimin Türleri

2.1.4.1. Amacına Göre Denetim Türleri

2.1.4.1.1. Mali Tablolar Denetimi

Finansal denetim, bir işletmenin finansal tablolarının bir bütün olarak saptanmış ölçütlerle uyum içinde bulunup bulunmadıklarını araştırmaktadır. Aksaklıkların ortaya çıkarılabilmesi açısından, iç denetim için belirlenen önemlilik sınırı, bağımsız denetim için belirlenen önemlilik sınırından daha düşüktür. Bu nedenle iç denetim, bağımsız denetime göre daha detaylı ve sürekli bir çalışma gerektirir.(Adiloğlu,2011,20)

2.1.4.1.2. Uygunluk Denetimi

Uygunluk denetimi, bir işletmede gerçekleştirilen faaliyetlerin, yetkili bir üst makam tarafından saptanmış kurallara uyulup uyulmadığının araştırılmasıdır. Bir üst makam tarafından saptanmış ölçütler işletmenin mali işler müdürlüğünün yayınladığı yönergeler olabileceği gibi devlet tarafından koyulmuş kurallar da olabilmektedir. Uygunluk denetiminde nihai hedef herhangi bir mevzuata uygun davranılıp davranılmadığının saptanmasıdır. Uygunluk denetiminde ulaşılan sonuçlar geniş bir kitleye değil, sınırlı olarak ilgili ve yetkili kişi ve kuruluşlara raporlanır. (Adiloğlu,2011,20)

2.1.4.1.3. Faaliyet Denetimi

Faaliyet denetimi, işletme bölümlerinin etkinlik ve verimliliklerinin değerlendirilmesi amacıyla o bölümlerin faaliyetlerine ilişkin yöntem ve yordamların gözden geçirilerek incelenmesidir. Faaliyet denetimi gelecek odaklı olup, temel amacı, işletme bölümlerinin faaliyetlerinin etkinliğinin saptanmasıdır. Faaliyet denetimi, performans denetimi ve yönetimi denetimi diye de adlandırılmaktadır. Faaliyet denetiminde denetçi, bölüm yöneticisinin mevcut kaynaklarla işletme amaçlarına ne derece ve nasıl ulaştığı ile ilgilenir. Faaliyet denetimi sonucunda yönetime, ilgili bölüm faaliyetlerinin iyileştirilmesi konusunda önerilerde bulunulur. Faaliyet denetimindeki en büyük zorluk; faaliyetlerin etkinlik ve verimliliğinin nesnel olarak saptanmasıdır. Bu tür denetim çalışmasında, temel alınacak standartlar için kesin belirlenmiş ölçütler yoktur. Denetçi ölçüt olarak bütçeleri, başarı ölçütlerini, oranları ve sektör ortalamalarını kabul etmektedir. Faaliyet denetiminin inceleme alanına işletmenin örgüt yapısı, satın alma prensipleri, üretim yöntemleri, pazarlama politikaları, bilgi işlem faaliyetleri gibi faaliyetler girmektedir. Dolayısıyla faaliyet denetiminde denetçiler sadece işletme faaliyetleriyle değil bunun yanında yönetsel kontrollerle de ilgilenir. Bu kapsamda faaliyet denetimi, işletmenin örgütsel yapısını, iç kontrol sistemini, yönetimin başarısını saptamaya yönelik, ürün kalitesinden, müşteri memnuniyetine; gelir maksimizasyonundan, gider kontrolüne; hata ve hilelerin önlenmesinden varlıkların korunmasına; sağlıklı çalışma şartlarının sağlanmasından, kurumsal sosyal sorumluluk konusundaki uygulamalara kadar çok geniş bir alanı kapsar. (Adiloğlu,2011,20)

2.1.4.2. Yapılış Nedenine Göre Denetim Türleri

Yapılış nedenlerine göre denetim ikiye ayrılmaktadır. Bunlar;

- Zorunlu (Yasal) Denetim,
- İsteğe Bağlı Denetim

2.1.4.2.1. Yasal Denetim

Bu denetim kategorisi altında yürütülen faaliyetler, yürürlükte bulunan kanunlar gereğince gerçekleştirilmesi zorunlu olan denetim çalışmalarıdır. Buna göre hangi denetimlerin kimler tarafından, ne zaman, nasıl ve hangi dönemlerde yönetileceği yönetmelikler ile ön plana çıkartılmıştır. (Kaş,2012,8)

2.1.4.2.2. İsteğe Bağlı Denetim

Yasal bir zorunluluk olmamasına rağmen, kurumla ilgili çıkar gruplarının ve paydaşların talebi üzerine gerçekleştirilen denetim çalışmalarına verilen isimdir. (Kaş,2012,8)

2.1.4.3. Uygulama Zamanına Göre Denetim Türleri

Uygulama zamanına göre denetim üç kategori altında ele alınmaktadır. Bunlar sırasıyla;

- Devamlı Denetim
- Ara Denetim
- Son Denetim
- Özel Denetim

Devamlı Denetim: Kurum faaliyetlerinin bir tam sene boyunca kesintisiz olarak denetlenmesi şeklinde ortaya çıkmaktadır. (Kaş,2012,8)

Ara Denetim: Aylık, üç aylık veya altı aylık gibi dönemlerde gerçekleştirilen denetim çalışmaları olan ara denetimler, kurumun ihtiyaçları doğrultusunda daha sık ya da daha geniş zaman dilimlerinde gerçekleştirilebilmektedir. (Kaş,2012,8)

Son Denetim: Bu denetim türü, hesap dönemi sonlarında gerçekleştirilir ve yıllık denetim olarak da adlandırılmaktadır. (Kaş,2012,8)

Özel Denetim: Sermaye Piyasası ile ilgili vasıtaların halka arzı için SPK'nın başvuru esnasında veya birleşme, bölünme, devir ve tasfiye durumundaki ortaklıklar ile aynı durumdaki kurumlarca düzenlenen finansal tabloların denetlenmesidir. (Kaş,2012,8)

2.2. DENETÇİ

Denetçi; denetim faaliyetlerini yürüten, mesleki bilgi ve deneyime sahip bağımsız davranabilen ve yüksek ahlaki nitelikleri taşıyan uzman bir kişidir. Denetçiler genellikle üç gruba ayrılır:

- i. Bağımsız Denetçiler: Müşterilerine profesyonel denetim hizmeti sunan ve tek başına çalışan uzman kişiler ile bir denetim işletmesinde görevli kişilerdir. Bağımsız denetçiler eğitimleri, deneyimleri ve bağımsız olma nitelikleri ile çeşitli denetim işlevlerini en iyi şekilde sürdürebilecek yetenekteki kişilerdir.

Yapacakları denetimler, finansal tabloların denetimi, uygunluk denetimleri ve faaliyet denetimleridir.

- ii. İç Denetçiler: Bağlı bulundukları işletmede iç denetim hizmeti yapan bir kurmay bölümün üyeleridir. Bu hizmeti sunan bölüme ,” İç denetim bölümü “ adı verilir. İç denetimin amacı genel olarak organizasyonun yöneticilerine sorumluluklarını etkin ve verimli bir şekilde yerine getirmelerinde yardımcı olmaktır. Bu genel amaca ulaşmak için iç denetçiler şu faaliyetleri yerine getirirler:

- ✓ Finansal kontrollerin, muhasebe kontrollerinin ve diğer faaliyetlerle ilgili kontrollerin sıhhatini, yeterliliğini ve uygulanmasını dikkatle gözden geçirerek değerlemek ve uygun maliyetli etkin kontrol sistemlerini geliştirmek ve uygulamak.
- ✓ Faaliyet ve işlemlerin belirlenmiş politikalara, planlara ve yönergelere uygunluğunu sorgulamak.
- ✓ İşletmenin varlıklarının her türlü zararlara karşı korunmakta olduğunu araştırmak.
- ✓ Yönetimin düzenleyip sunduğu her türlü bilginin doğruluk ve güvenilirliğini araştırmak.
- ✓ Üstlenilen sorumlulukların yerine getirilmesi ile ilgili faaliyetlerin kalitesini araştırmak.
- ✓ Faaliyetlerle ilgili gerekli iyileştirme önlemlerini yönetime tavsiye etmek.
- ✓ İç denetçilerin faaliyetleri sonucu ulaştıkları bulgular doğrudan doğruya o işletmenin yöneticileri ve yönetim kurulları tarafından kullanılır. Bunun yanı sıra iç denetim kurulunun işletmedeki iç kontrol sistemi ile ilgili olarak hazırladığı rapor bağımsız denetçinin çalışmalarına ışık tutar. İç denetçiler, bağımsız denetçilerin gerekli gördüğü hallerde onlara yardımcı olurlar.
- ✓ İç denetçilerin faaliyetlerini sürdürmede ve iç denetim raporunu düzenlemede tarafsız davranmaları beklenir. İç denetim bölümünün tarafsızlığını ve bağımsızlığını sağlamak için, bunların raporlarını yönetim kuruluna vermeleri ve ilişkilerinde yönetim kuruluna karşı muhatap ve sorumlu olmaları yoluna gidilmektedir.

- iii. Kamu Denetçileri: Kamusal örgütlere bağlı olarak çalışan denetçilerdir. Çeşitli devlet kurumları içine kurulu örgütlendirilmiş olan bu denetim birimleri kamu ve özel işletmelerin, yasalara, yönetmeliklere, devletin ekonomik politikasına ve kamu yararına bağlılık derecesini izler ve denetler. (DPT,2003,20)

2.3 BANKA KAVRAMI

2.3.1. Bankanın Tanımı

Banka tanımı 4389 sayılı Bankalar Kanununda verilmekle beraber, bankacılık faaliyetleri ve kredi kuruluşu tanımı Kanunda yer almamıştır. Kanunda yer aldığı şekliyle banka kapsamına söz konusu Kanuna göre “banka” adı altında Türkiye’de kurulan kuruluşlar ile yurtdışında kurulu bankaların Türkiye’deki şubeleri girmektedir. Bazı tanımlarda “halkın belli zaman içinde harcamadığı paraları kabul ederek, bunları nema getirir şekilde ikraz eden, ödemelerde aracılık, para nakli, senet tahsili, emanet kabulü gibi çeşitli hizmetler gören bir işletme” şeklinde verilen bankacılık Avrupa Birliği temel direktifleri göz önüne alındığında, bankaların faaliyetlerinin kamudan geri ödenecek fonları toplayan ve kredi işleri yapan kuruluşlar olarak tanımlandığı ve üye ülkelerde bu şekilde tanımlanmasının gerekli olduğunun vurgulandığı görülmektedir. (DPT,2003,20)

2.3.2. Bankacılığın Tarihsel Gelişimi

Cumhuriyetin ilk yıllarında yapılan 1.İzmir İktisat Kongresi’nde alınan kararlar uyarınca, devletçilik politikası hakim olmuş ve ekonomide temel sektörleri desteklemek ve finanse etmek üzere 1924 yılında Türkiye İş Bankası, 1925 yılında Sınai ve Maadin Bankası ve 1927 yılında Emlak ve Eytam Bankası kurulmuştur. Bu bankalardan Türkiye İş Bankası’nın ticari krediler, Sınai ve Maadin Bankası’nın endüstri kredileri ve Emlak ve Eytam Bankası’nın konut kredileri üzerine yoğunlaşmaları öngörülmüştür. 1930’larda Merkez Bankası da dahil olmak üzere 6 devlet bankası daha kurulmuştur. 1940’larda çok partili siyasi hayata geçiş ve özel sermaye birikiminin de oluşması sonucunda özel bankaların gelişimi için zemin oluşmuş ve 1945-1960 döneminde 30 adet özel banka faaliyete geçmiştir. 1960’larda planlı döneme geçiş sonrasında Beş

Yıllık Planlar çerçevesinde çeşitli sektörleri desteklemek amacıyla yatırım ve kalkınma bankaları kurulmuştur. Bunlara örnek olarak 1960 yılında kurulan Turizm Bankası, 1963 yılında kurulan Sınai Yatırım ve Kredi Bankası, 1964 yılında kurulan Devlet Yatırım Bankası, 1976 yılında kurulan Devlet Sanayi ve İşçi Yatırım Bankası gösterilebilir. Bu dönemde kurulan bankaların kendi özel yasaları bulunmakla beraber, kanunlarında açıkça belirtilmeyen hallerde Bankacılık Kanununa tabi bulunmaktaydılar. Denetimler yine kendi özel Kanunlarının el verdiği ölçüde Bankalar Yeminli Murakıpları tarafından yapılmaktaydı. 1980 yılına kadar devlet kontrolünde yürüyen ve kısıtlı mali araçlar ile hizmet veren bankacılık sektörü, 1980 yılından itibaren liberalleşme yönünde hızlı adımlar atılmasıyla araç zenginliğine kavuşmuş ve bu durum bankacılık denetimini ciddi olarak gündeme getirmiştir. (DPT,2003,20)

Türk bankacılık sisteminin gelişmesi çerçevesinde 1980'lerde yasal, yapısal ve kurumsal değişiklikler ve gelişmeler yaşanmıştır. Bu düzenlemeler temel olarak bankacılığın daha verimli çalışması ve bankacılıkta rekabetin teşvik edilmesi yönünde olmuştur. Bu çerçevede, faiz oranları ve döviz kurları serbest bırakılmış, bankacılık sistemine yeni girişlere olanak tanınmış ve yabancı bankaların Türkiye'ye gelmesi ya da şube açması için çeşitli düzenlemeler yapılmıştır. 1984 yılından itibaren İslam Bankacılığı da Özel Finans Kurumları aracılığıyla Türkiye'de kendilerine yer bulmuştur. 1986 yılında bankacılık sisteminin likiditesini düzenleme amacıyla Bankalar arası Para Piyasası kurulmuş ve aynı yıl içinde Tekdüzen Hesap Prensipleri ve standart raporlama sistemi oluşturulmuştur. 1987 yılında bankaların bağımsız dış denetçiler tarafından denetlenmesine başlanılmış ve bu yıl içinde sermaye piyasalarının gelişimi için yasal ve kurumsal düzenlemeler gerçekleştirilmiştir. Bu şekilde, bankalar hisse senedi arzı ve bunların ikincil piyasada alım satımı, yatırım fonu yönetimi ve mali danışmanlık hizmetleri gibi hizmetler verebilmeye başlamışlardır. (DPT,2003,20)

2.3.3. Banka Çeşitleri

2.3.3.1. Sermayelerine Göre Bankalar

Bankaları, sermayenin çoğunluğunun devlete veya özel sektöre ait oluşuna göre kamu ve özel sektör bankaları olarak ikiye ayırabiliriz. (Güney,2012,3)

- **Kamu Bankaları:** Sermaye paylarının çoğunluk hisseleri doğrudan ya da dolaylı olarak devletin elinde olan bankalardır. T.C. Ziraat Bankası, Halk Bankası, İller Bankası, Türkiye Kalkınma Bankası, Vakıfbank vb. bankalar.
- **Özel Bankalar:** Sermaye paylarının çoğunluk hisseleri doğrudan ya da dolaylı olarak özel girişimcilerinin elinde olan bankalar bu gruba girer. Türkiye İş Bankası, Akbank, Hsbc, Garanti Bankası vb.

2.3.3.2. Sermaye Kökenlerine Göre Bankalar

Türkiye’de bulunan bankalar yerli sermayeye sahip bankalar ve yabancı sermayeye sahip bankalar ikiye ayrılabilir. Akbank, Halkbankası, Türkiye İş Bankası gibi bankalar yerli sermayeye sahip bankalar için, Hsbc, City bank, Euro bank şeklindeki bankalar yabancı sermayeli bankalara örnek olarak verebilirler. (Şakar,2010,20)

2.3.3.3. Faaliyetlerine Göre Bankalar

Çalışma alanlarına göre bankaları Merkez Bankaları, Ticari Bankalar, Yatırım Bankaları, Kalkınma Bankaları ve Katılım Bankaları olmak üzere beş başlık’a inceleyebiliriz.(Güney,2012,4)

- **Merkez Bankaları:** Banknot ihraç etmek, devletin veznelerini yapmak, devletin mali ve iktisadi konularda danışmanlığını yapmak ticari bankaların para rezervlerini muhafaza etmek, ülkenin uluslararası mali araçlarının muhafızlığını yapmak, son borç verme görevini yapmak, bankaların takas, tasfiye, virman görevlerini yapmak, kredileri düzenlemek ve denetlemek vb. görev ve yetkilerle donatılmış bankalardır.
- **Ticari Bankalar:** Mevduat kabul eden, ticaret ve üretim finansmanı alanında toptan ve perakende bankacılık faaliyetlerinde bulunan bankalardır.
- **Yatırım Bankaları:** Tahvil ihraç ederek ve/veya yurtiçi-yurtdışı finansal kurumlardan sağladıkları kredileri sanayi şirketlerinin uzun vadeli yatırımlarının finansmanında kullanan, muhtelif konularda sanayi işletmelerine danışmanlık hizmeti veren bankalardır.
- **Kalkınma Bankaları:** Kalkınma da öncelikli yöre ve sektörlerinin finansman ihtiyaçlarını karşılamak amacı ile kurulan bankalardır. Kalkınma Bankaları

faizsiz bankacılık uygulamasını benimsemiş ticari bankalara benzer. Faizsiz olmak kaydıyla hizmet veren finans kuruluşlarıdır.

2.3.4. Bankaların Temel Faaliyetleri

Bankalar, diğer kanunlarda öngörülen hükümler saklı kalmak kaydıyla aşağıda belirtilen faaliyetleri gerçekleştirebilirler:

- a) Mevduat kabulü.
- b) Katılım fonu kabulü.
- c) Nakdî, gayri nakdî her cins ve surette kredi verme işlemleri.
- d) Nakdî ve kaydî ödeme ve fon transferi işlemleri, muhabir bankacılık veya çek hesaplarının kullanılması dâhil her türlü ödeme ve tahsilat işlemleri.
- e) Çek ve diğer kambiyo senetlerinin iştirası işlemleri.
- f) Saklama hizmetleri.
- g) Kredi kartları, banka kartları ve seyahat çekleri gibi ödeme vasıtalarının ihracı ve bunlarla ilgili faaliyetlerin yürütülmesi işlemleri.
- h) Efektif dâhil kambiyo işlemleri; para piyasası araçlarının alım ve satımı; kıymetli maden ve taşların alımı, satımı veya bunların emanete alınması işlemleri.
- i) Ekonomik ve finansal göstergelere, sermaye piyasası araçlarına, mala, kıymetli madenlere ve dövizde dayalı; vadeli işlem sözleşmelerinin, opsiyon sözleşmelerinin, birden fazla türev aracı içeren basit veya karmaşık yapıdaki finansal araçların alımı, satımı ve aracılık işlemleri.
- j) Sermaye piyasası araçlarının alım ve satımı ile geri alım veya tekrar satım taahhüdü işlemleri.
- k) Sermaye piyasası araçlarının ihraç veya halka arz yoluyla satışına aracılık işlemleri.
- l) Daha önce ihraç edilmiş olan sermaye piyasası araçlarının aracılık maksadıyla alım satımının yürütülmesi işlemleri.

- m) Başkaları lehine teminat, garanti ve sair yükümlölüklerin üstlenilmesi işlemleri gibi garanti işleri.
- n) Yatırım danışmanlığı işlemleri.
- o) Portföy işletmeciliğı ve yönetimi.
- p) Hazine Müsteşarlığı ve/veya Merkez Bankası ve kuruluş birlikleri nezdinde oluşturulan bir sözleşme kapsamında üstlenilen yükümlölükler çerçevesinde alım satım işlemlerine ilişkin piyasa yapıcılığı.
- r) Faktöring ve forfaiting işlemleri.
- s) Bankalar arası piyasada para alım satımı işlemlerine aracılık.
- t) Finansal kiralama işlemleri.
- u) Sigorta acenteliğı ve bireysel emeklilik aracılık hizmetleri.
- v) Kurulca belirlenecek diğler faaliyetler.

Mevduat bankaları birinci fıkranın (b) ve (t), katılım bankaları (a), kalkınma ve yatırım bankaları (a) ve (b) bentlerinde belirtilen faaliyetleri gerçekleştiremezler. (web_4, 15.07.2017)

2.3.5. Bankaların Organizasyon Yapısı

Genel olarak her işletmede olduğı gibi Bankaların organizasyonu da önemlidir. Bankanın uyumlu ve düzenli bir çalışmada bulunabilmesi, bütün bölümlerinde ve servislerinde işlerin çabuk ve emniyetli bir şekilde yapılabilmesi, iyi bir organizasyona bağlıdır. İki türlü organizasyon vardır İç organizasyon, dış organizasyon. Bu ikisi arasında prensip ve nitelik bakımından farklar olmakla beraber iç organizasyon daha önemli ve daha hayatidir ve banka işletme ekonomisinin temelini teşkil etmektedir. (web_5, E.T.15.07.2017)

2.3.5.1. İç Organizasyon

Banka işletmesinde iç organizasyon; çalışmaların uyumlu ve düzenli yapılabilmesi için bir banka içinde yapılacak iş bölümü ve iş birleştirmesidir. Gerçekten, burada her bankanın yapısına ve çalışma alanına uygun olarak örgütlenmesi sorunu söz konusudur.

İç organizasyonda, önce belli temel prensiplerin göz önüne alınması gerekir. Bu prensipler işletme güvenliğini işlerin süratle ve kolaylıkla yapılmasını işletme idaresinin iktisadiliğini sağlamaktan ibarettir. İşte emniyet, sürat ve kolaylık, paranızın ve istikbalinizin garantisi gibi sözler, bankaların esas prensipleri ile ilgili sloganlardır. Birinci prensip “İşletme güvenliğini sağlamak” meselesi, para ve para yerine geçen değerler üzerinde çalışan bankalar için büyük bir önem taşımaktadır. Bununla beraber işletme güvenliğini sağlamak üzere çok katı tedbirler almak bir ölçüde zararlı olabilir, faaliyeti aksatabilir. Bankanın iç organizasyonunda işletme güvenliğini sağlamak, her ne kadar yüzde yüz kabil değilse de, organizasyonda uygulanacak mükemmel bir kontrol sistemi bu güvenliği sağlayabilir. Aslında burada daha çok yapılan muamele hacmi ile hatalar arasındaki oran meselesi önemlidir. Bu oranın daima makul bir çizgide kalmasına son derece dikkat edilmelidir. (web_6, E.T. 15.07.2017)

İkinci temel prensip Sürat ve kolaylıktır. Bankada yapılan işlerin, bütün kayıtların ve elde edilmesi gerekli sonuçların en kısa bir zamanda yapılması ve meydana çıkarılmasıyla ilgilidir ve çok önemlidir. Ancak iç organizasyonda sürat prensibini gerçekleştirirken işletme güvenliğini tehlikeye düşürecek kadar ileri gitmek de doğru değildir. Ticari hayatının gereklerine uyarak, müşterilerin işlerini uzatmadan, bekletmeden çabuk yapmak şarttır. İyi bir iş bölümü işlerin kolaylıkla ve süratle yapılmasını sağlar.(web_7, E.T.15.07.2017)

Üçüncü temel prensip de Bankalarda iktisadilik (rasyonalizasyon) sorunudur. Bu konu rantabilite ile ilgilidir. Banka faaliyetinden iyi ve olumlu bir sonuç alınması, başarı ve kâr sağlanması ve organizasyonun yerleşmesi; gerektiğinde araç, gereçlerin iyi bir şekilde kullanılmasına ve personelin randımanına bağlıdır. Organizasyonun yardımcı araçları vardır Bankalarca kullanılan, çeşitli büro makineleri, teknik alet ve araçlar özellikle Kompüter sistemi olan otomasyon sayesinde iç organizasyon daha mükemmel hale gelmiştir. Bunun yanı sıra iyi bir iş bölümünün, araştırma ve kontrol sisteminin de organizasyonda çok önemli yerleri vardır. İş bölümü ile zaman, yer ve personel bakımından meydana çıkacak önemli meselelerin çözümü mümkün olabilmektedir. Zaman bakımından iş bölümü; bankadaki iş akımını sağlamaya yarayacak ve birçok kimselerin veya servislerin aynı zamanda ve aynı işle uğraşmaları halinde gereksiz

zaman kayıplarının önüne geçecektir, aksi halde organizasyonda zaman bakımından bir uyumsuzluk ve karışıklık çıkarsa önlenmesi zorlaşır.(web_8, E.T.15.07.2017)

Yer bakımından iş bölümü; bir bankada çalışmaların servislere göre uygun bir şekilde ayrılması ve servislere ayrılacak yerin iş akımı ile orantılı olarak tertip ve düzenlenmesi sorunu ile ilgilidir. İşlerin servisler içinde bölünmesinde santraliz asyön ve de santraliz asyön olmak üzere iki önemli esas vardır. Muamelelerin bünyesine ve mahiyetine göre bu iki esastan maksada uygun olanını uygulamak gerekir. (web_9, E.T.15.07.2017)

Personel bakımından yapılacak iş bölümü; özellikle büyük bankalarda mekanizasyona gidildikçe önem kazanmıştır. Bugün bankada iş gören elemanlar, daha çok makine ile çalışarak hep aynı işleri yapmak durumundadırlar. Bu bakımdan, özel olarak yetiştirilmiş ve iyi makine kullanabilen kimselere işleri vermek sorunu önemlidir. Bunun yanında eskiden olduğu gibi, bazı işler için komple yetişmiş kimselere de ihtiyaç olabileceği tabiidir. Sonuç olarak, bu konuda işin yapısına ve mahiyetine uygun elemanlar seçilmelidir. (web_10, E.T.15.07.2017)

Banka organizasyonunun önemli yardımcı araçları arasına giren kalkülasyon (sayma ve araştırma) alınacak organizasyon tedbirlerinin iktisadiliğini ölçmek bakımından fayda sağlamaktadır. Diğer önemli bir yardımcı da kontroldür. Kontrolün, işletme organizasyonundaki çeşitli hata kaynaklarını tespit edip meydana çıkarmak gibi önemli fonksiyonu vardır. Organizasyon faaliyetinde, yalnız işletme içi hareketlerde değil aynı zamanda ve özellikle banka ile müşteri arasındaki ilişkileri düzenleyen modem esaslar geliştirilmiştir. Burada önemli olan; organizasyonu, banka işletmesinin cins ve karakterine, yapı ve özelliğine göre ayarlamaktır. Bu konu, aynı zamanda banka şubeleri için de geçerli ve önemlidir. Merkez ile şubelerin aynı esaslara göre organize edilmeyip, her bünyenin gösterdiği özelliğe göre (büyüklük, muamele özelliği vesaire) tanzimi gerekir. Bunun için servis ve iş bölümünü mümkün olduğu kadar seyyal tutmak ve bu hususta gereken her türlü ihtiyaçlara derhal cevap vermek zorunluğu vardır. Organizasyonu, çıkacak ihtiyaçlara uydurma çok önemli bir rol oynamaktadır. Modern organizasyonda, bu alandaki yenilikleri de izlemek lâzımdır. Böylece her gelişmenin her ilerlemenin ve her yeniliğin hemen Banka organizasyonunda değerlendirilmesi imkânı hâsıl olur. Modern bankacılıkta ve organizasyonda en mühim prensip

“rasyonalizasyon” dur. Teknik araçlardan en üstün seviyede yararlanamayan organizasyon rasyonel ve ekonomik olamaz. Diğer taraftan bu konu Bankada kullanılacak basılı kâğıtların tertip ve tanzimiyle de ilgilidir. Çeşitli basılı kâğıt, cetvel ve sair belgelerin iş akımına uygun düzenlenmesi (kopyalı ve birçok nüshalı olması gibi) yazı işlerini azaltır ve kolaylaştırır. Ayrıca rakamların, mühürlerin, çeşitli kısaltmaların da bu bakımdan yararları vardır. (web_11, E.T. 15.07.2017)

2.3.5.2. Dış Organizasyon

Prensip bakımından dış organizasyon için en önemli nokta, banka faaliyetinin gösterdiği ihtiyaca göre şehir içinde ve taşrada esaslı incelemeler yapıldıktan sonra, şube, bağlı şube ve mubahir teşkilâtı bakımından lüzumlu görüleni yapmağa karar vermektir. Bu husustaki incelemeler ciddi ve esaslı bir şekilde yapılamazsa, kararlar hatalı olur. Dış organizasyonun diğer önemli noktalarından biri de gayeyi temine hizmet edecek en iyi kuruluş yerini seçmek, şubeleri piyasa civarında merkezi ve işlek yerlerde kurmaktır. Dış organizasyonda seyyalîyet de önemlidir. Gerektiği zaman bağlı bir şubeyi bağımsız hale getirmek ya da yeni şubeler açmak, açılmış bir şubenin bünyesini büyültmek gibi tedbirler alınır. Bütün bu dış organizasyonun, haliyle iç organizasyonla birbirini tamamlaması bakımından sıkı bir bağılılığı vardır.(web_12. E.T. 16.07.2017)

2.5. BANKALARDA DENETİM

Denetim, işlemlerin yapılması aşamasında hataları ortaya çıkaran ve hataların giderilmesini sağlayan dinamik bir süreçtir. Bu süreçle riskin ve yolsuzlukların azaltılması, uzun vadede faaliyetlerin etkinliğinin artırılması amaçlanmaktadır. Sektörde etkin bir denetim için, gerekli veri tabanının oluşturulması, denetimi kısıtlayan yasal ve siyasi engellerin kaldırılması, yaptırımların caydırıcı olması ve denetimi gerçekleştiren kurum ve kişilerin bilgi ve donanım olarak yeterli olması gerekmektedir. De regülasyon ve serbestleşme politikalarının yönlendirmesi ve teknolojinin etkin şekilde kullanılmasıyla bankacılık sektörünün yaşadığı hızlı büyüme ve küreselleşme, sektörün belirli standartlar ve düzenlemeler eşliğinde çalışması ihtiyacını doğurmuştur. (Toprak,2001,10)

Gelişmiş ülkelerin merkez bankaları ve bankacılık denetim otoriteleri tarafından kurulan, bankacılık denetiminin kalitesinin yükseltilmesini amaçlayan Uluslararası Ödemeler Bankası bünyesinde oluşturulan Basel Bankacılık Denetim Otoritesince 1988 yılında, farklı ülkelerde sermaye yeterliliği hesaplama yöntemlerinin uyumlu hale getirilmesi amacıyla asgari sektör standartlarını içeren ve Basel I olarak adlandırılan Sermaye Yeterliliği Uzlaşısı kabul edilmiş, finansal piyasalarda meydana gelen gelişmeler ve ihtiyaçlar doğrultusunda 2004 yılında nihai olarak Basel II yayımlanmıştır. Basel II bankalarda etkin risk yönetimini ve piyasa disiplini geliştirmek, sermaye yeterliliği ölçümlerinin etkinliğini artırmak, bu sayede sağlam ve etkin bir bankacılık sistemi oluşturmak ve finansal istikrara katkıda bulunmak için düzenlenen standartların bütünüdür (BDDK, 2005,11).

Türkiye’de Basel II standartlarına uyum çalışmalarında bankalar açısından yeknesaklığın sağlanmasında önemli mesafe katedilmiş olup, 2012 yılında geçiş sürecinin tamamlanması hedeflenmektedir. Basel II standartlarına uyum sağlanması ve finansal verilerin güvenilirliği açısından etkin iç ve dış denetim ile tamamlanmış iç kontrol ve risk yönetim sistemlerinin önemi Basel standartlarında vurgulanmaktadır (Basel II, 2004,10). Basel uzlaşısında; kamu denetim otoritelerinin risk odaklı denetim sistemine geçmeleri konusunda teşvik edilmeleri, özellikle denetçilerin, mümkün olduğu ölçüde, bankaların risk yönetim sistemlerinin kalitesine ve maruz kalınan riskleri doğru şekilde değerlendirme kabiliyetlerine daha fazla önem vermeleri, bunun da ötesinde denetimin, yerinden inceleme, uzaktan gözetim, periyodik raporlama, önemli hususlarda bankanın üst düzey yönetimi ve yönetim kurullarıyla görüşme yapılması gibi araçların bir bileşimini içermesi gerektiği yönünde vurgular bulunmaktadır (Basel II, 2004,9-10).

Küreselleşmenin getirdiği zorunluluklar doğrultusunda, Uluslararası Muhasebe Standartları Kurulu (IASB) ve Uluslararası Finansal Raporlama Standartları (IFRS) aracılığıyla farklı muhasebe uygulamalarının uyumlaştırılması yolunda adımlar atılmıştır. Uluslararası standartlar da dikkate alınmak suretiyle bankaların denetimi ile ilgili çerçeve Bankacılık Kanunu’nda belirlenmiş ve kanunda yer alan hükümler paralelinde BDDK tarafından çıkarılan yönetmelik ve tebliğlerle denetimin usul ve esasları detaylandırılmıştır. (BDDK, 2010,5).

Bankaların muhasebe uygulamalarına ilişkin mevzuat 2002 yılından itibaren uluslararası nitelik kazanmaya başlamış, 2006 yılından itibaren genişletilmiş ve IFRS ile uyumlu hale getirilmiştir. Bu şekilde banka faaliyet ve işlemlerinin uluslararası standartlara uygun şekilde kayıtlara ve finansal raporlara yansıtılarak sağlıklı ve güvenilir bir muhasebe ve raporlama çerçevesi oluşturulmuştur. 5411 sayılı Bankacılık Kanunu'nun 29-32. maddelerinde iç denetim, 33. maddesinde bağımsız denetim, BDDK'nın görev ve yapısını kapsayan 83. ve takip eden maddelerde ise kamusal denetime yer verilmiştir. (BDDK, 2010,5).

2.5.1. Bankalarda Kamusal Denetim

Bankaların gerçekleştirdikleri faaliyetlerin niteliği ve muhtemel banka zararlarının devlet bütçesi ve ekonomiye getireceği yük nedeniyle bankalar sıkı şekilde kamu düzenlemesi ve denetimine tabi kılınmıştır. Finans kesimi dışında diğer sektörlerde bu tür yoğun ve katı düzenleme ve denetim bulunmamaktadır. Bankacılık işlemleri ve bankalara ilişkin tüm mevzuatı tatbik eden ve denetleyen kamu denetim otoritesi BDDK olmakla birlikte, yapılan işlemlerin özelliğine bağlı olarak Sermaye Piyasası Kurumu ve Maliye Bakanlığı da bankalarda kamusal nitelikte bazı denetimler yapmaktadır. (BDDK, 2010,5).

2000 yılına kadarki dönemde bankacılık sektörünün düzenlenmesi ve denetimi parçalı bir yapıda şekillenirken, sektörün kamusal denetimi esas olarak Hazine Müsteşarlığı bünyesinde bulunan bankalar yeminli murakıplarınca gerçekleştirilmiştir. Hazine Müsteşarlığı, Bankalar Kanunu'nun tatbiki, bankacılığa ilişkin ikincil düzenlemelerin hazırlanması, yerinde denetimlerin gerçekleştirilmesi ve bankalara yönelik idari ve cezai yaptırımların uygulanmasından sorumlu iken, TCMB de bankaların uzaktan gözetiminden ve tasarruf mevduatını sigorta eden TMSF'nin idare ve temsilinden sorumlu olmuştur (BDDK, 2010,5).

Parçalı yapının yarattığı sakıncalar ile sektördeki düzenleme eksikliklerinin sonuçları bankaların mali yapısını etkilemeye başladıktan sonra 1999 yılında çıkarılan 4389 sayılı Bankalar Kanunu ile sektöre ilişkin tek bir bağımsız düzenleyici ve denetleyici kurum olan BDDK kurulmuştur. BDDK, bankalar ve finansal holding şirketleri ile diğer kanunlarda ve ilgili mevzuatta yer alan hükümler saklı kalmak kaydıyla finansal

kiralama, faktöring ve finansman şirketlerinin; kuruluş ve faaliyetlerini, yönetim ve teşkilat yapısını, birleşme, bölünme, hisse değişimi ve tasfiyelerini düzenlemek, uygulamak, uygulanmasını sağlamak, uygulamayı izlemek ve denetlemekle görevlidir. (BDDK, 2010,23-26).

Bankaların kuruluş ve faaliyetleri, kurumsal yönetimleri, finansal raporlamaları, öz kaynak, likidite ve diğer teknik hususlarda koruyucu düzenlemeleri ilgilendiren çok sayıda yönetmelik ve tebliğ yayımlamak, kararlar almak suretiyle BDDK sektörün üzerinde kurulu bulunduğu sistemi şekillendirmiş ve sınırlandırmıştır (BDDK, 2010,23-26).

Mali bünyeleri zayıf olan veya kaynakları istismar edilen bankaların tabi olacağı düzenleme ve müeyyideler kanunda ayrıntılı olarak belirlenmiştir. Mali bünyelerinde zayıflık bulunan veya kaynakları yöneticiler tarafından istismar edilen sorunlu bankalara ilişkin olarak kanunda tanımlanan çeşitli aşamalardan oluşan tedbirleri almak, finansal yapının güçlendirilmesine imkân bulunmaması veya istenen tedbirlerin alınmaması halinde bankaların faaliyet iznini kaldırmak veya temettü hariç ortaklık hakları ile yönetim ve denetimini TMSF'ye devretmek BDDK'nın görev alanı içindedir. TMSF ise bünyesine devredilen bankaların satışı, birleştirilmesi, yeniden yapılandırılması, tasfiyesi dâhil olmak üzere her türlü kararı almaya yetkilidir. (BDDK, 2011b,30).

BDDK'nın karar organı, Bankacılık Düzenleme ve Denetleme Kurulu'dur. Kurulun siyasi otorite ile bağı, kanunda aranan şartları taşımak kaydıyla kurul üyelerinin Bakanlar Kurulu tarafından atanması ve 6111 sayılı yasa ile getirilen bağı bulunan bakanlığın idari denetimine tabi olması noktasındadır. (BDDK, 2011b,30).

Kanunda BDDK'nın, yasal mevzuatla kendisine verilen düzenleme ve denetleme ile ilgili görev ve yetkilerini kendi sorumluluğu altında bağımsız olarak yerine getireceği, kurumun kararlarının yerindelik denetimine tabi tutulamayacağı, hiçbir organ, makam, merci veya kişinin Kurumun kararlarını etkilemek amacıyla emir ve talimat veremeyeceği hüküm altına alınmıştır. Kurumun iç denetimi kurumca belirlenecek usul ve esaslar çerçevesinde, dış denetimi ise 5018 sayılı Kamu Mali Yönetimi ve Kontrol Kanunu hükümlerine göre uygulanmakta olup, hesap, bütçe ve harcamalar Sayıştay

denetimine tabidir. Tüm idari organların olduğu gibi BDDK'nın aldığı kararlar da yargısal denetime açıktır. (BDDK, 2011b,30).

BDDK Başkanı'nın bankalarda yapılacak yerinde denetimde bankalar yeminli murakıpları, bankacılık uzmanları, bilişim uzmanları ve hukuk uzmanları arasından uygun göreceği denetim ekibini görevlendireceği kanunda belirtilmektedir. 22 Temmuz 2006 tarihinde BDDK'nın yayımladığı Bankacılık Düzenleme ve Denetleme Kurumu Tarafından Yapılacak Denetime İlişkin Usul ve Esaslar Hakkında Yönetmelik, BDDK'nın görev alanındaki kuruluşların yerinde denetim ve gözetimine ilişkin esas ve usulleri tanımlamıştır. Yönetmelikte BDDK'nın denetim yaklaşımı, denetimin etkinliğinin, sürekliliğinin, yeterliliğinin ve denetim kaynaklarının etkin kullanımının sağlanması amacı ile risk odaklı bakış açısına sahip dinamik bir yaklaşımla denetim yapılması şeklinde tarif edilmiştir. (BDDK, 2011b,30).

Denetimin ve denetim sonuçlarının etkili bir şekilde uygulanması amacıyla denetim ve uygulama birimleri arasındaki koordinasyonun sağlanması için BDDK Başkan ve Yardımcılarından oluşan Denetim Komitesi kurulmuştur. Kamu adına yerinde denetim ve gözetim faaliyetlerini yapan BDDK'nın söz konusu faaliyetleri, temel olarak bankaların konsolide ve/veya konsolide olmayan bazda mali performanslarına ilişkin muhtelif göstergelerin incelenerek analiz edilmesi ve dönemsel raporların düzenlenmesi, kanun ve ilgili mevzuata uyumunun denetlenmesi, stres testleri aracılığı ile potansiyel sorunların ve kırılganlıkların tespit edilmesi ile olumsuz gelişme veya tespitler olması halinde, standart rapor düzenlenmesi beklenmeksizin ilgili birimlerin ve karar mercilerinin bilgilendirilmesi suretiyle yerine getirilmektedir (BDDK, 2011b,30).

BDDK denetimine ilişkin yönetmelikte yürütülecek denetimin, döngüsel olarak birbirini takip ve tekrar eden bağımsız süreçlerden oluştuğu, her bir banka bazında bankanın risk profiline, büyüklüğüne, faaliyetlerinin çeşitlilik ve karmaşıklık düzeyine göre farklılık arz edebileceği belirtilmektedir. Yaşanan krizler, sık değişen uygulamalar ve vergilendirmedeki farklılıklar banka kaynaklarının bir kısmının bilanço dışına, sistem dışına ve yurt dışına çıkmasına sebep olmuş, bu durum sektörün yönetim ve denetimini de olumsuz yönde etkilemiştir (TÜSİAD, 2002,53).

Kamu denetim otoritesinin kontrol alanı dışında bulunan yurtdışı iştirak, şube ve işlemler denetim problemi yaratmış, ancak BDDK yaptığı düzenlemelerle bu tür işlemleri de konsolide finansal tablolar içine almıştır. Meri 5411 sayılı Bankacılık Kanunu'nda; Türkiye'de kurulan bankaların, kıyı bankacılığı bölgeleri de dahil olmak üzere yurt dışında şube veya temsilcilik açmaları, ortaklık kurmaları veya kurulmuş ortaklıklara katılmalarının, kanunda yer alan kurumsal yönetim hükümleri ile koruyucu hükümlere ve BDDK tarafından belirlenecek esaslara uyulması kaydıyla izne tabi olduğu belirtilmiştir. (BDDK, 2011b,30- 35)

Ayrıca, konsolide bazda sınırlama ve oranlara tabi olan ana ortaklık bankalar ve bunların yurt içi ve yurt dışı bağlı ortaklıkları, birlikte kontrol edilen ortaklıkları, şube ve temsilciliklerinin konsolide denetime tabi olduğu, konsolide denetimin, gerek duyulması halinde, BDDK ve konsolide denetime tabi kuruluşların denetimi ve gözetimi ile yetkili mercilerle birlikte gerçekleştirileceği hüküm altına alınmıştır. Banka denetimleri açısından yaşanan olumsuz deneyimlerin etkisiyle günümüz bankacılığında ağırlığı ve önemi tartışılmaz olan banka bilgi sistemlerinin talep edilen verileri doğru ve hızlı şekilde sunmaya yönelik dizayn edilmesi ve bilgi sistemleri üzerinden suistimallerin yapılması ya da bazı usulsüzlüklerin örtülmesinin önlenmesi önem arz etmiştir. (BDDK, 2011b,30- 35)

BDDK, banka bilgi sistemlerinin tesisi, etkinliği ve yönetiminin sıkı kurallara bağlanması, bilgi sistemleri kaynaklı risklerin ölçülmesi, izlenmesi ve raporlanması için bağımsız denetim kuruluşlarınca bilgi sistemlerinin denetlenmesi ve iç denetim sisteminde bu alanda denetim yapacak denetçilerin bulunması zorunluluğunu getirmiş, bilgi sistemleri ve bankacılık süreçleri konusunda yönetmelik ve tebliğ yayımlayarak gerekli adımları atmıştır. Böylece bilgi sistemlerinin, kurumsal yönetim uygulamalarının ve gerçekleştirilecek operasyonel işlemlerin istikrarlı ve rekabetçi bir çizgide sürdürülebilmesinin bir parçası kabul edilmesi amaçlanmıştır. (BDDK, 2011b,30- 35)

BDDK'nın 2010 yılına ait raporunda; 49 bankanın ve toplamda 281 kuruluşun denetim kapsamında bulunduğu, denetimler sonucunda 2010 yılında toplam 504 adet rapor düzenlendiği, bu raporların bir kısmı dikkate alındığında, 202 adedinin mevzuat denetimi, 43 adedinin mali bünye analizi, 40 adedinin risk değerlendirmesi, 112

adedinin ise ihbar ve şikâyetlere dayalı raporlar olduğu belirtilmiştir. (BDDK, 2011b,30- 35)

2.5.2. Bankalarda İç Denetim

Uluslararası İç Denetçiler Enstitüsü'nün "Mesleki Uygulama Çerçevesi / Uluslararası İç Denetim Standartlarında iç denetim; bir kurumun faaliyetlerini geliştirmek ve onlara değer katmak amacını güden bağımsız ve objektif bir güvence ve danışmanlık faaliyeti olarak ve kurumun risk yönetim, kontrol ve yönetim süreçlerinin etkinliğini değerlendirmek ve geliştirmek amacına yönelik sistemli ve disiplinli bir yaklaşım getirerek kurumun amaçlarına ulaşmasına yardımcı olacak bir yapı olarak tanımlanmıştır. Modern anlamda iç denetim anlayışı ABD'de doğup yaygınlaşmış, son çeyrek yüzyılda ise artan şekilde gelişmeler göstermiştir. Yönetim adına denetimle başlayan iç denetim zamanla, operasyonel denetim, iç kontrol süreçlerinin ve risk yönetiminin değerlendirilmesi, kurum faaliyetlerinde etkinlik ve verimliliğin artırılması gibi unsurları da bünyesine katmıştır (Yurtsever, 2009,114).

İç denetimle ilgili olarak, 1985 yılında çıkarılan ve 2000 yılına kadar yürürlükte kalan 3182 sayılı kanunda Banka Müfettişleri başlığı altında, bankaların gerçekleştirdikleri işlemlerin bankacılık ilkelerine ve mevzuata uygunluğunu denetlemek üzere müfettiş çalışmalarının zorunlu olduğu şeklinde genel bir hüküm yer alırken, denetimin standartları ve kuralları ile ilgili düzenleme yapılmamıştır. Bankalardaki iç denetimden sorumlu teftiş kurulları sadece hata bulmaya ve cezalandırmaya yönelmişler, iç kontrol ve risk yönetim sistemlerinin geliştirilmesi yönünde istenen katkıyı sağlayamamışlardır (Yurtsever,2008,82).

Bankaların müfettişler aracılığıyla gerçekleştirilen iç denetim sistemlerinin yeterli etkinliği sağlayamaması özel bankacılığın ve rekabetin geliştiği, sektörün hızlı şekilde büyüdüğü 1990'larda gözlemlenebilmekle birlikte, iç denetimin geliştirilmesi ve modern hale dönüştürülmesi yönünde adımlar atılamamıştır. Teftiş kurulları risklere yönelik merkezi bir bakış açısına sahip olamamış, banka çalışanı olunması ve Genel Müdüre bağlı bulunulması nedeniyle sadece kendisine verilen işler ve işlemlerle ilgilenebilmiştir. (Şık, 2004,35)

Dolayısıyla Genel Müdürün ya da banka hissedarlarının bilgisi dışında olabilecek işlemlere yoğunlaş ılırken, yönetimin hata ve mevzuat dışı uygulamalarına yönelik bir tepki oluşturulamamıştır. Bankalar ile ilgili sorunların aleni hale gelmeye başladığı, bazı bankaların TMSF'ye devredildiği bir dönemde, 1999 yılında çıkarılan 4389 sayılı Bankalar Kanunu'nda ise iç denetimle ilgili olarak; bankaların, işlemleri nedeniyle karşılaştıkları risklerin izlenmesi ve kontrolünü sağlamak amacıyla faaliyetlerinin kapsamı ve yapısıyla uyumlu, esas ve usulleri BDDK tarafından çıkarılacak yönetmelikle belirlenecek etkin bir iç denetim sistemi ile risk kontrol ve yönetim sistemi kurmakla yükümlü oldukları belirtilmiştir. (Şık, 2004,35)

Bankaların, işlemlerinin bankacılık ilkelerine ve mevzuata uygunluğunu denetlemek üzere yeteri kadar müfettiş çalıştırmalarının zorunlu olduğu yönünde bir hükümle iç denetim sisteminin işlerliği ve ağırlığı artırılmaya, risk odaklı bir yaklaşıma öncelik vermeye çalışılmıştır. 4389 sayılı yasanın önceliklerini ve yaklaşımını koruyan ve 2005 yılında kabul edilen 5411 sayılı Bankacılık Kanunu'nda iç denetim konusu daha da detaylandırılmıştır. Bu kanunda, bankaların, maruz kaldıkları risklerin izlenmesi, kontrolünün sağlanması, faaliyetlerinin kapsamı ve yapısıyla uyumlu ve değişen koşullara uygun, tüm şube ve konsolidasyona tabi ortaklıklarını kapsayan yeterli ve etkin bir iç kontrol, risk yönetimi ve iç denetim sistemi kurmak ve işletmekle yükümlü oldukları belirtilmiştir. (Şık, 2004,35)

Bu çerçevede, faaliyetlerin mevzuatı, ana sözleşmeye, iç düzenlemelere ve bankacılık ilkelerine uygunluğunun banka müfettişleri tarafından denetleneceği; iç denetim faaliyetlerinin, tarafsız ve bağımsız şekilde, gerekli mesleki özen gösterilerek, yeterli sayıda müfettiş tarafından yerine getirileceği hüküm altına alınmıştır. İç denetimin yapısı, çalışmalarının niteliği ve amacı konusunda ikincil mevzuat anlamında ilk detaylı düzenleme 2001'de BDDK tarafından yayımlanan ve 2006'ya kadar geçerli olan Bankaların İç Denetim ve Risk Yönetim Sistemleri Hakkındaki Yönetmelik ile hayata geçirilmiştir. (Şık, 2004,36)

Son olarak iç denetimin kapsam ve amacı, usul ve esasları 2006 yılında çıkarılan Bankaların İç Sistemleri Hakkındaki Yönetmelikte yer almıştır. Mevcut yasal düzenlemelerle bağlı olunan makamdan, görev alanının tanımına, denetim tekniklerinden risk bazlı denetime kadar iç denetimin yapısını şekillendiren çok sayıda

yenilik hayata geçirilmiştir. Bu yönetmelikte iç denetim sisteminin amacının; üst yönetime banka faaliyetlerinin kanun ve ilgili diğer mevzuat ile banka içi strateji, politika, ilke ve hedefler doğrultusunda yürütüldüğü ve iç kontrol ve risk yönetimi sistemlerinin etkinliği ve yeterliliği hususunda güvence sağlamak olduğu belirtilmiştir. İlgili yönetmelikte, iç denetim sisteminden beklenen amacın sağlanabilmesi için, iç denetimin; banka içi herhangi bir kısıtlama olmaksızın bankanın tüm faaliyetleri, yurt içi ve yurt dışı şube ve genel müdürlük birimleri dâhil diğer birimleri dönemsel ve riske dayalı olarak inceleyerek denetleyeceği, eksiklik, hata ve suiistimallerin ortaya çıkarılması halinde bunların yeniden ortaya çıkmasının önlenmesine ve banka kaynaklarının etkin ve verimli olarak kullanılmasına yönelik görüş ve önerilerde bulunacağı, BDDK'ya ve üst yönetime iletilen bilgi ve raporlamaların doğruluğunu ve güvenilirliğini değerlendireceği ifade edilmiştir. Mevzuatta öne çıkan değişikliklerden biri ise iç denetim, iç kontrol ve risk yönetimi olarak üç ayrı birimin yer aldığı iç sistemlerin kurulması, işleyişi ve raporlamalarının yönetim kuruluna bağlı hale getirilmesidir. Ayrıca, yönetim kurulunun denetim ve gözetim faaliyetlerinin yerine getirilmesine yardımcı olmak üzere denetim komitesi oluşturulmuş, denetim komitesi üyelerinin icrai görevi bulunmayan en az iki yönetim kurulu üyesi arasından seçileceği belirtilmiştir. Yasal mevzuattaki söz konusu değişiklikler, içinde bulunulan konjonktür ve uluslararası standartlara uyum çabaları teftiş kurullarının yapıları ve işleyişleriyle farklı bir hukuki ve fiili ortamla karşılaşmalarının zeminini hazırlamıştır. 2000 sonrasında yapılan yasal düzenlemelerle geleneksel ve dışa kapalı denetim yapısı güç kaybederken, önceki dönemlerde müfettişlerin yapmak zorunda kaldıkları geriye dönük işlem bazlı kontroller, işlemlerin yapılması esnasında kontrolün gerçekleştirilmesi amacıyla iç kontrol birimi ve icrai birimlerin kendi içlerindeki kontrol noktalarına kaydırılmıştır. Bunun doğal bir sonucu olarak banka işlemleri üzerinde sürekli bir kontrol mekanizması sağlanmış, uzun zaman aralıklarına yayılan geriye dönük denetimlerin yetersizliğine son verilmiştir. Diğer yandan müfettişlerin yer aldığı iç denetimin yapısı kurallara bağlanmış, etkinliği artırılarak, daha genel ve risk odaklı denetimler üzerinde yoğunlaşması, bankaların konsolidasyona tabi ortaklıklarını denetlemesi, kontrollere ilişkin yeni oluşturulan birim ve kontrol noktaları ile risk yönetiminin etkinliğini izlemesi sağlanmıştır. Basel uzlaşısında iç denetimin; veri girişlerinin doğruluğunun onaylanması, kredilendirme faaliyetlerinin gözden geçirilmesi

ve banka sermaye değerlendirme prosedürünün ele alınması gibi pek çok sürece giderek daha etkin biçimde dahil edilmesinin gerekebileceği vurgulanmaktadır (Şık, 2004,36)

2.5.3. Bankalarda Bağımsız Denetim

Hissedarlar, yatırımcılar, çalışanlar, müşteriler ve devlet gibi bankalarla doğrudan veya dolaylı olarak ilgileri bulunan kesimlerin yararlandıkları finansal raporlar ve raporlara kaynaklık eden verilerin banka içi birimlerce hazırlanması ve bankanın iç denetiminden geçmiş olması, dolayısıyla banka bünyesinde bulunan ve banka yönetimine bağlı kesimlerce söz konusu veri ve raporların düzenlenmesi yeterli görülmemiş, banka dışı yetkili kuruluşlarca finansal tabloların denetimi sağlanmıştır. Türkiye’de bankalar ile sermaye piyasası mevzuatına tabi kuruluşlar bağımsız denetim kuruluşlarınca denetlenmektedir. Bağımsız denetim faaliyeti; kuruluşların finansal tablo ve mali verilerinin, doğruluğu ve güvenilirliği hususlarında genel kabul görmüş bağımsız denetim standartlarının kullanılarak denetlenmesi ve değerlendirilmesidir. (Şık, 2013,37).

Bağımsız denetim banka dışından uzman kuruluşların değerlemelerine olanak vermesi açısından faydalıdır. 3182 ve 4389 sayılı Bankalar Kanununda, bankaların bilançoları ile kar ve zarar cetvellerini bağımsız denetim kuruluşlarına onaylatmaları zorunluluğunun bulunduğu yönünde hüküm yer alırken, 2005 yılında yasalaşan meri 5411 sayılı Bankacılık Kanunu’nda ise bağımsız denetim kuruluşlarına yapılan atıflar çoğaltılmış, bu kuruluşların çalışma esaslarının BDDK tarafından düzenleneceği ve yaptıkları faaliyetler dolayısıyla üçüncü kişilere verdikleri zarardan sorumlu oldukları belirtilmiştir. Bankaların genel kurullarına sunacağı yıllık finansal raporların bağımsız denetim kuruluşlarınca onaylanması şarttır. (Şık, 2013,37).

BDDK tarafından yayımlanan 1 Kasım 2006 tarihli Bankalarda Bağımsız Denetim Gerçekleştirecek Kuruluşların Yetkilendirilmesi ve Faaliyetleri Hakkındaki Yönetmelik; bankalarda bağımsız denetim yapacak bağımsız denetim kuruluşlarının yetkilendirilmesine, faaliyetlerine ve yetkilerinin kaldırılmasına ilişkin usul ve esasları düzenlemiştir. Yönetmelikte bağımsız denetimin amacı; bankaların hesap ve kayıt düzeni ile finansal tablolarının doğruluğunun, güvenilirliğinin, bankacılık düzenlemelerine uygunluk derecesinin araştırılması ve sonuçlarının ilgili taraflara

bildirilmesi amacıyla kanıt toplanması ve bu kanıtların değerlendirilmesi sonucunda görüş oluşturulması ve rapora bağlanması aşamalarından oluşan süreç olarak belirlenmiştir. (Şık, 2013,37).

BDDK'dan bağımsız denetim yapmak için yetki alan kuruluşlar arasından, bankaların yönetim kurulları tercih ettikleri kuruluş ile sözleşme imzalayarak ilgili kuruluşun mevzuat hükümlerine uygun şekilde belirlenen azami süre ve koşullarda bankada denetim yapmalarını sağlamaktadır. Bağımsız denetim sonucu hazırlanan raporlar ilgili bankaya ve BDDK'ya iletilmektedir. BDDK bağımsız denetim kuruluşlarınca hazırlanan raporların yapısı, uygunluğu ve güvenilirliğini de değerlendirmektedir. Finansal tablo denetimi sonucunda hazırlanan bağımsız denetim raporunda, muhasebe politika ve ilkelerine uygunluk, finansal tablolardaki bilgilerin açık ve yeterli olması gibi hususlar değerlendirilmekte, sorunlarla karşılaşılması halinde olumlu görüş içeren rapor düzenlenmektedir. Bunun mümkün olamaması halinde ise tespit edilen bulguların niteliği ve önem derecesine göre şartlı veya olumsuz görüş verilebilmekte, herhangi bir görüş belirtilmesini engelleyecek belirsizlik ve sınırlamaların bulunması halinde görüş bildirmekten kaçınıla bilinmektedir. Finansal tabloların yayımlanması zorunluluğu olan ara dönemlerde düzenlenen konsolide ve konsolide olmayan finansal tablolar tam kapsamlı denetime tabi tutulmamakta, sınırlı denetim ilkeleri çerçevesinde denetlenen ara dönem finansal tabloları ile ilgili denetim görüşü bildirilmemektedir. (Şık, 2013,37).

Ayrıca bağımsız denetim çalışmalarında iç kontrol ve risk yönetim sistemlerinin işleyişi değerlendirilmekte, banka içi kontrollerin yetersiz kaldığı durumlarda banka yönetimine ve BDDK'ya bilgi verilebilmektedir. Basel uzlaşısı; bağımsız denetim kuruluşlarının uluslararası alandaki en iyi uygulamalara paralel olarak geliştirilmiş muhasebe ve denetim standardını kullanması, finansal hizmetler ve bankacılığa ilişkin yeterli kaynaklara sahip bir bölümünün bulunması, gerektiği zaman destek ve yardım sağlayabilecek uluslararası firmalarla bağlantılı olunması gibi bazı nitelikleri aramaktadır. (Şık, 2013,37).

Ayrıca kamu denetim otoritelerinin, bağımsız denetime yetkili kılınacak kuruluş hakkında karara varılmasından önce yapılacak işin kapsamı ve tüm taraflar için yararlı olabilecek bilgilerin paylaşımı hususlarında bağımsız denetçilerle müzakerelerde

bulunmasına, bağımsız denetimin sonuç ve bulgularının ortaya konulacağı ve uygun eylem planlarının tespit edileceği üç taraflı (banka, bağımsız denetçi ve kamu denetim otoritesi) görüşmelerin düzenlenmesine önem verilmesi gerekeceği Basel uzlaşısında belirtilmiştir. (Şık, 2013,37).

2.6. İÇ DENETİM ve İÇ KONTROL İLİŞKİSİ

2.6.1. İç Denetimin Tanımı

İç denetim; mali nitelikte faaliyetler ile mali nitelikte olmayan faaliyetlerin gözden geçirilerek değerlemesinin yapıldığı bir denetim türüdür. İç denetim; örgüte hizmet etmek üzere onun faaliyetlerini incelemek ve değerlendirmek için örgüt içerisinde oluşturulmuş bağımsız bir değerlendirme fonksiyonudur. Amacı, işletme varlıklarının her türlü zarara karşı korunup korunmadığını, faaliyetlerin saptanmış politikalarla uyum içinde yürütülüp yürütülmediğini araştırmaktır. (Adiloğlu,2011,5-6)

İç denetim bir işletmedeki;

- Finansal ve operasyonel bilginin doğru ve güvenilir olup olmadığı,
- İşletmenin risklerinin tanımlanmış ve asgariye indirilmiş olup olmadığı,
- Dış düzenlemelerin ve kabul edilen iç politikaların ve usullerin izlenip izlenmediği,
- Tatmin edici standartların oluşturulup oluşturulmadığı,
- Kaynakların etkin ve verimli bir şekilde kullanılıp kullanılmadığı,
- İşletmenin hedeflerine etkin bir biçimde ulaşıp ulaşılmadığı,

hususlarının belirlenmesi ve işletmenin yöneticilerinin ve diğer üyelerinin görev ve sorumluluklarını etkin bir biçimde yerine getirmelerinde destek olmak amacıyla tüm işlemlerin ve kontrollerin iç denetçilerce, nesnel ve sistematik bir şekilde gözden geçirilmesi ve onaylanmasıdır. (Adiloğlu,2011,5-6)

İşletme faaliyetlerinin alanı, konusu ve teknik yapısının sürekli bir değişim ve gelişim içinde olması nedeniyle, iç denetimin tanımında da bir değişim ve gelişim süreci yaşanmıştır. Uluslararası İç Denetçiler Enstitüsü (The Institute of Internal Auditor –

IIA) tarafından 1957 yılında yapılan tanıma göre, iç denetim; muhasebe, finans ve diğer faaliyet alanlarında örgüt içindeki bağımsız değerlendirme faaliyeti olarak belirtilmiştir. İç denetim 1978 yılında örgüt faaliyetlerini incelemek ve değerlendirmek amacıyla örgüt içinde kurulmuş bağımsız bir değerlendirme fonksiyonu olarak tanımlanmıştır. Genişletilen bu tanımla, iç denetim önceleri sadece muhasebe odaklı bir fonksiyonken, zamanla yönetim odaklı bir fonksiyon haline gelmiştir. (Adiloğlu,2011,5-6)

İç denetim faaliyet alanında yaşanan büyük gelişmelerle birlikte Uluslararası İç Denetçiler Enstitüsü 1999 yılında iç denetimin daha geniş bir tanımını yapmış ve iç denetimi aşağıdaki şekilde açıklamıştır. “İç denetim, bir kurumun faaliyetlerini geliştirmek ve onlara değer katmak amacını güden bağımsız ve objektif bir güvence ve danışmanlık faaliyetidir. İç denetim, kurumun risk yönetimi, kontrol ve kurumsal yönetim (yönetişim) süreçlerinin etkinliğini değerlendirmek ve geliştirmek için sistemli ve disiplinli bir yaklaşım getirerek kurumun amaçlarına ulaşmasına yardımcı olur.” Yapılan bu tanımla, iç denetimin sadece yönetime değil, tüm işletmeye hizmet eden bir faaliyet olduğu görülmektedir. Enstitü tarafından 1999 yılında güncellenen tanımın bugünkü kapsamı dikkate alındığında, iç denetim fonksiyonunun geçmişe göre önemli ölçüde değiştiği görülmektedir. (Adiloğlu,2011,5-6)

Söz konusu değişimin temel noktaları şunlardır;

- İç denetiminin temel amacı kurum faaliyetlerini geliştirmek, iyileştirmek ve onlara değer katmaktır. Geline noktada iç denetim, geçmişteki işlemlerin uygunluğu yanında kurumun geleceğinin şekillendirilmesine de odaklanmıştır.
- Denetlenen faaliyetler konusunda bir yandan yönetime güvence verilirken diğer yandan da istenildiğinde yönetime danışmanlık fonksiyonu üstlenebilmektedir.
- İç denetim çalışması, denetçilerin kişisel inisiyatiflerden mümkün olduğu kadar arındırılmış, sistemli ve standart bir hale getirilmiş olan prensip ve yaklaşımlara göre ve risk odaklı bir anlayış içerisinde gerçekleştirilmektedir.
- İç denetim, kurumun amaç ve hedeflerine ulaşılmasına yardımcı olmaktadır. Bu amaçla kurum bünyesinde oluşturulan risk yönetimi, iç kontrol ve yönetim sistem ve süreçlerinin etkinliği ve verimliliği değerlendirilmekte ve geliştirilmesine yönelik önerilerde bulunmaktadır. (Adiloğlu,2011,5-6)

2.6.2. İç Denetimin Kapsamı

Günümüzde her alanda yaşanan büyük değişimler ve artan rekabet ortamı, önceleri çok dar ve sınırlı olarak algılanıp, değerlendirilen ve uygulanan iç denetim fonksiyonunu da önemli oranda değiştirerek, kurumun amaçlarına ulaşmasında yönetimin en temel yardımcılarında birisi haline gelmiştir. İç denetimin kurulma gerekliliği, yönetim ve denetim komitesinin ihtiyacından kaynaklanabileceği gibi işlemlerin yoğunluğu, faaliyetlerin karmaşıklığı, işletmenin büyüklüğü yasa ve düzenleyici işlemlerin gerekliliği, ilgili otoritelerin talebi, işletmelerle ilişkili diğer kurumların yazılı belgelendirme gerekliliği, işletmenin diğer kişi ve işletmeler karşısında itibari durumu, güven sağlama arzusu gibi nedenlerden dolayı da ortaya çıkmıştır. Dünün işlem ve hata odaklı iç denetim yaklaşımı, bugün süreç odaklı, işin etkinliğinin artırılmasına yönelik stratejik akıl ortaklığına doğru değişim ve gelişim göstermiştir. (Adiloğlu,2011,11)

İç denetim, bir kurum ya da organizasyonda yürütülen faaliyet ve işlemlerin, yönetimden farklı ve tarafsız bir gözle değerlendirilmesinde önemli rol oynar. Faaliyetlerin kontrolü, risk yönetimi ve kurumsal yönetim süreçleri ile ilgili bağımsız ve tarafsız güvence sağlama ve danışmanlık fonksiyonu olan iç denetim, şirket ve kurumlarda yönetsel hesap verebilirliğin yerleşmesine katkı sağlamaktadır. İç denetim, esas olarak kurumda faaliyetlere ilişkin risklerin bilinmesi, iyi yönetilmesi ve bu risklere yönelik olarak tasarlanan iç kontrollerin varlığı ve etkinliği konularına odaklanır. İç denetim faaliyeti, makul bir maliyetle kontrollerin etkinliğini artırmayı da kapsamaktadır. (Adiloğlu,2011,11)

2.6.3. İç Denetimin Tarihi Gelişimi

Tarihi çok eskilere dayanan iç denetim, ilk olarak 13.yüzyılda Venedik, Milano, Floransa gibi büyük İtalyan Ticaret Merkezlerinde yapılan muhasebe kayıtlarının kontrol edilmesi ile ortaya çıkmıştır. Amerika’da ilk iç denetçilere demiryolu şirketlerinde rastlanmıştır. “Gezgin Denetçiler” denilen bu denetçiler bilet acentelerine gidip bilet ve para kontrolü yapmaktalardı. Endüstri devrimi ile yaşanan hızlı gelişim ve büyüme sonucu, işletme faaliyetleri daha karmaşık bir hale gelmiş ve denetim uygulamalarındaki asıl köklü bir değişim başlamıştır. Modern iç denetim anlayışının

doğup yaygınlaşması özellikle II. Dünya savaşıdan sonra Amerika Birleşik Devletlerinde gerçekleşmiştir. ABD’de 1933 tarihli Menkul Kıymetler Yasasında ve 1934 yılında Menkul Kıymetler Borsası Yasasında halka arz edilmiş menkul kıymetlere ilişkin yapılan düzenlemelerde yoğun olarak muhasebe ve denetim konularına yer verilmiştir. İşletmelerde yapılan muhasebe kayıtlarının doğruluğunun incelenmesinin ve muhasebe kontrollerinin gerçekleştirilmesinin sadece bağımsız denetimle sınırlandırılmayacağı anlaşılmıştır. Bu sebeple işletmeler iç denetim birimlerini kurmaya başlamışlardır. Bağımsız denetim mesleğinin geçmişinin çok eski olmasına rağmen iç denetim, 1940’lı yıllardan sonra önem kazanmaya başlamıştır. Bu yılların başında, savaş ekonomisiyle birlikte, işletme yöneticileri, üretim programlaması, stok yönetimi, kurallara ve yasalara uygunluk konuları ile yakından ilgilenmeye başlamışlar. Ve bunun sonucu olarak da iç denetçiler yönetime bu konularda hizmet vermeye başlamışlardır. İşletme faaliyet ve yapılarında yaşanan değişim ve gelişimler sonucu iç denetim mesleği hızla gelişmiş ve 1941 yılında ABD’de Uluslararası İç Denetim Enstitüsü ile kurumsal kimlik kazanmıştır. Enstitü, ilk olarak 1947’de yayınladığı “İç Denetçilerin Sorumlulukları Bildirgesi (Statement of Responsibilities of the Internal Auditor) ile iç denetim bölümlerinin yapısını, amaçlarını ve çalışma alanlarını belirlemiştir. Bildirge, 1956 yılında, Enstitü tarafından revize edilerek tekrar yayınlanmış; iç denetim bölümlerinin ve iç denetçilerin faaliyetleri ve sorumlulukları ile ilgili daha kapsamlı açıklamalar yapılmıştır. Bununla beraber iç denetim ile ilgili uluslararası birçok hukuki düzenleme yapılmış ve işletmelerde iç denetim bölümlerinin görev, yetki ve sorumlulukları bu düzenlemelerle şekillendirilmiştir. Söz konusu düzenleme bununla beraber iç denetim ile çalışmanın Uluslararası Düzenlemelerde İç Denetim” başlığı altında yapılmış ve işletmelerde yer verilmiştir. İç denetim bölümlerinin örgütlerde yerlerin sorumlulukları ile ilgili aldığı ilk yıllarda, iç denetçilerin uygun yetkiye sahip olmaması, düşük bununla beraber iç denetim ile bilgi ve yeteneğe sahip olmaları ve alt düzeydeki yönetim kademelerin ve sorumlulukları ile ilgili raporlamanın yapılması iç denetim faaliyetlerinin gelişmesine engel olmuştur. 1941 yılında kurulan Uluslararası İç Denetçiler Enstitüsü çağdaş iç denetim çağının gelişmesinin başlangıcı olarak kabul edilmektedir. Uluslararası İç Denetçiler, Enstitüsü başlangıçta 25 ülkede kurulmuş olup, zamanla 120 ülkede örgütlenmiş, üye sayısı 170.000’i aşmış ve dünyanın birçok yerinde şubeler açmıştır. Diğer taraftan Avrupa

lkeleri Enstitülerin oluşturduğu Avrupa İç Denetim Enstitüleri Konfederasyonunda da (European Confederation of Institute of Internal Auditing-ECIIA), 33 Avrupa lkesi ile Fas, Tunus ve İsrail temsil edilmektedir. Uluslararası İ Denetçiler Enstitüsü’nün faaliyet göstermeye başlamasıyla birlikte iç denetim; standartları, etik kuralları ve sistematik uygulamaları olan bir meslek olarak gelişmeye ve önem kazanmaya başlamıştır. İlk olarak 1947 yılında yayımlanan “ İç Denetimin Sorumlulukları Bildirgesi” zamanla i denetim standartlarına dönüşmüş ve 1978 yılında ilk “ Genel Kabul Görmüş İç Denetim Standartları” yayımlanmıştır. İç denetim standartları tüm dünyada iç denetim mesleğinin genel standartları olarak birçok yasal düzenlemede atıf yapılan temel bir düzenleme niteliğindedir. Uluslararası İ Denetçiler Enstitüsü’nün sistematik ve uzun çalışmalarıyla bünyesine taşıdığı iç kontrol ve risk yönetimi gibi ağdaş unsurlarla beraber i denetim anlayışı; geçmiş faaliyetlerin denetiminden çok geleceğin belirsizliğinin yönetilmesi olarak da yorumlanan kurum faaliyetlerinin geliştirilmesi ve kurum hedeflerine ulaşılmasını amaçlayan bir yapıya dnşmştir. (Adiloğlu,2011,16)

2.6.4. İç Denetimde Taraflar

2.6.4.1. Üst Yönetim ve Yönetim Kurulu

Banka yönetim kurulu, bankanın tüm faaliyetlerine ilişkin önemli politika ve stratejilerin onaylanması ve periyodik olarak incelemek; bankanın taşıdığı temel riskleri bilmek ve bu risklere ilişkin kabul edilebilir asgari ve azami sınırları belirlemek ve üst düzey yönetimin söz konusu riskleri tespit etmesi, ölçmesi, yönetmesi ve kontrol etmesi konusunda gerekli tedbirler almasını temin etmek; bankanın kurumsal yapısını onaylamak ve üst düzey yönetimin iç denetim sisteminin işlerliğini izlemesini sağlamaktan sorumludur. Banka Yönetim Kurulu uygun ve etkin bir i denetim sisteminin kurulması ve sürdürülmesinden nihai olarak sorumludur. Banka yönetim kurulu, üst düzey yönetimi yönlendirir, yol gösterir ve gözler. Bankanın kurumsal yapısı ve faaliyetlerine ilişkin temel politika ve stratejilerin onaylanmasından ve incelenmesinden yönetim kurulu sorumludur. Tam ve etkin bir i denetim sisteminin kurulması ve yürütülmesinde nihai sorumluluk banka yönetim kurulunundur. Kurul yeleri bankanın taşıdığı riskler ve srdrdğu faaliyetlerle ilgili bilgiler ve sunulan raporların değerlendirilmesinde tarafsız davranmalı, bilgi sahibi olmalı ve durumu

sorgulamalıdır. Olanaklı olduğu sürece, yönetim kurulu üyeleri bankanın günlük faaliyetlerinden sorumlu olmayan bağımsız kişiler olmalıdır. Etkin iletişim kanalları ve yeterli mali, yasal ve iç denetim faaliyetleri ile desteklen güçlü bir yönetim kurulu, iç denetim sisteminin etkinliğini azaltabilecek problemlerin çözümlenmesinde ve gerekli düzenleyici tedbirlerin alınmasında önemli bir rol oynar. Yönetim kurulu, iç denetim sisteminin etkinliğine ilişkin konularda üst düzey yönetimle düzenli toplantılar yapmalı, üst düzey yönetimin ve iç ve bağımsız dış denetçilerin kurumun iç denetim sistemine ilişkin değerlendirmelerini düzenli olarak incelemeli, bağımsız denetçilerin, gözetim ve denetim otoritelerinin iç denetimin güçlendirilmesine ilişkin yönetime yaptıkları öneri ve tavsiyelere uyulup uyulmadığını kontrol etmeli, banka stratejileri ile mevcut risk limitlerinin uygunluğunu periyodik olarak incelemelidir. Birçok ülkede bankaların başvurduğu yöntemlerden birisi de banka içi denetim işlevinin yürütülmesi konusunda yönetim kuruluna danışmanlık edecek bağımsız bir denetim komitesinin oluşturulmasıdır. Söz konusu komite, banka yöneticilerinin yerine erişilen bilgilerin ve hazırlanan raporların detaylı olarak incelenmesi işlevini üstlenir. Mali raporlama ve iç denetim sisteminin gözetiminden sorumludur. Söz konusu komite ayrıca banka teftiş kurulunu doğrudan danışabileceği ve bağımsız dış denetçilerin ilk etapta temasa geçebileceği bir yapı olup, banka teftiş kurulu faaliyetlerinin izlenmesinden sorumludur. Söz konusu komite üyeleri mali raporlama ve iç denetim konusunda bilgi sahibi olmalı ve üyeleri banka yöneticileri dışından olmamalıdır (örneğin, banka ya da bağlı kuruluşlarının işvereni olmadığı yönetim kurulu üyeleri komite üyesi olabilir). Ancak böyle bir komitenin oluşturulması yasal olarak tek karar alma organı olan yönetim kurulunun yetki ve sorumluluklarının devri anlamına gelmemelidir. (web_13, E.T. 18.07.2017)

2.6.4.2. Denetim Komitesi

BDDK'ya göre; Denetim kuruluşunun değerlendirilmesi başlığı altında madde 5'de aşağıdakiler belirtilmiştir.

(1)Denetim komitesince;

a) Kuruluşun belirlenmesi aşamasında ve yılda bir defadan az olmamak üzere düzenli olarak, bağımsız denetim kuruluşunca kalite kontrol standartları çerçevesinde oluşturulan kalite kontrol süreçlerinin uygunluğu ve bu hususta düzenlenmiş denetim

raporlarında yer alan tespitler ile şeffaflık raporu da incelenmek suretiyle denetim kuruluşu ile bağımsız denetçilerin yeterliği ve etkinliği,

b) Her bir denetimin başlangıcında, denetimin kapsamına ilişkin değerlendirmeler dahil olmak üzere kuruluşun denetim yaklaşımı ile bağımsız denetçiler tarafından önemlilik düzeyinin, önem atfedilen konuların ve risk düzeyi yüksek alanların tespitinde kullanılan yöntem ve tasarımların uygunluğu,

c) Altışar aylık dönemler itibarıyla, denetim kuruluşu ile denetçilerin bağımsızlığı ve denetim planını yürütmek için tahsis edilen kaynakların bağımsız denetim sözleşmesinin kapsamına, bankanın işlemlerinin niteliği ve karmaşıklığı ile yapısı ve faaliyetlerine kıyasla yeterli olup olmadığı değerlendirilir.

(2) Sözleşme imzalanan bağımsız denetim kuruluşundan, denetim ekibinin gerekli bilgiye, yeterliğe ve uzmanlığa sahip olduğuna ve denetimin ulusal mevzuat ve uluslararası denetim standartlarına uyumlu şekilde yürütüleceğine dair taahhüt alınır.

(3) Denetim komitesince, bağımsız denetim sürecinin etkinliğine ilişkin bulgu, değerlendirme ve tavsiyeleri içerecek şekilde birinci fıkra hükümleri çerçevesinde hazırlanacak raporlar, bu hususlarda görüş alışverişinde bulunulması ve varsa alınması gerekli önlemlerin belirlenmesi amacıyla yönetim kuruluna sunulur.(web_14, E.T. 20.07.2017)

2.6.4.3. İç Denetim Yöneticisi

TBB'ye göre; Banka üst düzey yönetimi, yönetim kurulu tarafından onaylanan politika ve stratejilerin yürütülmesi; bankanın taşıdığı risklerin tespit edilmesi, ölçülmesi, izlenmesi ve kontrol edilmesi için gerekli yöntemlerin geliştirilmesi; yetki ve sorumlulukların açık olarak paylaşıldığı bir kurum yapısının sürdürülmesi ve görev ve sorumlulukların etkin olarak yerine getirilmesinin takip edilmesi; uygun iç denetim politikalarının oluşturulması, iç denetim sisteminin etkinliğinin ve uygunluğunun izlenmesinden sorumludur. Banka üst düzey yönetimi, banka politika ve stratejilerine ilişkin yönetim kurulu kararlarının uygulanması ve etkin bir iç denetim sisteminin kurulmasından sorumludur. Üst düzey yöneticileri iç denetimle ilgili daha detaylı politika ve prosedürlerin oluşturulması konusunda özel birimleri görevlendirebilir. Görev delegasyonu yönetimin esasını oluşturur ancak üst yönetimince görevlendirilen

yöneticilerin uygun yöntem ve kuralları geliştirip, uygulamasının izlenmesi önem taşımaktadır. İç denetim sistemine uygunluk, raporlamaya ilişkin yetki ve sorumlulukların dağılımını açıkça gösteren etkin iletişim kanallarına ve bilgi donanımına sahip bir organizasyon yapısına bağlıdır. Yetki ve sorumlulukların dağılımı raporlama işlevinde herhangi bir aksamaya yol açamamalı ve tüm birimlerin ve faaliyetlerin yönetimin kontrolünde olmasına imkan vermelidir. Denetime ilişkin faaliyetlerin eğitimli ve gerekli altyapı ve teknik özelliklere sahip personel tarafından yürütülmesi için üst düzey yönetim düzenleyici tedbirleri almalıdır. Denetim işlevinde yer alan tüm personel, çalışmalarından dolayı uygun bir teşvik programına tabi olmalıdır. (web_15, E.T.20.07.2017)

2.6.4.4. Banka Teftiş Kurulu

Banka yönetim kurulu ve üst düzey yönetimi, mesleki ve ahlaki yüksek standartların geliştirilmesinden ve bankada her seviyedeki personelin iç denetim önemini anlamasını sağlayacak kurum içi denetim kültürünün oluşturulmasından sorumludur. Banka bünyesindeki her çalışan iç denetim sisteminin işleyişinde kendi rolünü anlamalı ve bu işleve katılmalıdır. Güçlü bir denetim kültürünün varlığı etkin denetim sisteminin en önemli unsurudur. Banka yönetim kurulu ve üst düzey yönetim tutum ve davranışları ile iç denetimin önemini tüm banka personeline anlatmalıdırlar. Bu da hem kurum içinde hem de kurum dışında sürdürülen banka faaliyetlerinde etik kuralların uygulanmasını gerektirir. Yönetim kurulu ve üst düzey yönetimin tutum ve davranışları, banka denetim kültürüne ilişkin etik kuralları ve bunlarda bütünlüğün sağlanmasını doğrudan etkiler. İç denetim, farklı sorumluluklar taşımakla birlikte tüm banka personelinin içinde yer aldığı bir işlevdir. Tüm banka personeli iç denetim işlevine doğrudan ya da dolaylı olarak katkıda bulunacak bir bilgi üretmektedir. Tüm çalışanların kendi sorumluluklarını yerine getirmesi ve görevleri dolayısıyla karşılaştıkları problemleri (etik kurallara aykırı uygulamalar ve diğer banka stratejilerine aykırı olan ya da yasal olmayan faaliyetler gibi) kurum içi kanallar aracılığıyla üst yönetime aktarmaları etkin bir denetimin sağlanmasında önem taşımaktadır. Bunun en iyi şekilde sağlanması için görev ve yetkilerin yazılı olarak tanımlanması ve ilgili personele ulaştırılması gerekmektedir. Banka içindeki tüm personelin iç denetimin önemini anlaması ve aktif olarak bu süreçte katılması esastır. Etik kuralların teşvik edilmesi ve uygulanabilir olması için bankaların bunlara aykırı olan faaliyetleri teşvik edecek politika ve uygulamalardan kaçınması

gerekmektedir. Söz konusu politika ve uygulamalar; performansa ilişkin amaçların ve diğer operasyonel sonuçların ön plana çıkarılması, kısa dönemde etkili olabilecek risklerin önlenmesi için uzun dönemde etkili olabilecek risklerin göz ardı edilmesi, görev ve yetkilerin etkin olmayan şekilde dağılımı sonucu banka kaynaklarının yanlış kullanılması, kısa dönemli hedeflere yönelik teşvik programı uygulanması ya da hatalı davranışlar için uygun bir yaptırım mekanizmasının işletilmeyişi şeklinde örneklendirilebilir. Etkin bir iç denetiminin olması bankanın amaçlarını gerçekleştirmesi için bir güvence oluşturmamakla birlikte denetim kültürünün olmaması durumunda hata ve eksikliklerin fark edilmeden devam etmesini olanaklı kılacaktır. (web_16, E.T. 21.07.2017)

2.6.4.5. Bağımsız Dış Denetim

Bankalarda bağımsız denetim, BDDK tarafından yetkilendirilmiş bağımsız dış denetim şirketleri tarafından yapılır. Bu şirketlerin sayısı şu an 34'tür. Bankalarda bağımsız denetim yapacak şirketlerin ve bu görevi yapacak personelin, BDDK tarafından yayımlanan Yönetmeliği göre şu özelliklere haiz olması gerekmektedir. Şirketlerin 'Anonim Şirket' şeklinde kurulması ve hisse senetlerinin nama yazılı olması, ana sözleşmelerinin ilgili mevzuata ve 1/6/1989 tarihli ve 3568 sayılı Serbest Muhasebecilik, Serbest Muhasebeci Mali Müşavirlik ve Yeminli Mali Müşavirlik Kanununa ve bu Kanuna dayanılarak çıkarılan mevzuata aykırı hükümler taşımaması, 3568 sayılı Kanuna göre kurulmuş bulunan ilgili meslek odasına kayıtlı bulunması ve şirket tescil belgesi almış olması, kuruluş ortaklarının tamamının aynı ün vana sahip olması, denetimi gerçekleştirebilecek ölçüde yönetim yapısına, yeterli sayı ve nitelikteki meslek personeline ve gerekli teknik donanımına sahip olması gerekmektedir. Kuruluş ortaklarının ise, 3568 sayılı Kanun hükümleri uyarınca denetim yetkisi almış, ilgili meslek odasının çalışanlar listesine kayıtlı yeminli mali müşavir veya serbest muhasebeci mali müşavir olması, başka bir bağımsız denetim kuruluşunda ortaklığının bulunmaması, yönetici ve denetçi unvanı altında çalışmaması, bankalarda veya Sermaye Piyasası Kanununa tabi şirketlerde bağımsız denetim yapma yetkisi iptal edilmiş olan kuruluşlarda ortak veya yetki iptaline neden olan denetim faaliyetinde sorumlu ortak baş denetçi, baş denetçi, kıdemli denetçi veya denetçi sıfatıyla yer almamış olması, sorumlu ortak baş denetçi, baş denetçi, kıdemli denetçi veya denetçi olarak mesleki faaliyetler

dışında çalışmaması, ticari faaliyetlerinin bulunmaması, meslek ve meslek onuruyla bağdaşmayan işlerle uğraşmaması gerekmektedir.(web_17, E.T. 21.07.2017)

2.6.5. İç Denetimin Unsurları

Etkili bir iç denetim yapısı kurabilmenin ön koşulu, uygun bir ortamın sağlanmasıdır. İşletme içi ve dışı unsurların oluşturduğu bir ortama “İç Denetim Ortamı” adı verilir. Ortamın oluşmasını etkileyen çeşitli unsurlar yönetimin bu konudaki düşüncesi ve yaklaşımı, organizasyon yapısı, yetki ve sorumlulukların dağılımı, yönetimin denetim yöntemleri, personel politikaları ve prosedürleridir. İşletmelerde iç denetim yapısı bünyesinde hata ve düzensizlikleri önleyebilmek için etkili bir iç denetim yapısının ortaya koyduğu hedefler şunlardır: (Neşeli,2010,29)

- ☐ Kayda alınan işlemlerin gerçek olup olmadığı,
- ☐ İşlemlerin verilmiş olan yetkilere dayalı olarak yapılıp yapılmadığı,
- ☐ Gerçekleşen işlemlerin kayıtlara alınıp alınmadığı,
- ☐ İşlemlerin uygun bir biçimde değerlendirilip değerlendirilmediği,
- ☐ İşlemlerin doğru kaydedilip kaydedilmediği,
- ☐ İşlemlerin zamanında kayıt altına alınıp alınmadığı,
- ☐ İşlemlerin tablo ve raporlara gerektiği biçimde yansıtılıp yansıtılmadığı,

2.6.6. İç Denetimin İşleyişi

İç denetim daha önce sözünü ettiğimiz genel denetim tanımları açısından yaklaştığımızda işletme faaliyetlerinin önceden belirlenen standartlara uygunluğunun işletme içi birimlerce araştırılması, sapmalarının tespiti ve düzeltilmesi süreci olmaktadır. Daha detaylı bir tanımlamaya göre iç denetim, işletme faaliyetlerinin kuruluş amaçları doğrultusunda verimlilik ve rekabet gücünü artıracak biçimde yönlendirilmesini, işletme varlıklarının rasyonel olarak yönetilmesini, yatırım ve yönetim danışmanlığı, işletme de hata ve hilelerin önlenmesini sağlamaya yönelik ve yönetime bağlı ancak yürüttüğü faaliyet yönünden bağımsız denetçiler tarafından yürütülen denetimidir. Bu tanımda iç denetimin, standartlara uygunluğu sağlamanın ötesinde hedefler taşıdığından söz edilmektedir. Ancak buna rağmen iç denetimle ilgili

şu genel tanımın iki binli yıllara kadar geçerliliğini koruduğunu görüyoruz: (Uzun,2012,80)

“İç Denetim, kuruma hizmet etmek üzere onun faaliyetlerini incelemek ve değerlemek için kurum içerisinde oluşturulmuş bağımsız bir değerlendirme fonksiyonudur.” Bu tanımın ana noktalarını şöyle irdeleyebiliriz.(Uzun,2012,80)

- Değerleme fonksiyonu olma: İç denetçilerin faaliyetlerle ilgili kararlarını geliştirebilmek için bazı değerlendirmeler(tespitler) yapmaları ihtiyacını belirtir.
- Bağımsızlık: Genellikle dış denetim için kullanılır (Hatta Türkçe literatürde bazı dış denetim kitaplarının bağımsız denetim adını da taşıdığı görülür) Ancak bağımsızlık iç denetim açısından da önemlidir. :Her ne kadar iç denetim organik olarak işletmeye bağlı onun içinde bir denetim ise de, kendisinden beklenen netice alınabilmesi için yürüttüğü faaliyetler bakımından bağımsız olması gerekir. Buradaki bağımsızlık iç denetimin, kapsamındaki incelemelerin genişliğini, etkinliğini veya elde edilen sonuçların raporlanmasını önemli boyutta sınırlandırabilecek kısıtlamalardan uzak olmasını ifade eder.
- Kurum içerisinde oluşturulmuş olmak: İç denetimin biçimsel yapısını belirtir. İç denetim örgüt içerisinde tanımlanmış biçimsel bir fonksiyondur.
- İnceleme ve değerlendirme yapmak: İç denetçinin örgüt içerisindeki aktif rolünü ifade eder. İnceleme gerçeği bulma araştırmalarını, değerlendirme ise denetçinin karar vermeye dönük yargılamalarını belirtir.
- Kurumun faaliyetlerini ifadesi: Tanımdaki bu ifade, modern örgütlerdeki iç denetim görevinin kapsamını belirtmektedir. Başlangıçta İç denetim, sadece muhasebe kayıtlarının matematiksel doğruluğu veya fiziksel mevcudiyetinin kontrol edilmesi olarak çok dar kapsamda bir fonksiyon olarak düşünülüyordu. Ancak günümüzde örgütün tüm faaliyetlerine uygulanabilen geniş yetki (nüfuz) alanına sahip bir nitelik kazanmıştır. Kuruma hizmet etmek üzere: Tanımdaki kurum için ifadesi, iç denetimin tüm örgüte; tüm yönetim birimlerine, ortaklar ve işletme sahiplerine, yönetim kuruluna, onun denetim komitesine ve tüm personele hizmet etmesiyle ilgilidir. Hizmet etmek ise, örgüt yönetimi ve diğer birimlere yardım etmenin iç denetim faaliyetinin temel ürünü (çıktısı) olduğunu ifade etmektedir.(Uzun,2012,80)

2000’li yıllara kadar geçerli olan bu tanımlamanın işletme çevrelerinde meydana gelen büyük değişimlerle birlikte yerini yeni tanımlara bıraktığını görüyoruz. İç Denetçiler Enstitüsünün (The Institute of Internal Auditors, IIA) yeniden düzenlediği Mesleki Uygulamalar Yapısı (Professional Practices Framework) çerçevesinde yapmış olduğu yeni tanım şöyledir: (Uzun,2012,80)

“İç denetim bir kurumun faaliyetlerine değer katmak ve geliştirmek için tasarlanmış bağımsız, tarafsız bir güvence ve danışma eylemidir. İç denetim, bir kurumun risk yönetimi, kontrol ve kurumsallıkla ilgili süreçlerinin etkinliğini değerlendirmek ve geliştirmek için sistematik ve disipline edilmiş bir yaklaşım getirerek organizasyonun amaçlarını başarmasına (ulaşmasına) yardım eder.” (Uzun,2012,80)

Bu tanımın ana noktalarını daha önceki tanımla karşılaştırmalı olarak şöyle irdeleyebiliriz: Güvence ve danışma eylemi olma: Bu tanımdaki en önemli değişiklik iç denetimin bir güvence ve danışma eylemi olduğunun belirtilmesidir. Güvence, iç denetimin klasik denetim faaliyetiyle ilgili sorumluluğunu ifade etmektedir. (Uzun,2012,80)

2.6.7. İç Denetim Bölümünün Yönetimi

Bu standarda göre, iç denetim yöneticisi; iç denetim faaliyetini kuruma katma değer sağlayacak biçimde etkin biçimde yönetmelidir. Bu serinin standartları, planlama, iletişim ve onaylama, kaynak yönetimi, politika ve prosedürler, koordinasyon, yönetim kuruluna ve üst yönetime raporlama, dış hizmet sağlayıcı ve kurumsal sorumluluk konularını düzenlemektedir. (Yılancı,2013,163)

Bunlara göre, iç denetim yöneticisi örgüt amaçlarıyla tutarlı biçimde iç denetim eylemini yerine getirebilmek için, örgüt amaçlarına yönelik riskleri hedef alarak riske dayalı planlar oluşturmalıdır. Başkan, iç denetim eylemiyle ilgili planları, kaynak gereksinimlerini, önemli değişiklikleri üst yönetime ve yönetim kuruluna görüş ve onay için iletmelidir. İç denetim başkanı, iç denetim için uygun, yeterli kaynakların ayrılmasını ve bunların etkin biçimde kullanımını sağlamalıdır. Başkan iç denetim eylemine rehberlik etmek üzere politika ve prosedürler oluşturmalıdır. Ayrıca, çabalarda tekrarlara yer vermeyecek biçimde koordinasyon sağlanmalıdır. İç denetim başkanı

dönemsel olarak, iç denetim eyleminin amaç, yetki, sorumluluk ve performansı ile ilgili yönetim kuruluna ve üst yönetime rapor vermelidir. Bu standarda göre iç denetim yöneticisi, iç denetim faaliyetlerini yönetirken şu esasları dikkate almalıdır. (Yılancı,2015,163)

- İç Denetim Yöneticisi, kurumun hedeflerine uygun olarak, iç denetim faaliyetinin önceliklerini belirleyen risk esaslı planlar yapmalıdır. Plan yapılırken şu noktalara dikkat edilmelidir:
 - ✓ İç denetim faaliyetinin görev planı, en az yılda bir kez yapılan bir risk değerlendirmesine dayanmalıdır.
 - ✓ Plan yapılırken mutlaka üst yönetim, denetim komitesi ve yönetim kurulunun görüşü alınmalıdır.
 - ✓ Danışmanlıkla ilgili görevler de planda yer almalıdır. Ancak iç denetim yöneticisi, önerilen danışmanlık görevlerini risk yönetimini geliştirme ve katma değer yaratma potansiyeli açısından değerlendirdikten sonra kabul etmelidir. İç denetim yöneticisi tarafından kabul edilebilir bulunan görevler, plana dahil edilmelidir.
- İç denetim yöneticisi, yaptığı tüm planları gözden geçirilmek ve onaylanmak üzere üst yönetime, denetim komitesine ve yönetim kuruluna sunmalıdır. Planlarla ilgili söz konusu planların uygulanabilmesi için gerekli kaynak ihtiyacı da bildirilmelidir. Yapılacak herhangi bir kaynak sınırlamasının plana olan muhtemel etkileri de açıklanmalıdır.
- İç denetim yöneticisi, onaylanmış planın uygulanması sırasında yeterli kaynağın ayrılmasını ve bunların etkin bir şekilde kullanılmasını sağlamalıdır.
- İç denetim yöneticisi, iç denetim faaliyetini yönlendirmek için politika ve prosedürler belirlemeli ve uygulamalıdır.
- İç denetim yöneticisi, işletmedeki tüm güvence ve danışmanlık hizmetlerinin yapılması sırasında gereksiz tekrarları ve kapsam dışına çıkmaları önlemek için koordinasyon sağlamalıdır. İşlerin yerine getirilmesi sırasında işletme içi veya dışından denetim hizmeti veren denetçilerle sürekli olarak bilgi paylaşımına gitmelidir.

- İç Denetim Yöneticisi, iç denetim faaliyetinin amacı, yetkileri, görev ve sorumlulukları ve plana kıyasla performansı konularında, yönetim kurulu, denetim komitesi ve üst yönetime raporlamalar yapmalı dönemsel raporlar sunmalıdır. Bu raporlar, önemli riskleri, kontrol sorunlarını, kurumsal yönetim sorunlarını ve denetim komitesinin, yönetim kurulunun ve üst yönetimin ihtiyaç duyabileceği veya talep edebileceği başka konuları da içermelidir.

Bu seri içerisinde düzenlenen bir diğer konu da işletmenin dışarıdan iç denetim hizmeti almasıdır. Eğer işletme iç denetim faaliyetini bir dış hizmet sağlayıcısından alıyor ise, söz konusu hizmet sağlayıcısı etkili bir iç denetim faaliyeti sürdürülmesi sorumluluğunun farkında olmasını sağlamak zorundadır. Bu nedenle işletme hizmet aldığı birimden iç denetimin tanımı, etik kuralları ve standartlar'a uyumun değerlendirildiği bir kalite kontrol sistemi uygulayıp uygulamadığı sorgulamalıdır. (Yılancı, 2015,163)

2.6.8. Gözetim Otoritesinin İç Denetim Bölümü ve Dış Denetçiyle İlişkisi

Basel Bankacılık Gözetim Komitesi, bankacılık kuruluşlarında iç denetim ve gözetim otoritelerinin iç ve dış denetçilerle ilişkileri konusundaki bu belgeyi, bankacılıkta gözetim konularının ele alınması ve sağlıklı uygulamaları teşvik eden rehberlik yoluyla gözetimin güçlendirilmesi konusunda süregelen çabalarının bir parçası olarak hazırlamıştır. Bankacılık kuruluşlarındaki yeterli iç kontroller, kuruluş içindeki kontrol sistemlerini bağımsız olarak değerlendiren etkili bir iç denetim işlevi ile tamamlanmalıdır. Öte yandan, dış denetçiler bu sürecin etkinliği konusunda önemli bir geri bildirim sağlayabilirler. Banka gözetim otoriteleri, etkili politika ve uygulamaların izlendiğine ve iç ve dış denetçiler tarafından saptanan iç kontrol zayıflıkları karşısında yönetimin uygun düzeltici işlemler yaptığına kanaat getirmelidir. Nihayet, gözetim otoritesi ile iç ve dış denetçi arasında işbirliği, gözetimi optimum hale getirir. (web_18, E.T. 22.07.2017)

2.6.8.1. Gözetim Otoritesi ile İç Denetim Bölümünün İlişkisi

Yönetim kurulu, üst yönetimin bir iç kontrol sistemi ve sermaye değerlendirme usulü tesis etmesini ve bunları yılda en az bir kez gözden geçirmesini sağlamalıdır. Üst yönetim, iç kontrol sisteminin ve sermaye değerlendirme usulünün kapsamı ve performansı konusunda yılda en az bir kez yönetim kuruluna rapor vermelidir. Banka gözetim yetkilileri, bankanın iç denetim bölümünün çalışmasını değerlendirip tatmin oldukları takdirde potansiyel risk alanlarının saptanmasında bu çalışmaya dayanabilirler.(web_19, E.T.22.07.2017)

Gözetim otoriteleri, bankaların iç kontrol sistemlerini kapsayan çeşitli düzenleyici hükümler kabul etmişlerdir. Bu düzenlemelerin ölçüsü ülkeden ülkeye değişse bile, yeterli bir kontrol sistemini teşvik etmeye yönelik bazı temel ilkeler ile sermaye yeterliğine ilişkin bir düzenleme içerir. Bazı gözetim otoriteleri, kredi riskinin ve diğer temel bankacılık risklerinin yönetimi (örneğin döviz pozisyonları, faiz oranı riski, likidite yönetimi, bilgisayar ve telekomünikasyon sistemi ve türev enstrüman risklerinin yönetimi) gibi farklı alanlarda politikalar, uygulamalar ve usuller tespit etmişlerdir. (web_20, E.T, 22.07.2017)

İç kontrollerin kalitesini değerlendirmek için gözetim yetkilileri çeşitli yaklaşımlar kullanabilirler. Gözetim yetkililerinin kullanabileceği bir yaklaşım, üst yönetimin risk saptama, ölçme, izleme ve kontrol süreçlerinin test edilmesi dahil olmak üzere bankanın iç denetim bölümünün yaptığı çalışmaları değerlendirmektir. Gözetim yetkilileri, iç denetim bölümünün çalışmalarından tatmin olurlarsa, denetçilerin yakın zamanda incelemedikleri potansiyel risk alanlarını saptamak için veya bankadaki kontrol sorunlarının saptanması için iç denetçilerin raporlarını esas bir mekanizma olarak kullanabilirler. Banka, sermaye değerlendirme usulünün incelenmesinden sorumlu kişi veya bölümü açıkça belirlemelidir. Bu iç denetim bölümü tarafından veya bankanın faaliyetlerinden yeterince bağımsız olan başka bir bölüm veya kişi tarafından yapılabilir. (web_21, E.T. 22.07.2017)

2.6.8.2. İç Denetçiler ile Dış Denetçilerin İlişkisi

Gözetim otoriteleri, aralarındaki işbirliğini mümkün olduğunca etkili ve verimli kılmak için iç ve dış denetçiler arasında görüş alışverişini teşvik etmelidir. Dış denetçiler, yönetimle, yönetim kuruluyla veya denetim komitesiyle müzakereleri ve iç

kontrollerin geliştirilmesine yönelik tavsiyeleri dahil olmak üzere denetim faaliyetleri yoluyla iç kontrollerin kalitesi üzerinde önemli bir etkiye sahiptirler. İç denetimin, denetim usullerinin niteliği, zamanlaması ve kapsamının belirlenmesinde yararlı olabileceği genellikle kabul edilir. Bununla birlikte, dış denetçi, mali tablolara ilişkin denetim görüşünden tek başına sorumludur. Dış denetçinin iç denetim raporlarından haberdar olması ve bunları görebilmesi ve iç denetçi, dış denetçinin çalışmasını etkileyebilecek önemli bir hususla karşılaştığında bunun dış denetçiye bildirilmesi tavsiye edilir. Aynı şekilde, dış denetçi de iç denetimi etkileyebilecek önemli konuları normal olarak iç denetçiye bildirmelidir. İç denetim bölümünün başkanı, iç denetçi tarafından yapılan işlerin dış denetçilerin yaptıklarının tekrarı niteliğinde olmamasını sağlamalıdır. Denetim çabalarının koordinasyonu, ortak ilgi alanına giren konuların tartışılması için belirli aralıklarla toplantılar düzenlenmesini, denetim raporları ve yönetime gönderilen yazıların mübadelesini ve denetim teknikleri, yöntemleri ve terminolojisinde ortak bir anlayışı gerektirir. (web_22, E.T. 22.07.2017)

2.6.8.3. Gözetim Otoritesi ile Dış Denetçi Arasındaki İlişki

Bir bankanın gözetim otoritesi için dış denetçi tarafından yapılan çalışmanın yasal veya akdi bir temeli olmalıdır. Gözetim otoritesi tarafından dış denetçiye verilen herhangi bir görev, dış denetçinin normal denetim işini tamamlayıcı nitelikte olmalı ve uzmanlık alanına girmelidir. 1004 sayılı Uluslararası Denetim Uygulaması Beyanı 'Banka Gözetim Otoriteleri ile Dış Denetçiler arasındaki ilişkiler' belgesinde (halen gözden geçirilmektedir) açıklandığı üzere gözetim yetkilileri ile dış denetçiler, birbirini tamamlayıcı nitelikte konularla ilgilenirler: gözetim yetkilisinin bankanın istikrarına ilişkin nosyonu, denetçinin 'faaliyetini sürdüren işletme' nosyonunu tamamlar ve güvenli ve tedbirli bir yönetim için sağlam bir iç kontrol sistemi, düzgün mali tablolar hazırlamaya yönelik iç kontrol sisteminin tamamlayıcısıdır. Ayrıca, hem gözetim yetkilileri hem de dış denetçiler düzgün bir muhasebe sisteminin varlığı ile ilgilenirler. (web_23, E.T. 22.07.2017)

Dış denetçilerin rolünün tam olarak ne olduğu ülkeden ülkeye değişir. Ancak değişmeyen bir husus, dış denetçilerin bankanın mali tabloları ile ilgili olduğu ölçüde bankanın iç kontrol sistemini anlamaları yolundaki beklentidir. Ayrıca, denetçiler tarafından saptanan maddi zayıflıkların yönetime ve birçok ülkede gözetim otoritesine

bildirilmesi de genel olarak beklenir. Dış denetçilerin gözetim otoritesi ile yakın bir ilişki içinde olduğu ülkelerde, dış denetçilerden çoğu zaman iç denetim bölümünün işleyişi ve kalitesi konusunda da görüş bildirmeleri istenir. Üst yönetim, yönetim kurulu ve varsa denetim komitesi, dış denetçiler tarafından hazırlanan raporlarda işaret edilen iç kontrol zaaflarına karşı alınan düzeltici tedbirlerin uygulanmasını sağlamalıdır. (web_24, E.T. 22.07.2017)

Gözetim yetkilisi ile dış denetçinin çalışmalarının karşılıklı yararlı olabileceği pek çok alan vardır. Yönetim yazıları ve diğer raporlar, gözetim yetkililerine bir bankanın iç kontrol sistemi konusunda değerli bir bilgi sağlayabilir. Denetçiler, gözetim otoritesinin sözgelimi yerinde teftiş, yönetimle görüşmeler veya bankayla diğer iletişimler yoluyla sağladığı bilgilerden, önemli bir bilgi edinebilirler. Dış denetçinin, gözetim otoritesini ilgilendirebilecek veya onun adına ivedi olarak harekete geçilmesini gerektirebilecek önemli bilgileri öğrendiği durumlar vardır: (web_25, E.T. 22.07.2017)

- Bir bankanın varlığını tehlikeye düşürebilecek olgular;
- Üst düzeyde yolsuzluk ihtimali;
- Denetçinin istifa etme niyeti veya şartsız olmayan bir denetim görüşü verme niyeti;
- Bankanın faaliyet risklerinin veya olası risklerinin artması;
- Kontrol ortamında ciddi eksiklikler bulunması;
- Bankanın bankacılık yapma yetkisi için gerekli ölçütlerden birini yerine getirmediğini gösteren bilgiler;
- Bankanın mali durumunu etkileyen veya etkileyebilecek bilgiler;
- Bankanın idari ve muhasebe organizasyonunda ve iç kontrol sisteminde önemli bir etkisi olan veya olabilecek olan bilgiler (örneğin, karar organları ile ciddi bir çatışma, kilit bir konumdaki bir yöneticinin beklenmedik şekilde işten ayrılması);
- Kanunların, yönetmeliklerin ve bankanın ana sözleşmesi veya tüzüğünün ciddi biçimde ihlal edildiğini gösteren bilgiler. (web_26, E.T. 22.07.2017)

Birçok ülkede, maddi zaafların gözetim otoritesine bildirilmesi beklenir. Dış denetçilerin bu 'erken uyarı' işlevi, gözetim otoritelerinin önleyici yaklaşımı bağlamında görülmelidir. Gözetim otoriteleri ile dış denetçiler arasındaki ilişki, (halen gözden

geçirilmekte olan) Uluslararası Denetim Uygulaması Beyanı 1004'te açıklanan ölçütlere dayanmalıdır. Dış denetçinin gözetim otoritesi için yaptığı her görevin ya yasal bir temele dayanması ya da bunun için gözetim otoritesi ile dış denetçi arasında bir sözleşme bulunması özellikle önem taşıyan bir noktadır. Bu yasal temel veya sözleşmede gizlilik konusu ele alınmalıdır. Aynı ölçüde önem taşıyan bir başka konu ise dış denetçinin gözetim otoritesi için yaptığı işin, normal denetim çalışmasını tamamlayıcı nitelikte olması ve uzmanlık alanı içinde bulunmasıdır. Gözetim gerekleri açıkça tanımlanmış olmalıdır. Bazı ülkelerde, denetçinin rolü, gözetim otoritesi açısından özel önem taşıyan ilave görevleri kapsayacak şekilde genişletilmiştir. Örneğin:

- Bankanın tedbirli beyannamelerini hazırlamak için kullandığı yöntemin incelenmesi,
- Organizasyon ve iç kontrol sisteminin yeterliğinin değerlendirilmesi;
- Bankanın kanun ve yönetmeliklere riayetinin değerlendirilmesi;
- Bankanın iç kontrol sisteminin (iç denetim bölümü dahil olmak üzere) değerlendirilmesi;
- Uygun muhasebe politikalarının izlenmesi konusunda görüş bildirilmesi. (web_19)

Dış denetçilerin, ilgili kanun ve yönetmelikler uyarınca gözetim otoritelerine iyi niyetle açıkladıkları bilgilerden dolayı sorumlu tutulmamaları için yasal önlemler alınması tavsiye edilir. Gözetim otoritesi, dış denetçinin, gözetim otoritesinin ilgi alanlarını kavramasını kolaylaştırabileceğinden veya denetim çalışmalarını veya diğer raporlama sorumluluklarını önemli biçimde etkileyebileceğinden dış denetçiyi ilgilendirebilecek bilgilere sahip olabilir. Gözetim otoritesinin, amaçlarına daha kolay ulaşmak için gerekli olduğunda bu bilgileri dış denetçilere açıklamasına imkan verecek yasal bir yolun mevcut olması önemlidir. (web_27, E.T. 22.07.2017)

2.7. İÇ KONTROL İŞLEVİ

2.7.1. İç Kontrol İşlevinin Etkinliğini Belirleyen Bileşenler

İç kontrol sürecinin beş temel bileşeni vardır. Kurumun hacmine göre farklılıklar göstermekle birlikte, hemen hemen her kurumda bu unsurların iç kontrol için önem arz ettiği açıktır. Bunlar sırasıyla; kontrol ortamı, risk değerlendirmesi, kontrol eylemleri, bilgi ve iletişim ve gözlemlerdir; (Neşeli,2012,73)

Kontrol ortamı (Control environment): Kurum içerisinde kontrolün etkin bir şekilde gerçekleştirilebilmesi için ortamın asgari özelliklere sahip olması gereklidir. Dolayısıyla kontrol ortamında dürüstlük, etik, şeffaflık, kurumun yetkin ve verimli işleyişi, kurumsal kontrol kültürü temel faktörlerdir. Bu bağlamda, kontrol ortamı aynı zamanda diğer dört ögenin de belirleyicisi konumundadır. Kontrolün gerçekleşmekte olduğu ortam, kurum içerisindeki personelin çalışma düzeylerinin ve disiplinlerinin etkilendiği belirleyicilerden biridir. (Neşeli,2012,73)

Risk değerlendirmesi(Risk Assessment): Kurumlarda iç ve dış risklerin olması olağandır. Bu bağlamda, bu risklerin bir bölümü önlenabilir unsurlardan oluşurken, diğer bölümü ise önlenemeyen unsurları oluşturmaktadırlar. Kurumlar bir takım önlemler ile bu riskleri minimize etmek isterler ve bu da risklerin doğru değerlendirilmesi ile mümkün olan bir süreçtir. Bir kurumda risk her kademe ve bütünsel olarak doğması olası bir unsurdur. Bu anlamda kademelerin hedefleri birbirleri ile bütünleşmiş ve tutarlı olmalıdır. Dışsal risklerde ise, ekonomik ortam, hukuki düzenlemeler, sektör konjonktürü ve çalışma şartları sayılabilirken, bunlar özel risk kategorisi altında değerlendirilirler ve kurumda bunlardaki olası değişiklikler karşısında her zaman hazırlıklı olmalı ve ona göre strateji belirlemelidir. (Neşeli,2012,74)

Kontrol eylemleri (Control Activities): Kontrol eylemleri kategorisinde, yönetim kurulunun direktiflerinin yerine getirilmesine yardımcı olan unsurların uyguladığı kurallar ve bunu destekleyen kurum politikasıdır. Bu noktada, yönetim kurumun hedeflerine varabilmesi için iç kontrolü bir araç olarak algılar ve bu nedenle riskleri minimize etmek ister. Kurum içerisinde kontrol faaliyetleri olarak sıralanabilecek

unsurlar şunlardır; Onaylamalar, yetkilendirmeler, doğrulamalar, mutabakatlar, performans değerlemesi ve görev dağılımı. (Neşeli,2012,74)

Bilgi ve İletişim (Information and Communication): Bir kurum içerisinde en önemli unsurlardan biri de veri akışı ve iletişimidir. İşletmeler rasyonel kurumlardır ve bu nedenle bilgi işe yaradığı ölçüde değerlidir. Bir bilginin işe yaraması, onun doğru sınıflandırılması ve süreç içerisinde doğru analizi ve değerlendirilmesiyle ilgilidir. Finansal raporlamada denetçiler, doğru sınıflandırılmış ve iş yarar bilgilerden hareketle yola çıkarlar. Bu bilgilere ek olarak, kurumun dışsal konjonktürü ve olaylar da gündeme getirilmektedir. İletişim ise, iç kontrolde görev alan personelin birbiri ile diyalogunu tayin eden unsurdur. Dolayısıyla bir personel sistemdeki yerini bir diğer personelin sorumluluklarına göre konumlandırmaktadır. (Neşeli,2012,74)

Gözlemleme (Monitoring): İç kontrol sistemlerinin kendisi de ayrıca gözlemlenmesi gereken bir süreç şeklinde ön plana çıkmaktadırlar. Yani iç kontrolün de bir performansı söz konusudur ve bu kurum içi odaklar tarafından değerlendirilmektedir. Gözlemleme aşaması iç kontrolle birlikte, eş zamanlı olarak gerçekleştirilmektedir. Dolayısıyla personel kendi asli görevini yerine getirirken, bir yandan da gözlemleme işlevini yürütmektedir. Bu şekilde bir çalışmayla hatalar eş zamanlı olarak teşhis edilebilecek ve zamanında müdahale ile önlenilebilecektir. (Neşeli,2012,74)

2.7.2. İç Kontrol İşlevini Yürütecek Temel Birimler

İç kontrol bir süreç olarak tasarlanmalıdır ve birçok paydaş tarafından yürütülmelidir. Dolayısıyla yönetim kurulundan başlayarak, kurum içerisinde tüm unsurların içerisinde olduğu bir yapı oluşturulmaktadır. Bu yapıdaki paydaşların rolleri ve sorumlulukları söz konusudur. Bu rol ve sorumluluklar şöyle sıralanmaktadır; (Neşeli,2012,74)

Yönetim Kurulu: Bir kurumun yönetim kurulu, süreçleri izlemeli ve onlar hakkında ayrıntılı bilgi sahibi olmalıdır. Dolayısıyla, yönetim kurulunu oluşturan üyeler, süreci takip etmek için özenle zaman ayırmalıdır. Bir hatalı ya da etik dışı eylemin teşhis edilmesi durumunda, bu eylemin üzeri örtülüyorsa bu ihmal çok daha büyük çaplı sıkıntıları beraberinde getirebilmektedir. Bu bağlamda, kurum içerisinde iletişim kanalları açık olmalı ve olası bir aksaklık yatay bir şekilde yönetim kurulu ile

paylaşılması, o da üzerine düşen görevi yerine getirmelidir. Bunu gerçekleştirmek için yönetim kurulunda özellikle bu işle detaylı ilgilenen üyeler olmalı ve bilgi – beceri ile bu süreç yürütülmelidir. Bu şekilde sistemin içerdiği riskler, yönetim kurulundan itibaren minimize edilmeye başlanabilmektedir. (Neşeli,2012,74)

Yönetim: Yönetim kurulunu, fiilen kurumdan sorumlu olan en üst düzey yönetici izlemektedir. Yönetim, iç kontrol kültürünün temel motifleri olan şeffaflık, dürüstlük, hesap verilebilirlik gibi unsurları yerleştirmek için sistemde önemli bir yere sahiptir. Üst yönetim bu süreci doğru yürütebilmek için orta kademe yöneticileri devreye sokmakta ve kendisi denetçi pozisyonuna yerleşmektedir. Bu kademeleşmenin olmadığı daha küçük işletmelerde ise yetki tek kişinin yani genel müdürün elinde toplanmaktadır. (Neşeli,2012,74)

İç Denetçiler: İç denetçiler, kurumun verimlilik ve etkinlik düzeyine yönelik denetim gerçekleştirir ve bu süreçlerin doğru yürüyüp yürümediğini yerinde gözlemlene yolu ile denetlerler. (Neşeli,2012,74)

Diğer Personel: İç kontrol süreci kurumdaki tüm unsurları kapsayan bir süreçtir ve bu nedenle iç kontrol bir kültür olarak belirli unsurlar ile sınırlı değildir. Bu bağlamda, bir personel işleyişte gördüğü bir aksaklığı üst yönetime iletmelidir. Bunu gerçekleştirirken personel korunmalı ve sistemde kendisini olumlayan mevzuat söz konusu olmalıdır. Bu nedenle her personel, iç kontrol sürecinde bir noktada görevlendirilmelidir. Bu hem kurumda amaçlarına uygun hareketlerin daha kolay ve anında denetlenebilmesini sağlayacaktır hem de dış denetçiler ile iç kontrol arasında eş zamanlı bir çalışmaya imkân verecektir. Nitekim dış denetçiler de sistem içerisinde finansal raporlama ile ilgili verileri üst yönetime iletebilmektedirler.(Neşeli,2012,74)

2.7.3. İç Kontrol Süreci ve Temel Unsurları

Gerek 5411 Sayılı Bankacılık Kanunu gerekse BDDK'nın İç Sistemler Yönetmeliği ile getirilen düzenlemeler dikkate alındığında bankalarda olması gerekli iç kontrol sisteminin temel unsurlarını aşağıdaki şekilde özetlemek mümkün olacaktır. (Neşeli,2012,75)

- Banka yönetim kurulu, denetim komitesi ve üst düzey yönetiminin gözetim faaliyetlerinin bulunması,
- Tüm çalışanları kapsayan kurum içi kontrol kültürünün oluşturulması,
- Muhasebe ve finansal raporlama sisteminin, bilgi sisteminin ve banka içi iletişim kanallarının etkin çalışacak şekilde oluşturulması,
- Bankanın karşı karşıya olduğu risklerin tanınması, ölçülmesi ve değerlendirilmesi,
- Banka bünyesinde işlevsel ve fonksiyonel görev ayrımlarının oluşturulması ve sorumlulukların paylaştırılması,
- Acil ve beklenmedik durum planı hazırlanması,
- Asgari olarak faaliyetlerin icrasına yönelik operasyonel işlemlerin kontrolü, iletişim kanalları ile bilgi sistemlerinin ve finansal raporlama sisteminin kontrolü ve uyum kontrollerini kapsayan iç kontrol faaliyetlerinin bankanın günlük tüm faaliyetlerinin bir parçası şeklinde oluşturulması ve yürütülmesi, kontrol faaliyetleri içinde; üst düzey incelemeler, farklı birim ve bölümlere ilişkin uygun kontrol faaliyetleri, fiziki kontroller, belirlenen asgari ve azami limitlere uygunluğun kontrolü ve uygun olmayanların takibi, yetki ve onay sistemi ile doğrulama ve mutabakat sisteminin oluşturulması,
- İzleme ve denetim faaliyetleri ile iç kontrol sistemindeki hataların düzeltilmesi sürecinin etkin bir şekilde oluşturulması

Bu unsurların birbirleriyle ilişkili olduğunu gözden uzak tutmamak gerekmektedir. İç kontrol sisteminin, bankanın yurt içi ve yurt dışı şubelerini, genel müdürlük birimlerini, konsolidasyona tabi ortaklıklarını ve tüm faaliyetlerini kapsayacak şekilde yapılandırılması gerekmektedir. (Neşeli,2012,75)

2.7.4. Banka Bünyesinde İç Kontrol Ortamı

İç kontrol sistemi ile iç kontrol faaliyetleri ve bunların nasıl icra edileceği, bankanın gerçekleştirdiği tüm faaliyetlerin nitelikleri dikkate alınarak, iç kontrol birimi tarafından ilgili birimlerin üst düzey yöneticileri ile birlikte tasarlanır. Bu kapsamda iç kontrol birimi ve personeli ile ilgili bazı önemli hususları kısaca aşağıdaki şekilde belirtmek mümkün olacaktır. (Neşeli,2012,75)

- İç kontrol birimi çoğunlukla fiziken banka genel müdürlüğünde yer alır.
- İç kontrol biriminde bir yönetici ile yeterli sayıda mesleki uzmanlığa sahip iç kontrol personeli görev yapar.
- İç kontrol birimine bağlı iç kontrol personeli görevlerini, operasyonel faaliyetlerin gerçekleştirildiği birim veya şubelerde ve genel müdürlükte yürütürler. Bankalar, bazı şubelerde sürekli iç kontrol personeli bulundurabilir.
- İç kontrol personeli, iç kontrol faaliyetleri dışında bir faaliyette bulunamazlar.
- İç kontrol personeli, bankanın tüm faaliyetlerinin güvenli bir biçimde icra edilmesini izlemek, incelemek ve kontrol etmek amacıyla ilgili birimlerden raporlamaya dayalı bilgi talebinde bulunurlar, çeşitli kontrol dokümanları ve araçları üzerinden genel veya özel gözlemlere ve izlemeye dayalı kontrol ya da inceleme yaparlar, tespitlerini raporlara bağlarlar veya uyarı mesajları hazırlayarak bunları ilgili birimlere tebliğ ederler.
- İç kontrol personeline izledikleri, inceledikleri ve kontrol ettikleri hususlara ilişkin olarak banka personelinden ilave açıklama isteme ve bunların fikirlerine başvurma yetkisi verilir.
- İç kontrol sistemi ile iç kontrol faaliyetleri ve bunların nasıl icra edileceği, bankanın gerçekleştirdiği tüm faaliyetlerin nitelikleri dikkate alınarak, iç kontrol birimi tarafından ilgili birimlerin üst düzey yöneticileri ile birlikte tasarlanır.
- İç kontrol faaliyetlerinin yerine getirilip getirilmediği normal veya acil bir şekilde iç kontrol personeline iç kontrol birimine bildirilir. İç kontrol birimine raporlanan kontrol sonuçları bu birim bünyesinde muhafaza edilir.

2.7.5. İç Kontrol Faaliyetleri

İç kontrol faaliyetleri, tespit edilen risklerin de izlenmesine olanak verecek şekilde günlük faaliyetlerin bir parçası olarak düzenlenir ve sürdürülür. İç kontrol faaliyetleri asgari olarak aşağıdaki kontrolleri kapsar: (Neşeli,2012,75)

- Faaliyetlerin icrasına yönelik işlemlerin kontrolü,
- İletişim kanalları ile bilgi sistemlerinin ve finansal raporlama sisteminin kontrolü,
- Uyum kontrolleri.

İç kontrol faaliyetleri, bankanın günlük tüm faaliyetlerinin bir parçasını oluşturur. İç kontrole ilişkin yazılı politika ve uygulama usullerinin, önce faaliyeti gerçekleştiren personel tarafından sonra iç kontrol personeli tarafından icra edilecek bir yaklaşımla geliştirilmesi sağlanır ve bankanın tüm personeli gerçekleştirdikleri faaliyetlere ilişkin geliştirilen iç kontrol faaliyetlerine dair politika ve uygulama usulleri hakkında bilgilendirilir. (Neşeli, 2012,75)

2.7.6. İç Kontrol Sürecinin İzlenmesi ve Hataların Düzeltilmesi

İç kontrol sistemine yönelik çalışma, iç kontrol sisteminin tasarımı ve işleyişini kavramayı kapsar. İç kontrol sisteminin tasarımının değerlendirilmesi, iç kontrolün önemli yanlışlıkları önleme, ortaya çıkarma ve düzeltme kapasitesine sahip olup olmadığını belirlemeye yöneliktir. Uygun olmayan bir biçimde tasarlanan iç kontrol sistemi, işletmenin iç kontrol sisteminde yetersizliği gösteriyor olabilir ve bağımsız denetçi bu durumu işletme yönetimi ve yönetimden sorumlu kişilere bildirmek zorundadır. (Pehlivanlı,2010,47)

2.8. İÇ DENETİM ve İÇ KONTROL KARŞILAŞTIRMASI

İç kontrol sistemi, önceleri bağımsız denetim firmaları tarafından da kurulabilse de, 2002 yılından itibaren SOX Yasası gereğince yasaklanmıştır. Artık iç kontrolün etkinliğine ilişkin raporlama iç denetçiler tarafından yapılacak, bu raporların uygunluğu da bağımsız denetimin konusu olabilecektir. 1990'lı yıllardan itibaren örgütün iç kontrol sistemini değerlendirerek üst yönetime ve yönetim kuruluna raporlayan, iç kontrol sistemlerinin kurulması ve geliştirilmesi konusunda üst yönetime danışmanlık hizmeti veren iç denetçi aşağıdaki faaliyetleri yerine getirmekle görevlidir: (Pehlivanlı,2010,47)

1. Finansal kontrollerin, muhasebe kontrollerinin ve diğer faaliyetlerle ilgili kontrollerin sıhhatini, yeterliliğini, uygulamasını dikkatle gözden geçirerek değerlemek ve uygun maliyetli etkin kontrol sistemlerini geliştirmek ve uygulamak.
2. Faaliyet ve işlemlerin belirlenmiş politikalara, planlara ve yönergelere uygunluğunu soruşturmak.

3. Organizasyonun varlıklarının her türlü zarara karşı korunmakta olduğunu araştırmak.
4. Yönetimin düzenlediği her türlü bilginin doğruluk ve güvenilirliğini araştırmak.
5. Üstlenilen sorumlulukların yerine getirilmesi ile ilgili faaliyetlerin (başarının) kalitesini araştırmak.
6. Faaliyet ile ilgili gerekli iyileştirme önlemlerini yönetime tavsiye etmek.

Bu görevleri yerine getirirken örgütün iç kontrolünü inceleyen iç denetim, kontroller arasında en iyi iç ilişkiye ve toplam iç kontrol yapısı içerisinde en iyi bileşene nasıl ulaşılabileceği konusunda yönetime tavsiyelerde bulunarak danışmanlık görevini yerine getirir. İç kontrol, iç denetim ile yakından ilişkili bir kavramdır. COBIT (Control Objectives for Information and Related Technology), SAC (the Institute of Internal Auditors Research Foundation's Systems Auditability and Control) ve SAS 55/78 gibi farklı iç kontrol modelleri olmasına karşın, Avrupa Birliği, Uluslararası Yüksek Denetim Organları Örgütü INTOSAI (International Organization of Supreme Audit Institutions) tarafından kabul gören Treadway Komisyonu Sponsor Örgütler Komitesi COSO (The Committee on Sponsoring Organizations of the Treadway Commission) tanımına göre iç kontrol, faaliyetlerin etkinlik ve verimliliği, finansal tabloların güvenilirliği, uygulamaların cari mevzuat ve düzenlemelere uyumluluğu konularında hedeflere ulaşılabilirliğe dair makul bir güvence sağlamak amacıyla biçimlendirilen ve bir örgütün yönetim kurulu, yöneticileri ve diğer personeli tarafından uygulanan bir süreçtir. (Pehlivanlı,2010,47)

INTOSAI'nın de kamuda kullanılmak üzere kabul ettiği iç kontrol sistemi bütünsel çerçeve standartlarını 1992 yılında yayımlayan COSO, sistemi finansal raporlama ve örgütsel yönetim üzerine kurmuştur. Bir örgütün parçaları olmaları nedeniyle birbirlerinden kesin çizgilerle ayrılma olanağı olmasa da, finansal raporlama; denetim, hileden korunma, denetim komitesi oluşturma, finansal raporlama ilke ve politikalarını, örgütsel yönetim ise; misyon geliştirme, örgütsel hedeflere sahip olma, iş analizi, görev tanımı, iş akışı, yetki ilişkileri, kurumsal risk yönetimi ve insan kaynakları yönetimini kapsamaktadır. (Pehlivanlı,2010,47)

BÖLÜM 3. TÜRK BANKACILIK SEKTÖRÜNDE İÇ DENETİM SİSTEMİ

3.1. TÜRK BANKACILIK SEKTÖRÜNDE İÇ DENETİM SİSTEMİNİN GELİŞİMİ

Bankacılığımızın geleneksel yapısı içinde iç sistemlere yönelik uygulamaların geçmişten günümüze var olduğunu söyleyebiliriz. Geçmişte sistematigi olmayan ve birbirlerinden bağımsız olarak gelişen bu uygulamalar bankadan bankaya değişmekle birlikte Kredi Kontrol/Takip Bölümü, Bütçe ve Mali Kontrol Bölümü, Kredi ve Risk İzleme Bölümü, İstihbarat ve Kredi Tahsis Birimi, Finansal Kontrol ve Planlama gibi organları faaliyet bazlı kontrol noktaları olarak görmek mümkündür. İşlemin özelliğine göre örneğin mevduat işlemlerinin öngörülen düzenlemelere uygunluğu bireysel bankacılık veya mevduat birimi tarafından kontrol edilmekteyse de bu işlemlerin yukarıda belirtildiği gibi bankanın bütününe kapsadığını ve bir sistematiginin olduğunu söylemek mümkün değildir. (Neşeli,2010,52)

18.06.1999 tarihinde yürürlüğe giren 4389 sayılı Bankalar Kanunu ile Türk bankacılığına getirilen düzenlemelerden birisi de söz konusu kanunu 9.madde 4.fıkrasında yer almıştır. Bu maddede “bankalar, işlemleri nedeniyle karşılaştıkları risklerin izlenmesi ve kontrolü sağlamak amacıyla faaliyetlerinin kapsamı ve yapısıyla uyumlu, esasları ve usulleri Kurumca çıkarılacak yönetmelikle belirlenecek etkin bir iç denetim sistemi ve risk kontrol ve yönetim sistemi kurmakla” yükümlü tutulmuşlardır. Buna dayanılarak BDDK tarafından yayımlanan 08.02.2001 tarihli “Bankaların İç Denetim ve Risk Yönetimi Sistemleri Hakkında Yönetmelik” ile bankaların karşılaştıkları risklerin izlenmesi ve kontrolün sağlanması üzere kuracakları iç denetim sistemleri ve risk yönetim sistemlerine ilişkin esas ve usuller ayrıntılı bir şekilde düzenlenmiştir. Daha sonra 01.11.2005 tarihinde yürürlüğe giren 5411 sayılı Bankacılık Kanunu ve BDDK tarafından yayınlanan 01.11.2006 tarihinde yayımlanan “Bankaların İç Sistemleri Hakkında Yönetmelik” de iç denetim ve iç kontrol birimleri ve personellerinin görev yetkileri düzenlenmiştir. (Neşeli,2010,52)

3.2. 5411 SAYILI BANKACILIK KANUNU ile GETİRİLEN DÜZENLEMELER

5411 sayılı yasa, 171 madde ve 23 geçici maddeden oluşmaktadır. Yasanın ismi Bankacılık Kanunu olmakla birlikte, finansal holding şirketleri hakkında da bu yasa uygulandığı gibi, bağımsız denetim, değerlendirme, derecelendirme ve destek hizmeti kuruluşları da bu Kanuna tabi tutulmuştur. Finansal kiralama, faktöring ve finansman şirketlerin kuruluşu, faaliyetleri ve denetlenmeleri ilgili mevzuatta bu Yasanın 168.maddesi ile değişiklik yapılmış ve BDDK yetkili kuruluş olarak kabul edilmiştir. 5411 sayılı Bankacılık Kanunu, daha önce yürürlükte olan 4389 sayılı Bankalar Kanununa göre denetim faaliyetleri oldukça genişletilmiş bazı yeni kavramlarda Bankacılık sektörünün içine dahil edilmiştir. 5411 Sayılı Bankacılık Kanunu'nun 29., 30., 31., 32. maddeleri gereğince, bankalar, maruz kaldıkları risklerin izlenmesi ve kontrolünün sağlanması amacıyla faaliyetlerinin kapsamı ve yapısıyla uyumlu ve değişen koşullara uygun, tüm şube ve konsolidasyona tabi ortaklıklarını kapsayan yeterli ve etkin bir iç kontrol, risk yönetimi ve iç denetim sistemi kurmak ve işletmekle yükümlüdürler. Yeni kanuna göre bankaların, yönetim kurullarınca yönetim kurulunun denetim ve gözetim faaliyetlerinin yerine getirilmesine yardımcı olmak üzere denetim komitesi oluşturulur. Denetim komitesi en az iki üyeden oluşur. Denetim komitesi üyeleri icrai görevi bulunmayan yönetim kurulu üyeleri arasından seçilir. Denetim komitesi, yönetim kurulu adına bankanın iç kontrol, risk yönetimi ve iç denetim sistemlerinin etkinliğini ve yeterliliğini, bu sistemler ile muhasebe ve raporlama sistemlerinin bu Kanun ve ilgili düzenlemeler çerçevesinde işleyişini ve üretilen bilgilerin bütünlüğünü gözetmek, bağımsız denetim kuruluşlarının yönetim kurulu tarafından seçilmesinde gerekli ön değerlendirmeleri yapmak, yönetim kurulu tarafından seçilen bağımsız denetim kuruluşlarının faaliyetlerini düzenli olarak izlemek, bu Kanun kapsamında ana ortaklık niteliğindeki kuruluşlarda, konsolide denetime tâbi kuruluşların iç denetim işlevlerinin konsolide olarak sürdürülmesini ve eş güdümünü sağlamakla görevli ve sorumludur. Denetim komitesi, altı aylık dönemleri aşmamak kaydıyla icra ettiği faaliyetlerin sonuçları ile bankada alınması gereken önlemlere, yapılmasına ihtiyaç duyulan uygulamalara ve bankanın faaliyetlerinin güven içinde sürdürülmesi bakımından önemli gördüğü diğer hususlara ilişkin görüşlerini yönetim kuruluna bildirmekle yükümlüdür. Denetim komitesi, bankanın tüm birimlerinden,

anlaşmalı destek hizmeti kuruluşları ve bağımsız denetim kuruluşlarından bilgi ve belge almaya, bedeli banka tarafından karşılanmak suretiyle konularında ihtisas sahibi kişilerden yönetim kurulunun onayına bağlı olarak danışmanlık hizmeti sağlamaya yetkilidir. Denetim komitesinin görev, yetki ve sorumlulukları ile çalışma usul ve esasları yönetim kurulu tarafından düzenlenir. Ayrıca 5411 Sayılı Bankacılık Kanununda iç kontrol ve iç denetim sistemleri ayrı ayrı tanımlanmış ve buna bağlı olarak düzenlemeler gidilmiştir. Bankalar, maruz kaldıkları risklerin izlenmesi, kontrolünün sağlanması, faaliyetlerinin kapsamı ve yapısıyla uyumlu ve değişen koşullara uygun, tüm şube ve konsolidasyona tabi ortaklıklarını kapsayan yeterli ve etkin bir iç kontrol, risk yönetimi ve iç denetim sistemi kurmak ve işletmekle yükümlüdürler. (Neşeli,2010,53)

3.3. BANKACILIKTA ETKİN GÖZETİM ve DENETİME İLİŞKİN TEMEL PRENSİPLER

Bankalar; sermaye yapılarının büyük olması, faaliyet alanlarının çok geniş olması, ülkelerdeki binlerce kişiye ulaşmaları sonucu para hareketlerinde birebir etkin olmaları gibi birçok nedenle önemli işletmelerdir. Bu denli öneme sahip bankalar zaman zaman iyi kontrol edilemediklerinde ülkelerde krize de neden olmuşlardır. Dünyadaki ekonomik krizlerin birçoğu bankaların iflası sonucunda ortaya çıkmıştır. Türkiye’de de 2001 krizi 22 bankanın iflası ve fona devredilmesi ile son bulmuş ve olumsuz etkileri yıllarca sürmüştür. Bilindiği gibi krizin etkileri sadece batan bankaları değil bütün halkı ilgilendirmektedir. Bu kadar öneme sahip bankaların da çok iyi bir şekilde denetlenmesi gerekmektedir. Bu denetim bankaların öncelikle kendisi için yapılır. Çünkü yapılan denetimler işletmelerin daha düzenli hareket etmesini ve hesap verebilir olmasını sağlar. Sonuçta kayıp ve kaçakların tamamı önlenmiş olacaktır. Bankaların denetimi temelde iki şekilde yapılmaktadır. Birincisi bankaların kendilerinin yaptığı iç denetimdir. İkincisi ise bankaların, bağımsız dış denetçiler ve BDDK tarafından bağımsız dış denetimlerdir. Banka sahipleri ve yöneticileri, banka şubelerinde kayıp ve kaçakların olmaması, personelin verimli ve düzgün çalışmasını sağlamak için birtakım önlemler alır. Bu önlemler yönetmelik adı altında yazılı hale getirilerek bütün personele ilan

edilir. Dolayısıyla herkesin yetki ve görevleri net olarak belirlenmiş olur. İşte bu çalışmalara iç kontrol sistemi adı verilmektedir. Banka yönetimi bu iç kontrol sistemine uyulup uyulmadığını da tespit etmek için şubelerini sürekli denetim altında tutar. Bu denetimi banka müfettişleri yapmaktadır ve bu denetime iç denetim (veya kontrol) adı verilmektedir. (Ayanoğlu,2013,187)

Bankalarda iç denetime rağmen hata ve hileler olabilmektedir. Bu hata ve hileler başta devlet olmak üzere bütün ülkeyi etkilediği için, yapılan iç denetim yeterli değildir. Bu nedenle bankalar alanında uzman olan ve yetki belgesi almış bağımsız dış denetçiler tarafından da denetlenir. Bu denetim sonuçları da kamuoyu ile internet aracılığıyla paylaşılır. Bu yapılan denetime de bağımsız dış denetim denir. Bağımsız dış denetim sadece bankalar için değil ülkemizdeki bütün halka açık işletmeler için zorunlu bir denetimdir. Hatta yeni Türk Ticaret Kanunu ile bütün işletmeler bağımsız dış denetim yaptırmak zorundadırlar. Bu denetimler ülkemizde 2013 yılı itibariyle yapılmaya başlanacaktır. Bu denetimlerin temel hedefi işletmelerin güvenilir bilgi sunmalarını sağlamak, vergileri doğru olarak ödemelerini temin etmek ve ülkemizdeki kayıt dışı ekonomiyi (yasa dışı işlemleri) ortadan kaldırmak için yapılmaktadır. (Ayanoğlu,2013,187)

Bankalar yukarıda bahsedilmiş olan temel iki denetim dışında Bankacılık Düzenleme ve Denetleme Kurumu (BDDK) gözetimine de tabidir. Türkiye’de bankaların faaliyetlerinin düzenli yürütülmesini sağlamak için BDDK kurulmuştur. BDDK bankaların yetki sorumluluk sınırlarını belirlemekte, koyduğu kurallara uyulup uyulmadığını da denetlemektedir. Bu denetimlerini “bankalar yeminli murakıbi” adı altında işe aldığı ve eğiterek belli bir bilgi birikimine sahip hale getirdiği uzman kişileri ile yapmaktadır. Bu denetimlerde devletin koyduğu kanunlara ve yönetmeliklere uygunluk test edilmektedir. Görüldüğü gibi bankalar hem içeriden ve hem de dışarıdan denetlenmektedir. Bu denetim süreci yasa ve tebliğlerle belirlenmiştir. Çünkü bu kadar önemli kurumlar tesadüfi olarak denetlenemez. Bankacılık faaliyetlerinin belli kurallara bağlanmadığı ve denetiminin düzgün yapılmadığı dönemlerde ülkelerde finansal krizler ortaya çıkmıştır. Türkiye’de de 2001’de finansal kriz yaşanmıştır. (Ayanoğlu,2013,187)

3.4. BANKACILIKTA İÇ DENETİM SİSTEMİNİN AMACI, KAPSAMI, ORGANİZASYONU ve MESLEKİ ÖZEN

3.4.1. İç Denetim Sisteminin Amacı ve Kapsamı

İç denetim işlevi ile tüm kurum personelinin kurumun menfaatlerini diğer her türlü menfaatin üstünde tutarak, birliktelik içinde kurum amaçları doğrultusunda etkin olarak çalışılması amaçlanır. Ayrıca iç denetim ve bu fonksiyonu yerine getiren müfettişler denetim ortamının önemli bir parçasıdır ve iç denetimin amaçlarına ulaşılmasına yardımcı olurlar. İç denetimin diğer amacı üst yöneticilere ve yönetim kurulu üyelerine sorumluluklarını etkin bir şekilde yerine getirmelerinde yardımcı olmaktır. Üst yönetime banka faaliyetlerinin Kanun ve ilgili diğer mevzuat ile banka içi strateji, politika, ilke ve hedefler doğrultusunda yürütüldüğü ve iç kontrol ve risk yönetimi sistemlerinin etkinliği ve yeterliliği hususunda güvence sağlamaktır. İç denetim sisteminden beklenen amacın sağlanabilmesi için, iç denetim faaliyetleriyle; banka içi herhangi bir kısıtlama olmaksızın bankanın tüm faaliyetleri, yurt içi ve yurt dışı şube ve genel müdürlük birimleri dahil diğer birimleri dönemsel ve riske dayalı olarak incelenir ve denetlenir, eksiklik, hata ve suiistimaller ortaya çıkarılır, bunların yeniden ortaya çıkmasının önlenmesine ve banka kaynaklarının etkin ve verimli olarak kullanılmasına yönelik görüş ve önerilerde bulunulur. Kuruma ve üst yönetime iletilen bilgi ve raporlamaların doğruluğu ve güvenilirliği değerlendirilir. (Özbek,2010,103)

Dönemsel ve riske dayalı denetimlerde;

- İç kontrol ve risk yönetimi sistemlerinin yeterliliği ve etkinliği değerlendirilir.
- Elektronik bilgi sistemi ile elektronik bankacılık hizmetleri de dahil olmak üzere ve 16/5/2006 tarihli ve 26170 sayılı Resmi Gazetede yayımlanan Bankalarda Bağımsız Denetim Kuruluşlarınca Gerçekleştirilecek Bilgi sistemleri Denetimi Hakkında Yönetmeliğin “Bilgi sistemleri Denetimi” başlıklı dördüncü bölümünde belirlenen usul ve esaslar çerçevesinde bilgi sistemleri gözden geçirilir.
- Muhasebe kayıtları ile finansal raporların doğruluğu ve güvenilirliği incelenir.
- Operasyonel faaliyetlerin, belirlenmiş olan usullere uygunluğu ile bunlara ilişkin iç kontrol uygulama usullerinin işleyişi test edilir.

- İşlemlerin, Kanuna ve ilgili diğer mevzuata, banka içi strateji politika ve uygulama usulleri ile diğer iç düzenlemelere uygunluğu denetlenir.
- Banka içi düzenlemeler çerçevesinde yönetim kurulu ve denetim komitesine yapılan raporlamalar ile yasal raporlamaların doğruluğu, güvenilirliği ve zaman kısıtlamalarına uygunluğu denetlenir.

Bankada risk ölçüm modeli kullanılması halinde, risk ölçüm modelleriyle ilgili olarak;

- Risk ölçüm model ve yöntemleriyle elde edilen sonuçların günlük risk yönetimine dahil edilip edilmediği,
- Bankanın kullandığı fiyatlama modelleri ile değerlendirme sistemleri,
- Bankanın kullandığı risk ölçüm modellerinin kapsadığı riskler,
- Risk ölçüm modellerinde kullanılan verinin ve varsayımların doğruluğu ve uygunluğu,
- Risk ölçüm modellerinde kullanılan verinin kaynağının güvenilirliği, bütünlüğü ve zamanında elde edilebilirliği,
- Risk ölçüm modelleri için kullanılan geriye dönük testlerin doğruluğu denetime tabi tutulur. Bankanın konsolidasyona tabi ortaklıkları da iç denetime tabi tutulur.

Yukarıda sayılan hususlar gözden geçirildiğinde iç denetimin asli görevlerinin başında iç sistemlerin diğer aktörleri olan iç kontrol ve risk yönetim birimlerinin yeterliliği denetlemek olduğu görülmektedir. (Özbek,2010,103)

3.4.2. İç Denetim Birimi

Her bir standardı ifade eden cümleler, yorumları ve gerektiğinde başvurulabilecek terimler sözlüğü ile bir anlam taşıyan; nitelik ve performans standartları olmak üzere iki alt başlıkta sınıflandırılan iç denetim standartlarının amaçları IIA tarafından aşağıdaki gibi ifade edilmiştir(Özbek,2010,103):

- İç denetim uygulamasını olması gerektiği gibi temsil eden temel ilkeleri tanımak.
- Katma değerli iç denetim faaliyetlerini teşvik etmeye ve hayata geçirmeye yönelik bir çerçeve sağlamak.

- İç denetim performansının değerlendirilmesine uygun bir zemin oluşturmak.
- Gelişmiş kurumsal süreç ve faaliyetleri canlandırmak.

Standartların anlaşılabilmesi için gerektiğinde IIA tarafından hazırlanan terimler sözlüğündeki özel anlamlara başvurulmalıdır. Bu zorunluluk, terimler sözlüğünü standartların ayrılmaz bir parçası haline getirmiştir. İç denetim standartları; nitelik standartları ve performans standartları olmak üzere iki başlıkta toplanmıştır. İç denetim hizmeti sağlayan örgütler ile iç denetçilerin özelliklerine yönelik olan nitelik standartları aşağıdaki ana başlıklardan oluşmuştur(Özbek,2010,104):

1000 Amaç, Yetki ve Sorumluluklar

1100 Bağımsızlık ve Objektiflik

1200 Yeterlilik ve Azami Mesleki Özen ve Dikkat

1300 Kalite Güvence ve Geliştirme Programı

İç denetimin doğasını açıklayan ve iç denetim hizmetlerinin performansını değerlendirmekte kullanılan kalite ölçülerini sağlayan performans standartları ise aşağıdaki ana başlıklardan oluşmaktadır(Özbek,2010,104):

2000 İç Denetim Faaliyetlerinin Yönetimi

2100 İşin Niteliği

2200 Görev Planlaması

2300 Görevin Yapılması

2400 Sonuçların Raporlanması

2500 İlerlemenin Gözlenmesi

2600 Yönetimin Artık(Bakiye) Riskleri Üstlenmesi

Standartların bir parçası olan ve bu standartların uygulanışına yardımcı olan kalite standartlarının getirdiği kalite anlayışı, denetimin doğasına da uygundur. Denetiminde özünde, TKY'nin sürekli iyileştirme felsefesi yatar: Risk tabanlı iç denetimde olası riskler belirlenerek önlem alınması için üst yönetime önerilerde bulunulur, alınan önlemlerin yeterliliği değerlendirilir, değerlendirme sonucunda iyi çalışan kontrol

süreçleri daha da iyileştirilmeye çalışılır, aksayan süreçler için de yeniden iyileştirme önerilerinde bulunulur, önerilerin uygulama sonuçları izlenir. Benzer şekilde, nitelik standartları arasında yer alan denetçinin eğitimi ve deneyimini sürekli olarak geliştirmesi gerekliliği TKY'nin sürekli eğitim, sürekli gelişim çizgisiyle örtüşmektedir. Denetçinin mesleki özen ve titizlik standardı, sıfır hatalı bir denetime ulaşmak için iç denetçide olmazsa olmaz nitelikleri belirlemektedir. Denetim ile kalitenin bu denli iç içe olmasına karşın, kaliteli bir yönetimin parçası olan kaliteli iç denetim, idarenin üst yönetiminden başlayarak tüm unsurlarının kalite anlayışı ve kaliteyi içselleştirmesi ile mümkün olabilecektir. (Özbek,2010,104)

3.4.3. İç Denetimde Mesleki Özen

Denetim görevleri, yeterlilik ve azami özen ve dikkat gösterilerek yerine getirilmelidir. Mesleki yeterlilik, İç Denetim Yöneticisi, her görev için görevlendirilen kişilerin hepsinin görevi gerektiği gibi ve usulünce yapmak için gereken bilgi, beceri ve diğer vasıflara sahip olmasını sağlamalıdır. İç denetçiler, mesleki davranış standartlarına uymalıdır. IIA'nın Etik Kuralları, iç denetimin tanımının ötesinde iki önemli unsur daha içermektedir:

- ✓ İç denetim mesleği ve uygulamasıyla ilgili ilkeler: Dürüstlük, objektiflik, gizlilik ve yetkinlik,
- ✓ İç denetçilerden beklenen davranış normlarını izah eden ve tanımlayan Davranış Kuralları. Bu kurallar, ilkelerin fiili uygulamalara dönüştürülmesinde kullanılabilecek bir araçtır ve iç denetçilerin etik davranışlarını yönlendirmek amacına yöneliktir. (Uluslararası İç Denetim Standartları, 2008,21)

3.5. BANKACILIKTA İÇ DENETİMİN İLKELERİ

3.5.1. Süreklilik

Bağımsız denetçi tarafından TDS hükümleri çerçevesinde yapılacak süreklilik değerlendirmesi faaliyetlerinde;

- a) Bankanın likidite, sermaye ve piyasa riski yönetimi için kurduğu sistemin ve kontrollerin etkinliği,

- b) Bankanın yükümlölüklerini karşılayabilme kabiliyeti, kısa vadede likidite sağlama olanakları ve sermaye yeterliliği ile bunlarla ilgili yaptığı açıklama ve raporlamalar,
- c) Likidite ve fonlama olanaklarında sorun olduğunu gösteren dışsal faktörler,
- ç) Bankanın maruz kaldığı kredi, piyasa ve diğer risklere karşı sermaye yönetiminin sağlıklı işleyip işlemediği, mevcut ve olası sermaye gereksinimlerini dikkate alarak, sermaye pozisyonu, sermaye bileşenlerinin nitelikleri ve sermaye artırımının olduğu,
- d) Bankanın Kanun ve ilgili diğer düzenleme ve sözleşme hükümlerine uymamasından kaynaklanan yükümlölüklerinin, itibarı ve sürekliliği üzerindeki muhtemel olumsuz etkileri dikkate alınır.

(2) Likidite değerlendirmesi, finansal tablo tarihini takip eden asgari 12 aylık döneme ait nakit akışı tahminlerinin güvenilirliği ve uygunluğunun yanı sıra, likidite riskine ilişkin açıklama ve dipnotların, nakit, kredi teminatları ve emeklilik fonlarına düzenleme veya sözleşme ile getirilen sınırlamaların değerlendirilmesini de içerecek şekilde yapılır.

(3) Sürekliliğe ilişkin yapılan değerlendirmelerde, bankanın sürekliliğine yönelik önemli şüpheyne ya da sistemik sonuçlara yol açabilecek hususların tespiti halinde sorumlu denetçi kuruma ivedilikle bilgi verir. (Uluslararası İç Denetim Standartları, 2008,22)

3.5.2. Bağımsız İşlev

Bağımsızlık ve Tarafsızlık standardına göre, iç denetim eylemi bağımsız ve iç denetçiler yerine getirdiği işlerinde tarafsız olmalıdırlar. Bu seri içerisinde, örgütsel bağımsızlık, yönetim kurulu ile doğrudan etkileşim, bireysel tarafsızlık ve bağımsızlık veya tarafsızlıktan ayrılmalar konuları düzenlenmiştir. Bunlara göre, iç denetim faaliyetinin yöneticisi iç denetim eylemiyle ilgili sorumlulukların yerine getirilebileceği bir düzeye rapor vermelidir. Örgütsel bağımsızlık uygun raporlama ilişkisi ve örgütlenme biçimiyle sağlanabilir. Bireysel tarafsızlık ise, iç denetçilerin menfaat çatışmalarından ve çıkarıcı davranışlardan uzak olmalarıyla sağlanabilir. Eğer bağımsızlık veya tarafsızlıktan ayrılmayı gerektiren bir durum ortaya çıkmışsa, konu ilgili taraflara uygun

biçimde açıklanmalıdır. Bu standardın uygulanması sırasında şu ana noktalara dikkat edilmelidir.

- İç Denetim Yöneticisi, kurum içinde, iç denetim faaliyetinin sorumluluklarını yerine getirmesine imkan sağlayan bir yönetim kademesine bağlı olmalıdır. Bu noktada iç denetim yöneticisinin yönetim kurulu ile doğrudan iletişim ve etkileşimde olmak zorunluluğu göz önünde bulundurulmalıdır. İç denetim departmanları, iç denetim bölümünün bağlı olacağı birimdir. İç denetim standartları iç denetim bölümünün başkanının, iç denetim eylemiyle ilgili sorumluluklarını hakkıyla yerine getirebilmesine izin verecek biçimde yürüteceği bir düzeye rapor vermesini öngörmektedir. Bu noktada iç denetim eylemi, iç denetim alanının belirlenmesi, işin bizzat yürütümü ve iletişim sonuçlarına karışmaması gerekir. Bu konulardan bağımsız olması gerekir.
- İç denetim bölümünde çalışan iç denetçiler, iç denetimin kapsamının tayin edilmesi, iç denetim işlerinin yapılması ve sonuçların raporlanması konularında her türlü müdahaleden uzak ve serbest olmalıdırlar. (Uluslararası İç Denetim Standartları, 2008,21)

İç denetimin örgütsel bağımsızlığını belirlemek için şu kontrol listesini kullanabiliriz:

- İç denetimin yöneticisi, örgüt içerisinde şunları yapabilecek yetkiye sahip örgütsel bir pozisyonda olmalıdır:
 - a) Bağımsızlığı geliştirmek
 - b) Geniş bir denetim garantisi sağlamak
 - c) Denetim raporlarına uygun dikkatin verilmesini emniyete almak,
 - d) Denetim tavsiyeleri üzerindeki uygun eylemi emniyete almak,
- İç denetim yöneticisi kurulla direkt iletişime sahiptir, kurulla gizli yıllık toplantı yapar, kurul toplantılarına düzenli biçimde katılır.
- Kurul, iç denetim yöneticisinin işe alınması veya görevden alınması konularında onay yetkisine sahiptir.
- İç denetim bölümünün amaç, yetki ve sorumluluğu bir yönetmelik dahilinde belirlenir. Bu yönetmelikle ilgili ayrıntılı açıklama, amaç yetki ve sorumlulukların belirlenmesi standardında açıklanmıştır.

- Müdür yıllık olarak şunları onaylamak üzere üst(senior) yönetime ve bilgi için kurula sunar:
 - a) Bölümün denetim iş çizelgesinin özeti
 - b) Personel planı,
 - c) Finansal bütçe,
 - d) Önemli bulgular ve tavsiyeler

İşletmede iç denetçilerin tarafsız ve ön yargısız bir şekilde davranması ve her türlü çıkar çatışmasından kaçınması için ortam mevcut olmalıdır. İç Denetçiler Enstitüsü'nün, 1100 nolu nitelik standardına göre, iç denetçiler yerine getirdikleri işlerinde tarafsız olmalıdırlar. Bireysel tarafsızlıkla ilgili 1200 nolu uygulama tavsiyesi (IIA, Practice Advisory 11200-1) ise iç denetçiler çıkarlarını düşünmeksizin, tarafsız bir tutum içerisinde olmalı ve menfaat çatışmalarından kaçınmalıdırlar” ifadesine yer vermektedir. Kuşkusuz, tarafsızlık iç denetçilerde olması gereken özelliklerin başında gelmektedir. Tarafsızlık, iç denetçilerin incelemeleriyle ilgili karar verme ve yargılamalarında “bağımsız bir zihinsel tutumu” gösterir. (Uluslararası İç Denetim Standartları, 2008,21)

3.5.3. Denetim Tüzüğü

a) Acil ve beklenmedik durum planı: Faaliyetlerde ani ve planlanmamış bir kesintiye, iş kaybına veya krize neden olması muhtemel bir durumda risklerin ve sorunların yönetilebilmesi amacıyla alınacak tedbirlerin ve gerçekleştirilecek öncelikli eylemlerin belirlendiği, iş sürekliliği planının bir parçası olan planı,

b) Banka: Kanunun 3 üncü maddesinde tanımlanan bankaları,

c) Bilgi sistemleri süreklilik planı: Faaliyetlerin sürdürülmesini sağlayan bilgi sistemleri servislerinin, bir kesinti durumunda sürekliliğinin sağlanmasına yönelik hazırlanan ve iş sürekliliği planının bir parçası olan planı,

ç) Birincil sistemler: Bankacılık faaliyetlerinin yürütülmesini ve Kanunda, Kanuna ilişkin alt düzenlemelerde ve ilgili diğer mevzuatta bankalar için tanımlanan tüm sorumlulukların yerine getirilmesi açısından gerekli olan bütün bilgilerin, elektronik ortamda güvenli ve istenildiği an erişime imkan sağlayacak şekilde kaydedilmesini ve kullanılmasını sağlayan altyapı, donanım, yazılım ve veriden oluşan sistemin tamamını,

- d) Felaket: Faaliyet veya sistemlerde uzun süreli kesintiye sebep olabilecek düzeyde insan, doğa veya diğer faktörlerden kaynaklanan olayı,
- e) İcrai görevi bulunmayan yönetim kurulu üyesi: Kendisine bağlı icrai mahiyette faaliyet gösteren bir birim bulunmayan yönetim kurulu üyesini,
- f) İcrai mahiyette faaliyet gösteren birim: Doğrudan gelir getirici faaliyetlerin icra edildiği birimi,
- g) İç sistemler: İç denetim, iç kontrol ve risk yönetim sistemlerini,
- ğ) İkincil sistemler: Birincil sistemler aracılığı ile yürütülen faaliyetlerde bir kesinti olması halinde, bu faaliyetlerin iş sürekliliği planında belirlenen kabul edilebilir kesinti süreleri içerisinde sürdürülür hale getirilmesini ve Kanunda, Kanuna ilişkin alt düzenlemelerde ve ilgili diğer mevzuatta bankalar için tanımlanan tüm sorumlulukların yerine getirilmesi açısından gerekli olan bütün bilgilere kesintisiz ve istenildiği an erişilmesini sağlayan birincil sistem yedeklerini,
- h) İş etki analizi: İş süreçlerinin ve bir faaliyet kesintisinin iş süreçleri üzerinde yaratabileceği etkilerin analiz sürecini,
- ı) İş sürekliliği planı: İş sürekliliği yönetiminin bir parçası olan ve bir kesinti durumunda bankanın öncelikleriyle uyumlu olarak faaliyetlerin sürdürülmesine ve mevzuata uyum sağlanmasına yönelik politika, standart ve prosedürlerden oluşan yazılı plan veya planlar bütünü,
- i) İş sürekliliği yönetimi: Felaket, kriz veya kesinti durumunda etkin önlem alınabilmesi; itibarın, marka değerinin, değer yaratan faaliyetlerin ve paydaşların çıkarlarının korunabilmesi amaçlarıyla belirlenen operasyonların sürekliliğinin temin edilmesi veya hedeflenen zaman diliminde kurtarılabilmesinin sağlanması ve kriz öncesi duruma dönülmesine yönelik, potansiyel risklerin belirlenmesini de içeren politika, standart ve prosedürleri içeren bütünsel yönetim sürecini,
- j) Kanun: 5411 sayılı Bankacılık Kanununu,
- k) Kesinti: Bir bankanın faaliyetlerinde veya bir sistemin fonksiyonlarında sürekliliğin, planlı geçişler haricinde mücbir sebeplerle sekteye uğramasını,

- l) Kredi: Kanunun 48 inci maddesinde sayılan işlemleri,
- m)Kredi riski: Kredi müşterisinin yapılan sözleşme gereklerine uymayarak yükümlülüğünü kısmen veya tamamen zamanında yerine getirememesinden dolayı bankanın maruz kalabileceği zarar olasılığını,
- n)Kurul: Bankacılık Düzenleme ve Denetleme Kurulunu,
- o)Kurum: Bankacılık Düzenleme ve Denetleme Kurumunu,
- ö)Likidite riski: Bankanın nakit akışındaki dengesizlik sonucunda nakit çıkışlarını tam olarak ve zamanında karşılayacak düzeyde ve nitelikte nakit mevcuduna veya nakit girişine sahip bulunmaması nedeniyle ödeme yükümlülüklerini zamanında yerine getirememe riskini,
- p)Operasyonel risk: Bankaların Sermaye Yeterliliğinin Ölçülmesine ve Değerlendirilmesine İlişkin Yönetmeliğin 3 üncü maddesinde tanımlanan operasyonel riski,
- r) Piyasa riski: Bankaların Sermaye Yeterliliğinin Ölçülmesine ve Değerlendirilmesine İlişkin Yönetmeliğin 3 üncü maddesinde tanımlanan piyasa riskini,
- s) Risk: Bir işleme ya da faaliyete ilişkin bir parasal kaybın ortaya çıkması veya bir giderin ya da zararın oluşması halinde ekonomik faydanın azalması ihtimalini,
- ş) Üst yönetim: Banka yönetim kurulu ile üst düzey yönetimi,
- t) Üst düzey yönetim: Banka genel müdür ve genel müdür yardımcıları, iç sistemler kapsamındaki birimlerin yöneticileri ile başka unvanlarla istihdam edilseler dahi, danışmanlık birimleri dışındaki birimlerin, yetki ve görevleri itibarıyla genel müdür yardımcısına denk veya daha üst konumlarda görev yapan yöneticileri ifade eder. (Web_28, E.T, 26.07.2017)

3.5.4. Yansızlık

İç denetim faaliyetinin sistematik bir çalışma olmasının temelinde iç denetim faaliyetinin bir kurum içerisinde oluşturulmasından iç denetçilerin taşınması gereken niteliklere, yıllık denetim faaliyetlerinin planlanmasından bireysel denetimlerin nasıl bir sistematik içerisinde gerçekleştirileceğine kadar tüm hususların detaylı bir şekilde

standartlara bağlanmış olması yatmaktadır. İç denetimin tüm aşamalarının standartlarda sistematik hale getirilmiş olması tanımında yer alan sistematik ve disiplinli bir çalışma yaklaşımının ifadesi olmaktadır. (Kral,2014,130)

3.5.5. Profesyonel Yeterlilik

Bu standarda göre, iç denetim görevleri mesleki yeterlilik, mesleki dikkat ve özenle yürütülmelidir. Bu serideki standartlar mesleki yeterlilik, mesleki dikkat özen, sürekli mesleki gelişme isimlerini taşımaktadır. Bunlara göre, iç denetçiler bireysel sorumluluklarını yerine getirebilecekleri bilgi, beceri ve diğer niteliklere sahip olmalıdırlar. Çalışmaları sırasında gereken dikkat ve özeni göstermelidirler. Ayrıca, bilgi, beceri ve diğer niteliklerini mesleki gelişim çerçevesinde sürekli artırmalıdırlar. Bir işletmede bu standardın uygulanması sırasında şu ana noktalara dikkat edilmelidir:

- İç denetçiler, kişisel olarak, sorumluluklarını yerine getirmek için gereken bilgi, beceri ve diğer vasıflara sahip olmalıdırlar. İç Denetçiler Enstitüsünün Mesleki Yeterlilik ve Dikkatle ilgili 1200-1 nolu bu standardı “İç denetim faaliyetlerinin mesleki ehliyet ve dikkatle yerine getirilmesini” öngörmektedir. Mesleki ehliyetten, denetim eyleminin yöneticisi ve her bir iç denetçi sorumludur. İç denetim bölümünün başkanı, iç denetim bölümü için eleman alırken iç denetim eylemini gerekleriyle yapabilecek bilgi, beceri ve diğer niteliklere sahip kişileri işe almalıdır. İç denetçiler çalışmaları sırasında mesleki standartlara ve etik kurallara uygun hareket etmelidir. İç Denetçiler Enstitüsü’nün yeterlilikle ilgili uygulama standardı 1210-1’e göre iç denetçiler şu konularda belirli bilgi, beceri ve yeterliliğe sahip olmalıdır. (IIA,2002):
 - İç denetim eylemlerinin yerine getirilmesinde gerekli iç denetim standart, prosedür ve tekniklerinin uygulanmasında yeterlilik,
 - Finansal kaynaklar ve raporların denetimi için gerekli muhasebe prensipleri ve tekniklerinde yeterlilik,
 - İşletme uygulamalarında meydana gelebilecek bozulmaların önemlilik derecesini değerleyebilmek için gerekli yönetim prensiplerini anlayabilme,
 - Muhasebe, ekonomi, ticaret hukuku, vergi, finans kantitatif teknikler ve bilgi teknolojileri gibi temel konularda bir birikimin olması.

- Bunların dışında iç denetçiler insanlarla iş yapabilme ve iletişim kurabilme yeteneğine sahip kişiler olmalıdır. İç denetim bölümü başkanının, işletmeye alınacak iç denetçilerde bulunacak eğitim ve deneyim düzeyi ile ilgili kriterler oluşturması, işletmedeki iç denetçilerin ehliyetli kişilerden oluşmasını sağlayacaktır.
- İç denetim biriminde, yeterli sayıda eleman çalıştırılmalıdır.
- İç denetçilerin çalışmaları sırasında, azami özen ve dikkati göstermelerini sağlayacak bir ortam işletmede oluşturulmalıdır.
- İç denetçiler, makul ölçülerde ihtiyatlı ve kifayetli bir iç denetçiden beklenen dikkat ve beceriyi uygulamalıdır. Mesleki dikkat ve özen, hiç yanılmamazlık anlamını içermez (IIA, 2002). Mesleki dikkat ve özen aynı veya benzer bir olay karşısında kabul edilebilir ölçülerde ihtiyatlı ve yeterlilikte bir iç denetçinin göstereceği dikkat ve özenin uygulanması anlamına gelir. Ancak bu hiçbir zaman iç denetçilerden insanüstü bir çaba göstermeleri ve hiç yanılmaz olmaları gerektiği anlamını taşımaz.
- Günümüz iç denetçilerinden standartların ötesinde beklentiler olduğu ve çok üst nitelikler istendiğini de gözden uzak tutamayız. Çünkü iç denetim mesleği homojen değildir, fakat bir iç denetçinin kariyerini geliştirebilmesi için aranacak özellikler olarak kabul edilebilecek bazı tipik karakteristiklerde mevcuttur. Bunlar (Golloway,2002):
 - Yüksek görünürlük görme imkânı (Yönetimin gözü ve kulağı olma): İç denetçilerden beklenen en ortak özelliklerden biri, üst yönetim için “yüksek bir görme imkânı” sağlayabilmektedir. Başka bir ifade ile iç denetçi yönetimin gözü ve kulağı olabilmelidir,
 - Hareketlilik (gezicilik): İç denetçiler “geziciliğe” yatkın olmalıdır. Çünkü iç denetçilerin zamanlarının büyük bir kısmı seyahatle geçer. Faaliyetler tek bir merkezde yürütülen küçük işletmelerdeki iç denetçiler bile, işletme içerisinde bulunanlar, faaliyetler ve değişiklik personele gidiş gelişler yapması gerekir. Bu hareketlilik için iç denetçilerin işletmeyi daha iyi anlamasını ve olaylardan haberdar olmasını sağlar.
 - Esneklik: İç denetim faaliyetlerinin gittikçe daha geniş bir spektrum kazanması, iç denetçilerin değişik faaliyetlere (işlere) uyum sağlamasını

gerektirmektedir. Bu nedenle iç denetçiler yeni araçları ve kavramları kolaylıkla uygulayabilecek esneklikte olmalıdırlar.

- Proje odaklılık: İç denetim faaliyeti, aylık ve kesin olaylarla organize edilebilecek bir görev değildir. İç denetim eylemleri, değişik projeler çerçevesinde düzenlenir. İç denetçi bir projeyi tamamlayıp, diğerine başlar. İç denetçinin böyle dinamik bir çalışmaya, işbirliğine yatkın ve değişik işletme araç, kavram ve modellerini kullanabilecek eğitim düzeyine sahip olması gerekir. (Kral,2014,137)

3.5.6. Faaliyetin Kapsamı

Bu faaliyetin kapsamı, bankaların kuracakları iç kontrol, iç denetim ve risk yönetim sistemlerine ve bunların işleyişine ilişkin usul ve esasları düzenlemektir.

(Güredin,2007,133)

3.6. BANKA İÇ DENETİM FAALİYETLERİ ve ÇALIŞMA ESASLARI

3.6.1. Risk Tespiti ve Değerlendirmesi

Etkin bir iç denetim sistemi, banka amaçlarına ulaşılmasını engelleyebilecek maddi risklerin tespit edilmesini ve değerlendirilmesini gerektirir. Risklerin değerlendirilmesinde bankanın ve konsolide bazda banka grubunun karşı karşıya olduğu tüm riskler (kredi riski, ülke riski, transfer riski, piyasa, faiz riski, likidite riski, faaliyet riskleri, yasal risk, itibar riski vb.) dikkate alınmalıdır. İç denetimlerin, yeni ya da daha önceden test edilmemiş risklere yönlendirilmek üzere yeniden yapılandırılması gerekebilir. Bankalar faaliyetleri gereği risk alan kuruluşlardır. (Güredin,2007,88)

Bu nedenle, bankanın taşıdığı risklerin tespit edilmesi ve değerlendirilmesi iç denetim sisteminin bir gereğidir. Bu açıdan bakıldığında banka amaçlarının gerçekleştirilmesini olumsuz yönde etkileyecek her türlü iç ve dış faktörlerin tespiti ve değerlendirilmesi gereklidir. Söz konusu işlev bankanın karşı karşıya kaldığı tüm riskleri kapsmalı ve bankanın organizasyon yapısındaki tüm seviyelerde sürdürülmelidir. Risk değerlendirme işlevi, bankanın çeşitli faaliyet alanlarında kar maksimizasyonuna ilişkin

risklerin ve stratejilerin incelenmesini hedefleyen risk yönetiminden bu anlamda farklılık gösterir. Etkin risk değerlendirilme işlevi, banka faaliyetlerini olumsuz yönde etkileyebilecek kurum içi (kurumsal yapının karmaşık yapısı, banka faaliyetlerinin içeriği, personel kalitesi, kurumsal değişiklikler, personelin devamlılığı gibi) ve kurum dışı (ekonomik etkenler, sektördeki değişimler ve teknolojik gelişmeler gibi) tüm faktörlerin tespit edilmesini gerektirir. Risk değerlendirmesi kapsam olarak hem bankanın organizasyon yapısındaki tüm seviyelerde hem de bankanın yan kuruluşlarının faaliyetlerini de içine almak üzere tüm faaliyetleri kapsayan geniş bir yelpazede yapılmalıdır. (Güredin,2007,88)

Risk değerlendirilmesine ilişkin çeşitli yöntemler kullanılabilir. Etkin risk değerlendirmesi, ölçülebilir ve ölçülemez tüm riskleri kapsamalı ve bu risklerin kontrolüne ilişkin kar ve maliyet hesaplaması yapılmalıdır. Risk değerlendirmesi aynı zamanda risklerin kontrol edilebilirlik derecesinin belirlenmesini de içerir. Banka tarafından kontrol edilebilir riskler için kabul edilebilirlik derecesi ya da banka denetim sistemi içinde bu risklerin ne ölçüde azaltılabileceği hususunun değerlendirilmesi gerekir. Banka tarafından kontrol edilemeyen riskler hakkında da kabul edilebilirlik derecesi ya da etkilediği banka faaliyetlerinin azaltılması ya da sona erdirilmesi konusunda karar verilmesi gereklidir. Risk değerlendirme işlevinin dolayısıyla da iç denetim sisteminin etkin olarak yürütülmesi için banka üst yönetiminin bankanın taşıdığı riskleri düzenli olarak değerlendirmesi ve değişen koşullara göre gerekli düzenleyici tedbirleri alması gereklidir. İç denetimlerin, yeni risklerin oluşması ya da mevcut risklerin kontrol edilemez duruma gelmesi karşısında yeniden gözden geçirilerek söz konusu bu risklere yönlendirilmesi gereklidir. Örneğin; yeni finansal araçlarla yapılan işlemlere ilişkin riskler değerlendirilmelidir. Söz konusu riskler, genellikle finansal araçların ve bunlarla yapılan işlemlerin getirilerinin ne olacağı ve bankanın nakit akışını ne şekilde etkileyeceği hususlarının, ekonomik koşullar ve diğer etkenler birlikte değerlendirilmesiyle en iyi şekilde analiz edilebilir. Operasyonel hatalardan müşterilerin yanlış algılamalarına kadar olası tüm problemlerin dikkate alınması denetim için önemli bir unsurdur. (Güredin,2007,88)

3.6.2. İç Denetim Planı

Denetim faaliyetleri bankanın günlük faaliyetlerinin ayrılmaz bir parçası olmalıdır. Etkin iç denetim sistemi bankanın tüm seviyelerinde denetim faaliyetinin tanımlandığı uygun bir denetim yapısının kurulmasını gerektirir. Denetim faaliyetleri içinde; üst düzey incelemeler, farklı birim ve bölümlere ilişkin uygun denetim faaliyetleri, fiziki denetimler, belirlenen asgari ve azami limitlere uygunluğun denetimi ve uygun olmayanların takibi, yetki ve onay sistemi ile doğrulama ve mutabakat sistemi yer almalıdır. Bankalarda iç denetim faaliyetleri, risk değerlendirme işlevi ile tespit edilen risklerin izlenmesine olanak verecek şekilde düzenlenmeli ve sürdürülmelidir. İç denetim faaliyetleri iki aşamayı içerir. (Güredin,2007,90)

- 1) Denetim politikası ve prosedürlerin oluşturulması,
- 2) Bu politikaların ve uygulanan prosedürlerin birbiriyle uygunluğunun saptanması. Bankada çalışan tüm personel denetim faaliyetlerinin kapsamındadır. Denetim faaliyetlerine ilişkin şu örnekler verilebilir;
 - Üst düzey yönetimin incelemeleri; yönetim kurulu ve üst düzey yöneticiler banka personelinden sık sık görevleri ile ilgili rapor ve sunum yapmalarını isteyerek bankanın amaçları doğrultusunda gelişmeleri incelerler. Örneğin; üst düzey yönetim mali hesap raporlarını inceleyerek bütçe hedeflerini gözden geçirir. Bu inceleme sonucunda üst düzey yönetimin yönelteceği sorular cevaplandırılır ve böylece bir denetim süreci işletilmiş olur.
 - Faaliyet denetimi; birim yöneticileri olağanüstü durumlar hakkında günlük haftalık ve aylık raporlar ile genel performans raporlarını inceler ve değerlendirir. Birim yöneticilerince yapılan incelemeler üst düzey yönetimce yapılan incelemelerden daha sık ve daha detaylı olmaktadır. Örneğin; ticari kredilerden sorumlu müdürü haftalık raporlarda kredi geri ödemeleri ve faiz gelirlerini incelerken, kredilerden sorumlu üst düzey sorumlu ise benzer raporları aylık bazda inceler ve tüm sektörlerle verilen kredileri daha özet bir formatta görmek ister. Daha üst yönetimin incelemeleri sonucu ise ortaya konulan sorular ve alınan yanıtlar denetim sürecinin işleyişini gösterir.

- Fiziksel denetimler; daha çok bankaya ait maddi varlıkların kullanımına yönelik sınırlamaları içerir (nakit para, menkul kıymetler gibi). Denetim faaliyeti söz konusu bu sınırlamaları ve periyodik envanterleri içerir.
- Tanınan limitlere uygunluk; bankacılığa ilişkin genel risk sınırlarına bağlı kalınması risk yönetiminin bir gereğidir. Örneğin, kredi verme limitlerine uyulması bankanın kredi riskini azaltacağından risk profilinin değişmesini de sağlayacaktır. Dolayısıyla, iç denetimin en önemli kısmı bankanın genel risk sınırlarına uyup uymadığının incelenmesidir.
- Onay ve yetki; belli limitlerin üzerindeki işlemler için onay ve yetki gerekliliği üst yönetim seviyelerinin söz konusu işlemlerden haberdar olmasına imkân verir ve kendilerine sorumluluk yükler.
- Sorgulama ve mutabakat; işlem detaylarının ve kullanılan risk yönetim modellerine ait çıktıların sorgulanması önemli bir denetim faaliyetidir. Periyodik olarak yapılan mutabakat toplantıları, (nakit akışı ile hesap verilerinin karşılaştırılması gibi) işlem ve kayıtların karşılaştırılarak doğrulanmasına imkân verir. Bu mutabakatlar uygun üst düzey yöneticilere rapor edilerek mevcut problemlerin saptanması sağlanır. Denetim faaliyetleri, hem yönetim hem de ilgili tüm personel tarafından günlük faaliyetlerinin bir parçası olarak değerlendirilmek suretiyle etkinlik kazandırılır. İç denetimin günlük faaliyetler dışında ek zaman ve çalışma gerektirecek bir faaliyet olarak sürdürülmesi verilen önemi azaltmakla birlikte ve personelin kısa zaman süreci içinde kendilerini denetim görevlerini yerine getirmeye zorlanmış hissetmesi denetimlerin etkinliğini azaltabilir. Ayrıca, denetimin günlük faaliyetlerin bir parçası olması değişen koşullara hızlı ve çabuk adapte olunmasını sağlayacağı gibi, olağanüstü maliyetlerden kaçınılmasına yardımcı olur. Banka içinde denetim kültürünün benimsenmesi için üst düzey yönetim denetim faaliyetlerinin günlük çalışmaların ayrılmaz bir parçası olduğu konusunun ilgili tüm personel tarafından anlaşılmasını sağlamalıdır. Bankanın faaliyetlerine ilişkin gerekli politikaların ve prosedürlerin oluşturulmasının yanı sıra düzenli olarak banka faaliyetlerinin bu politika ve prosedürlere uygun olarak sürdürülmesini sağlamak ve halen gündemde olan politika ve prosedürleri belirlemek üst düzey yönetimin görevidir. Etkin iç denetim sistemi banka

faaliyetlerine ilişkin uygun fonksiyonel ayrımların olmasını, farklı yetki ve sorumlulukların çakışmamasını gerektirir. Muhtemel çıkar çatışmalarının olabileceği faaliyet alanları belirlenerek, en aza indirilmeli ve bağımsız izlemeye tabi olmalıdır. İç denetimdeki yetersizlikleri nedeniyle önemli kayıplara uğrayan bankalar incelendiğinde gözetim ve denetim otoritelerince belirlenen tipik bir problem; söz konusu bankalarda gerekli fonksiyonel ayrımların bulunmayışıdır. Bir kişiye aynı anda birbiriyle çakışan görev ve sorumlulukların verilmesi (örneğin; bankada hem gişe işlemlerinden hem de ‘back ofis’ ten sorumlu olunması) kişisel kar sağlamak için bankanın finansal verilerinin yönlendirilmesine ya da bankanın zarara uğratılmasına yol açabilir. Bu nedenle, banka kaynaklarının kişisel çıkarlar için yanlış biçimde kullanılmasının önlenmesi için bankadaki fonksiyonel bölümlerle ilgili görev ve sorumlulukların mümkün olduğunca birbirinden ayrılması gereklidir. Fonksiyonel ayırım yalnızca yukarıdaki örnekle sınırlı değildir. Sorunlara neden olabilecek daha başka örnekler de vardır:

- Ödemeler için onay yetkisine ve ödeme yapma yetkisine sahip olma,
- Müşteri hesapları ve özel hesaplarda yetkili olmak,
- Bankacılık ve ticari kayıtlara ilişkin işlemler yapmak,
- Kredi alanın hem mali durumunu tespit etmek hem de sonraki faaliyetlerini takip etmek, vb.

Banka için risk yaratabilecek fonksiyonların tespit edilerek mümkün olduğunca ayrılması ve farklı kişilerin sorumluluğuna verilerek bağımsız bir tarafça izlenmesi gerekmektedir. Önemli görevlerdeki personelin sorumlulukları ve yetkileri periyodik olarak incelenerek, banka için risk oluşturmaması için gerekli tedbirler alınmalıdır. (Güredin,2007,90-92)

3.6.3. İç Denetim Çalışma Programları

Etkin iç denetim sistemi, bankanın mali yapısına ve faaliyetlerine ilişkin tam ve kapsamlı bilgiyi ve aynı zamanda banka karar alma sürecinde etkili olabilecek dış

piyasadaki gelişmeler ve koşullara ilişkin bilgiyi gerektirir. Bilginin güvenilir, zamanında erişilebilir ve uygun formatta olması gerekmektedir. Yeterli bilgi ve etkin iletişim iç denetim sisteminin iyi çalışması için çok önemlidir. Banka bünyesinde elde edilen bilginin yararlı olması için güvenilir erişilebilir, tam ve uygun nitelikte olması gerekir. Bilgi sistemi, banka finansal yapısına, faaliyetlerine ve mevcut politika ve stratejilere ilişkin bilgiler yanında banka karar alma sürecini etkileyebilecek dış gelişmeler hakkındaki bilgiyi de içerir. Kurum içi bilgiler kayıt ve dosyalama işlevinin bir parçasıdır. Etkin iç denetim sistemi, bankanın tüm önemli faaliyetleri hakkında güvenilir bilgi sistemlerinin olmasını gerektirir. Bilginin elektronik ortamda saklanması ve kullanılmasına olanak veren bilgi sistemleri aynı zamanda güvenilir olmalı, bağımsız olarak izlenmeli ve değişen koşullara uygun düzenlemeler yapılarak desteklenmelidir. Bankanın en kritik faaliyetlerinden birisi, tüm faaliyetlerine ilişkin bilgi sistemlerinin kurulması ve sürdürülmesidir. Bilgiler hem elektronik ortamda hem de manuel kayıtlarda bulunmalıdır. Bankalar kurumsallığın ve iç denetimin gerektirdiği şekilde bilginin elektronik ortamda kayıt ve takibinin yapılması konusunda bilinçli olmalıdır. Banka karar alma organları yanlış ve güvenilir olmayan bilgilerden olumsuz etkilenecektir. (Güredin,2007,136)

Elektronik bilgi sistemleri ve bilginin kullanım teknolojisinin taşıdığı risklerin, bankaların faaliyetlerinin kesintisiz yürütülmesi ve olası zararların önlenmesi amacıyla, etkin olarak kontrol edilmesi gerekir. Bankaların bilgi işlem sistemleri bankadaki çeşitli fonksiyonlar için kullanabilen oldukça gelişmiş sistemlerdir ancak taşıdığı risk unsurları da nedeni büyüktür. Bilgi sistemleri ve kullanılan teknolojiye ilişkin genel kontrollerin ve uygulamaya yönelik özel kontrollerin yapılması gerekir. Genel kontroller bilgisayarların uygun olarak çalışmasını teminen yapılır (örneğin; ana bilgisayar, istemci – sunucu, uç kullanıcılara ait bilgisayarlar) (Güredin,2007,136)

3.7. BANKALARIN DENETİMİ ile İLGİLİ TANIMLAR

Denetim Komitesi (Bankacılık Kanununun 24.maddesi) : Üyeleri icraî görevi bulunmayan en az iki yönetim kurulu üyesinden oluşan; yönetim kurulu adına bankanın iç kontrol, risk yönetimi ve iç denetim sistemlerinin etkinliğini ve yeterliliğini, bu sistemler ile muhasebe ve raporlama sistemlerinin bu Kanun ve ilgili düzenlemeler

çerçevesinde işleyişini ve üretilen bilgilerin bütünlüğünü gözetmek, bağımsız denetim kuruluşlarının yönetim kurulu tarafından seçilmesinde gerekli ön değerlendirmeleri yapmak, yönetim kurulu tarafından seçilen bağımsız denetim kuruluşlarının faaliyetlerini düzenli olarak izlemek, bu Kanun kapsamında ana ortaklık niteliğindeki kuruluşlarda, konsolide denetime tâbi kuruluşların iç denetim işlevlerinin konsolide olarak sürdürülmesini ve eşgüdümünü sağlamakla görevli ve sorumlu olan birimdir.

İç kontrol sistemi (Bankacılık Kanununun 30.maddesi) : Bankalar, iç kontrol sistemi kapsamında, faaliyetlerinin mevzuata, iç düzenlemelerine ve bankacılık teamüllerine uygun olarak yürütülmesini, muhasebe ve raporlama sisteminin bütünlüğünü, güvenilirliğini ve bilgilerin zamanında elde edilebilirliğini her seviyedeki personeli tarafından uyulacak ve uygulanacak sürekli kontrol faaliyetleri ile sağlamak, görevlerin fonksiyonel ayrımlarını, yetki ve sorumlulukların paylaşımını, fon ödemelerini, banka işlemlerinin mutabakatını, varlıkların korunmasını ve yükümlülüklerin kontrol altında tutulmasını temin etmek, maruz kalınan her türlü riskin tanınması, değerlendirilmesi ve yönetimi için gerekli alt yapıyı hazırlamak ve yeterli iletişim ağını oluşturmak zorundadır. İç kontrol faaliyetleri yönetim kuruluna bağlı olarak çalışacak iç kontrol birimi ve personeli tarafından yürütülür.

Risk yönetimi sistemi (Bankacılık Kanununun 31.maddesi) : Bankalar risk yönetimi sistemi kapsamında, risk politikalarını Kurulca belirlenen esaslar çerçevesinde oluşturmak, uygulamak ve raporlamak zorundadır. Risk yönetimi faaliyetleri yönetim kuruluna bağlı olarak çalışacak risk yönetimi birimi ve personeli tarafından yürütülür.

İç denetim sistemi (Bankacılık Kanununun 32.maddesi) : Bankalar bütün birim, şube ve konsolidasyona tâbi ortaklıklarını kapsayan bir iç denetim sistemi kurmak zorundadır. Bu çerçevede, faaliyetlerin mevzuata, ana sözleşmeye, iç düzenlemelere ve bankacılık ilkelerine uygunluğu, banka müfettişleri tarafından denetlenir. İç denetim faaliyetleri, tarafsız ve bağımsız bir şekilde, gerekli meslekî özen gösterilerek, yeterli sayıda müfettiş tarafından yerine getirilir. İç denetimle görevli birimce veya yetkili müfettişlerce bu Kanunun 29 uncu maddesinin ikinci fıkrası kapsamında düzenlenecek iç denetim raporunun, en az üçer aylık dönemler itibarıyla ve denetim komitesi aracılığıyla yönetim kuruluna tevdi zorunludur.

3.8. DENETİM KOMİTESİ

Denetim ve gözetim faaliyeti, kuruluştaki meydana gelebilecek yolsuzluk, suiistimal ve mevzuata aykırı uygulamaların tespit edilmesi, önlenmesi ve sistemin iyileştirilmesi bakımından, yönetim kurulunun önemli fonksiyonlarından biridir. Bu fonksiyonun yeterli meslekî niteliklere sahip olan kişiler tarafından yerine getirilmesi kadar bu kişilerin tarafsız bir değerlendirme yapabilmeleri de önemlidir.

Uluslararası uygulamalara paralel olarak, maddede, yönetim kurulunun görevleri arasında yer alan banka içi denetim ve gözetim faaliyetlerinin ikiden az olmamak üzere icraî görevi bulunmayan yönetim kurulu üyelerinden oluşan denetim komitesi tarafından icra edilmesi öngörülmüştür. Ayrıca, Türkiye'de şube olarak faaliyet gösteren bankalarda ise denetim komitesi görevini icraî mahiyette görevi bulunmayan müdürler kurulu üyelerinden birinin yürütmesi hüküm altına alınmıştır. Ana ortaklık niteliğinde bir kuruluş bulunması hâlinde ise denetim komitesinin ana ortaklık niteliğindeki kuruluş altında oluşturulmasının yeterli olacağı ifade edilmiştir.

Denetim komitesi tarafından icra edilecek faaliyetler uluslararası uygulamalara paralel olarak; kuruluşun iç sistemlerinin etkinliğini ve yeterliliğini, bu sistemler ile muhasebe ve raporlama sistemlerinin bu Kanun ve ilgili düzenlemeler çerçevesinde işleyişini ve üretilen bilgilerin bütünlüğünü gözetmek, bağımsız denetim kuruluşlarının yönetim kurulu tarafından seçilmesinde bu kuruluşların yeterliliği konusunda ön değerlendirmeleri yapmak ve bağımsız denetim kuruluşlarının kuruluştaki icra ettikleri faaliyet süresince bağımsızlıklarını ve yeterliliklerini düzenli olarak izlemek, ana ortaklık niteliğindeki bankalar ile bunların konsolide denetime tâbi ortaklıklarında iç denetim işlevlerinin sürdürülmesini ve eşgüdümünü sağlamak olarak belirlenmiştir.

Denetim komitesinin, faaliyetlerini gereği gibi yerine getirebilmesi, kuruluşun iç sistemler kapsamında oluşturulan birimleri ile bağımsız denetim kuruluşundan gerekli bilgileri almasına bağlıdır. Bu nedenle denetim komitesi; iç sistemler kapsamında oluşturulan birimlerden ve bağımsız denetim kuruluşunun kuruluştaki görevli denetim elemanlarından düzenli raporlamalar almakla ve söz konusu iç birimlerden ve bağımsız denetim kuruluşu denetçilerinden, kuruluşun faaliyetlerinin sürekliliği ve güven içinde

sürdürülmesi bakımından, tespit ettikleri mevzuata aykırı veya önemli hususları yönetim kuruluna bildirmekle yükümlü tutulmuştur.

Denetim komitesi ile yönetim kurulu arasındaki ilişkilerin belirlenmesi, denetim komitesinin performansının izlenebilmesi ve yönetim kurulu tarafından denetim ve gözetim fonksiyonu çerçevesinde tespit edilen hususlara ilişkin zamanında karar alınabilmesi amacıyla komitenin, icra ettiği faaliyetlerin sonuçlarını altı aylık dönemleri aşmamak kaydıyla periyodik olarak raporlaması; faaliyetlerinin icrasında tespit ettiği sorunlar ile bankanın verimliliği, denetim ve gözetiminin etkinliği, faaliyetlerinin emin ve güvenilir bir şekilde icra edilmesi açısından önem arz eden hususları ise yönetim kuruluna bildirmesi öngörülmüştür.

Denetim komitesinin, gözetim ve denetim fonksiyonunu gereğince yerine getirebilmesi amacıyla, kuruluşun tüm birimlerinden, anlaşmalı destek hizmeti kuruluşları ve bağımsız denetim kuruluşundan bilgi ve belge alabilmesi öngörülmüş, yeterli bilgi ve deneyime sahip olmadığı alanlarda bedeli kuruluş tarafından karşılanmak suretiyle konularında ihtisas sahibi kişilerden danışmanlık hizmeti sağlayabilmesi hüküm altına alınmıştır.

Yönetimde şeffaflığın sağlanabilmesi ve yetki, görev ve sorumlulukların açık olmasını teminen, komitenin görev, yetki ve sorumlulukları ile toplanma ve karar alma usûl ve esaslarının Yönetim kurulunca düzenlemesi zorunlu kılınmıştır.

Bankaların, yönetim kurullarınca yönetim kurulunun denetim ve gözetim faaliyetlerinin yerine getirilmesine yardımcı olmak üzere denetim komitesi oluşturulur. Denetim komitesi en az iki üyeden oluşur. Denetim komitesi üyeleri icraî görevi bulunmayan yönetim kurulu üyeleri arasından seçilir. Türkiye'de şube olarak faaliyet gösteren bankalarda ise kendisine bağlı icraî mahiyette faaliyet gösteren bir birim bulunmayan müdürler kurulu üyelerinden biri görevlendirilir.

Denetim komitesi üyelerinin, Kurulca belirlenen niteliklere sahip olmaları şarttır. Buna ilişkin bilgi ve belgeler atamanın yapılmasını müteakiben en geç yedi iş günü içinde Kuruma bildirilir.

Denetim komitesi, yönetim kurulu adına bankanın iç kontrol, risk yönetimi ve iç denetim sistemlerinin etkinliğini ve yeterliliğini, bu sistemler ile muhasebe ve raporlama sistemlerinin bu Kanun ve ilgili düzenlemeler çerçevesinde işleyişini ve üretilen bilgilerin bütünlüğünü gözetmek, bağımsız denetim kuruluşlarının yönetim kurulu tarafından seçilmesinde gerekli ön değerlendirmeleri yapmak, yönetim kurulu tarafından seçilen bağımsız denetim kuruluşlarının faaliyetlerini düzenli olarak izlemek, bu Kanun kapsamında ana ortaklık niteliğindeki kuruluşlarda, konsolide denetime tâbi kuruluşların iç denetim işlevlerinin konsolide olarak sürdürülmesini ve eşgüdümünü sağlamakla görevli ve sorumludur.

Denetim komitesi, iç kontrol, iç denetim ve risk yönetimi sistemleri kapsamında oluşturulan birimlerden ve bağımsız denetim kuruluşlarından; görevlerinin ifasıyla ilgili olarak düzenli raporlar almak ve bankanın faaliyetlerinin sürekliliği ve güven içinde yürütülmesini olumsuz etkileyebilecek hususlar veya mevzuata ve iç düzenlemelere aykırılıklar bulunması hâlinde bu hususları yönetim kuruluna bildirmekle yükümlüdür.

Denetim komitesi, altı aylık dönemleri aşmamak kaydıyla icra ettiği faaliyetlerin sonuçları ile bankada alınması gereken önlemlere, yapılmasına ihtiyaç duyulan uygulamalara ve bankanın faaliyetlerinin güven içinde sürdürülmesi bakımından önemli gördüğü diğer hususlara ilişkin görüşlerini yönetim kuruluna bildirmekle yükümlüdür.

Denetim komitesi, bankanın tüm birimlerinden, anlaşmalı destek hizmeti kuruluşları ve bağımsız denetim kuruluşlarından bilgi ve belge almaya, bedeli banka tarafından karşılanmak suretiyle konularında ihtisas sahibi kişilerden yönetim kurulunun onayına bağlı olarak danışmanlık hizmeti sağlamaya yetkilidir. Denetim komitesinin görev, yetki ve sorumlulukları ile çalışma usûl ve esasları yönetim kurulu tarafından düzenlenir.

3.9. BANKACILIKTA İÇ KONTROL SİSTEMİ

Uluslararası alanda yaşanan Baring Bank, Illied Irish Bank gibi skandallar ile ülkemizde yaşanan banka iflâsları, bankalar içerisinde etkin bir iç kontrol sisteminin oluşturulmasının önemini göstermektedir.

İç kontrol sistemi çerçevesinde, bankalar hedeflerine ulaşım düzeylerini ve icra edilen faaliyetleri sürekli izlemek suretiyle gereksiz veya aşırı maliyetlere sebebiyet veren işlemleri tespit edebilmekte, organizasyonun bir bütün içinde hareket etmesini sağlayabilmekte ve bu suretle etkinlik ve verimlilik temin edilebilmektedir. Ayrıca, oluşturulan kontrol ortamı ile finansal veya yönetime ilişkin bilgilerin bankanın yönetim kurulu ve yönetimine, yetkili kamu mercilerine ve yatırımcılara doğru, zamanında ve bir bütün olarak ulaşması sağlanmaktadır. Öte yandan, mevzuata ve banka içi düzenlemelere uyumun izlenmesi suretiyle cezai uygulamalara ve itibar kaybına maruz kalınmasının önüne geçilebilmektedir.

İç kontrol sisteminin belirlenen prosedürler ve kontrol faaliyetleri dâhilinde banka içinde sürekli bir faaliyet olarak gerçekleştirilmesi ve bankaların iş akış süreçleri ve bilişim sistemlerinin iyileştirilmesi için denetim komitesine bilgi verilmesi ve önerilerde bulunulması gerekmektedir. İç kontrol sistemi sayesinde, bankaların faaliyetlerinden kaynaklanan risklerin kontrolü, faaliyetlerde olası aksaklık, hata ve suiistimallerin öngörülerek sistemin iyileştirilmesi veya bu sorunların büyümeden tespiti, yönetim kurulunun kuruluşta icra olunan faaliyetleri ve sonuçlarını sağlıklı bir şekilde izleyebilmesi beklenmektedir. Bu maddede, iç kontrol sistemleri kapsamında icra edilmesi gereken faaliyetlere genel olarak yer verilmiş ve bu suretle iç kontrol sistemlerinden anlaşılması gereken husus konusunda genel bir bakış açısı sağlanması amaçlanmıştır. Maddenin düzenlenmesinde Basel Bankacılık Gözetim ve Denetim Komitesi tarafından bu kapsamda geliştirilen ilkeler esas alınmış ve iç kontrol sistemine ilişkin temel unsurlara yer verilerek 29 uncu maddenin ikinci fıkrası hükmüne istinaden yapılacak düzenlemelere dayanak oluşturulmuştur.

Bankalar, iç kontrol sistemi kapsamında, faaliyetlerinin mevzuata, iç düzenlemelerine ve bankacılık teamüllerine uygun olarak yürütülmesini, muhasebe ve raporlama sisteminin bütünlüğünü, güvenilirliğini ve bilgilerin zamanında elde edilebilirliğini her seviyedeki personeli tarafından uyulacak ve uygulanacak sürekli kontrol faaliyetleri ile sağlamak, görevlerin fonksiyonel ayrımlarını, yetki ve sorumlulukların paylaşımını, fon ödemelerini, banka işlemlerinin mutabakatını, varlıkların korunmasını ve yükümlülüklerin kontrol altında tutulmasını temin etmek, maruz kalınan her türlü riskin tanınması, değerlendirilmesi ve yönetimi için gerekli alt yapıyı hazırlamak ve yeterli

iletişim ağını oluşturmak zorundadır. İç kontrol faaliyetleri yönetim kuruluna bağlı olarak çalışacak iç kontrol birimi ve personeli tarafından yürütülür.

3.10. RİSK YÖNETİMİ SİSTEMİ

Bankacılık faaliyetinin temel amacı, tasarruf sahiplerinden toplanan fonların kaynak ihtiyacı olan ekonomik birimlere aktarılmasıdır. Bankaların ekonomik birimlerin stlenmedikleri riskleri üzerine almaları temel faaliyetleri arasında olup, yönetim kurulunca mevzuata uygun şekilde oluşturulacak risk politikaları çerçevesinde maruz kaldıkları riskleri yönetmeleri beklenmektedir. Risk yönetimi sistemi kapsamında, risk politikalarının oluşturulması ve uygulanması, kredi riski, piyasa riski, likidite riski ve operasyonel risk başta olmak üzere maruz kalınan risklerin tanımlanması, ölçülmesi, analiz edilmesi ve öz kaynaklar ile ilişkilendirilmesi, sınırlandırılması, izlenmesi, raporlanması, teyit edilmesi ve denetlenmesi gerekmektedir.

Maddede, Basel Bankacılık Gözetim ve Denetim Komitesi tarafından belirlenen ilkelere uyum çerçevesinde, bankalara risk politikalarını Kurulca belirlenen esaslar çerçevesinde oluşturmak, uygulamak ve raporlamak zorunluluğu getirilmiş ve risk yönetimi faaliyetlerinin yönetim kuruluna bağlı olarak çalışacak risk yönetimi birimi ve personeli tarafından yürütülmesi öngörülmüştür.

Bankalar risk yönetimi sistemi kapsamında, risk politikalarını Kurulca belirlenen esaslar çerçevesinde oluşturmak, uygulamak ve raporlamak zorundadır. Risk yönetimi faaliyetleri yönetim kuruluna bağlı olarak çalışacak risk yönetimi birimi ve personeli tarafından yürütülür.

3.11. İ DENETİM SİSTEMİ

Bu madde ile İç Denetim Enstitüsü tarafından belirlenen i denetim standartlarına, Basel Bankacılık Gözetim ve Denetim Komitesince düzenlenen iç denetime ilişkin ilkelere ve diğer uluslararası uygulamalara genel çerçevede uyum sağlanmıştır. İç denetim birimlerinin görevlerini gereğince yerine getirebilmesi, bu birimlerin yetki ve görevlerinin fonksiyonlarına uygun olarak belirlenmesine, görev yapacak personelin

meslekî yeterliliğine, yeterli sayıda denetçinin bulunmasına ve yönetimin etkisinden uzak olmasına bağlıdır.

Organizasyon yapısı; muhasebe uygulamaları, "dört göz" prensibi, fonksiyonel ayrımlar, karşılıklı kontrol, çift taraflı kontrol ve imza, varlıkların ve yatırımların fiziki kontrolü, bankaların yeterli, etkin ve verimli bir kontrol sisteminin bulunduğu etkin ve bağımsız iç denetim sistemi ile desteklenmelidir. Müfettişlerin kuruluşlarda uygun ve bağımsız statüsü ve bu statünün korunması için gerekli raporlama kanalları olmalıdır.

Kanunun 29 uncu maddesinde, iç denetim sistemlerinin usûl ve esaslarının Kurul tarafından belirlenmesi öngörülmüş, ancak Kanunda iç denetimin kapsamı konusunda herhangi bir hükmün yer almaması nedeniyle, yapılacak alt düzenlemelerin kapsamının belirlenmesi amacıyla iç denetim faaliyetleri belirtilmiş, bu faaliyetlerin icrası için yeterli sayıda müfettiş istihdamı zorunlu tutulmuştur. Bankanın ana ortaklık niteliğinde olması hâlinde ana ortaklıkta görev yapan iç denetim elemanlarının konsolidasyona tâbi ortaklıkların iç denetim görevini ifa edebilecekleri öngörülmüştür.

Bankalar bütün birim, şube ve konsolidasyona tâbi ortaklıklarını kapsayan bir iç denetim sistemi kurmak zorundadır. Bu çerçevede, faaliyetlerin mevzuata, ana sözleşmeye, iç düzenlemelere ve bankacılık ilkelerine uygunluğu, banka müfettişleri tarafından denetlenir.

İç denetim faaliyetleri, tarafsız ve bağımsız bir şekilde, gerekli meslekî özen gösterilerek, yeterli sayıda müfettiş tarafından yerine getirilir. Ana ortaklık niteliğindeki bankanın iç denetiminde görev alanlar konsolidasyona tâbi ortaklıklarda iç denetim görevini ifa edebilir. İç denetimle görevli birimce veya yetkili müfettişlerce bu Kanunun 29 uncu maddesinin ikinci fıkrası kapsamında düzenlenecek iç denetim raporunun, en az üçer aylık dönemler itibarıyla ve denetim komitesi aracılığıyla yönetim kuruluna tevdi zorunludur.

3.12. BAĞIMSIZ DENETİM KURULUŞLARI

Bu Kanun ile yürürlükten kaldırılan 4389 sayılı Bankalar Kanununun 13 üncü maddesinin (2) numaralı fıkrası hükmü esas alınmış ve bağımsız denetim kuruluşlarının

faaliyetlerine ve yetkilendirilmesine ilişkin esasların ilgili kuruluşların görüşleri alınarak Kurul tarafından belirlenmesi şartı korunmuştur. Bağımsız denetim kuruluşlarının bu Kanun uyarınca yaptıkları faaliyetleri nedeniyle üçüncü kişilere verecekleri zararlardan dolayı sorumluluklarının bulunduğu belirtilmiştir. Ayrıca, bağımsız denetim kuruluşları denetim yaparken banka ile ilgili olarak tespit ettikleri önemli nitelikteki bazı olumsuz hususları Kuruma bildirmekle yükümlü kılınmış ve bu bildirimin mesleki ilkelere ve sır yükümlülüğüne aykırı olmayacağı hüküm altına alınmıştır.

Bu Kanunun 15 inci maddesine göre yetkilendirilecek bağımsız denetim kuruluşlarının çalışmalarına ilişkin esaslar Türkiye Serbest Muhasebeci Malî Müşavirler ve Yeminli Malî Müşavirler Odaları Birliği, Türkiye Muhasebe Standartları Kurulu, Merkez Bankası ve kuruluş birliklerinin görüşü alınarak Kurulca düzenlenir. Bağımsız denetim kuruluşları, bu Kanun uyarınca yaptıkları faaliyetler dolayısıyla üçüncü kişilere verdikleri zararlardan sorumludurlar.

Bağımsız denetim kuruluşları denetim esnasında, bankanın varlığını tehlikeye sokabilecek veya yöneticilerin Kanun veya esas sözleşmeyi ihlâl etmiş olduklarını gösteren hususları tespit ederse, durumu derhal Kuruma bildirir. Bu bildirim, meslekî gizlilik prensiplerinin ve anlaşmalarının veya bankacılık sırlarına ilişkin yükümlülüklerin ihlâl edildiği anlamına gelmez.

3.13. DEĞERLEME ve DERECELENDİRME KURULUŞLARI

Bu madde ile bu Kanuna istinaden çıkarılan düzenlemelerde öngörülen değerlemelerin, rayiç değer tespiti gereken durumlarda değer gerçeğinin ve doğruluğunun sağlanması amacıyla, Kurul tarafından belirlenecek usûl ve esaslar çerçevesinde değerlendirme kuruluşlarınca yapılması öngörülmüştür.

Bu Kanun ve bu Kanuna istinaden çıkarılan düzenlemelerde öngörülen değerlemeler ve derecelendirmeler, Kurulca belirlenecek usûl ve esaslar çerçevesinde, değerlendirme ve derecelendirme kuruluşlarına yaptırılır.

3.14. KONSOLİDE DENETİM

Kanunun amacı doğrultusunda, kapsamda zikredilen kuruluşların Kanun hükümlerine uyumunun zamanında ve süreklilik arz edecek şekilde izlenmesi ve değerlendirilmesi gerekmektedir. Bu husus, uluslararası uygulamalarda da görüldüğü üzere, etkin bir denetimin sağlanabilmesi amacıyla, sadece yerinde yapılacak denetimlere bağlı olmamalı, aynı zamanda Kurum tarafından istenen bilgi, belge ve raporlamalar üzerinden Kurum bünyesinde yapılacak gözetim faaliyetleri ile bütünlük arz etmelidir. Bu amaçla, söz konusu kuruluşlar ve bunların faaliyetlerinin Kurumun denetim ve gözetimine tâbi olduğu hükmolunmuştur. Kuruma, lüzum görülmesi hâlinde, bankaların genel kurul toplantılarına gözlemci sıfatıyla temsilci gönderme yetkisi tanınarak denetimin etkinliğinin artırılması amaçlanmıştır.

Bu Kanunun 43 üncü maddesinin birinci fıkrası hükmü gereğince, konsolide bazda sınırlama ve oranlara tâbi olan ana ortaklık bankalar ve bunların yurt içi ve yurt dışı bağlı ortaklıkları, birlikte kontrol edilen ortaklıkları, şube ve temsilcilikleri konsolide denetime tâbidir. Birinci fıkrada belirtilen kuruluşlar, öncelikle iç kontrol, risk yönetimi ve iç denetim sistemleri, muhasebe ve finansal raporlama birimi, finansal tablolar ve raporları ile risk grubuna kullandırılan kredilere ilişkin bilgi ve belgeler olmak üzere her türlü kayıt, bilgi, belge, yapı ve sistemlerini konsolide denetime uygun ve hazır hale getirmek zorundadırlar. Bağlı ortaklık ve birlikte kontrol edilen ortaklıkların bu Kanun uyarınca yapılacak konsolide denetimi, gerek duyulması hâlinde, Kurum ve konsolide denetime tâbi kuruluşların denetimi ve gözetimi ile yetkili mercilerle birlikte gerçekleştirilir. Denetim sonuçları ile denetime esas bilgi ve belgeler anılan yetkili mercilerin görüşü alınarak Kurulca belirlenecek usûl ve esaslara göre paylaşılır ve kullanılır.

3.15. ÖNLEM ALINMASINI GEREKTİREN HALLER

Bankaların malî bünyeleri kendi faaliyetlerinin yanında yurt içi ve yurt dışı bağlı ortaklıkları, nitelikli paya sahip oldukları ortaklıkları ve birlikte kontrol ettikleri

ortaklıkları ile yurt dışı şube veya temsilciliklerinin faaliyet sonuçlarından etkilenmektedir. Söz konusu ortaklık, şube veya temsilciliklerden kaynaklanabilecek risklerin bankaların malî bünyesini zayıflatabilme olasılığı bulunmaktadır. Bu tür durumlara mahal vermemek amacıyla, ana ortaklık bankalar ile bunların yukarıda belirtilen ortaklık, şube ve temsilciliklerinin konsolide denetime tâbi tutulması öngörülmüştür.

Yukarıda belirtilen kuruluşların, başta iç kontrol, risk yönetimi ve iç denetim sistemleri, muhasebe ve finansal raporlama birimi, finansal tablolar ve raporları ile risk grubuna kullandırılan kredilere ilişkin bilgi ve belgeler olmak üzere her türlü kayıt, bilgi, belge, yapı ve sistemlerini konsolide denetime uygun hâle getirmek zorunda oldukları belirtilmek suretiyle konsolide denetimde kullanılacak gerekli araçların, denetimi kolaylaştıracak bir şekilde hazır bulundurulması amaçlanmıştır. Diğer taraftan Avrupa Birliği direktifleri çerçevesinde, ülkemiz koşulları da dikkate alınarak, gerek duyulması hâlinde bağlı ortaklık ve iştiraklerin denetiminin Sermaye Piyasası Kurulu veya Hazine Müsteşarlığı gibi yetkili merciler ile birlikte gerçekleştirilmesi öngörülmüş ve elde edilecek denetim sonuçlarının kurumlar arası işbirliği çerçevesinde paylaşılması ve kullanılması esaslarının Kurul tarafından belirleneceği hükme bağlanmıştır.

Konsolide veya konsolide olmayan bazda yapılan denetimler sonucunda bir bankanın;

- a) Aktiflerinin vade itibarıyla yükümlülüklerini karşılayamama tehlikesiyle karşı karşıya gelmesi ya da likiditeye ilişkin düzenlemelere uymaması,
- b) Gelir ve giderleri arasındaki ilgi ve dengelerin bozulması nedeniyle kârlılığın faaliyetleri emin bir şekilde yürütecek yeterlilikte olmaması,
- c) Öz kaynaklarının sermaye yeterliliğine ilişkin düzenlemelere göre yetersiz olması veya bu durumun gerçekleşmek üzere bulunması,
- d) Aktif kalitesinin malî bünyeyi zayıflatabilecek şekilde bozulması,
- e) Bu Kanuna ve ilgili düzenlemelere veya Kurulca alınan kararlara aykırı nitelikte karar, işlem ve uygulamalarının bulunması,

f) İç denetim, iç kontrol ve risk yönetim sistemlerini kurmaması veya bu sistemleri etkin ve yeterli bir şekilde işletmemesi veya denetimi engelleyici herhangi bir hususun bulunması,

g) Yönetiminin basiretsizliği nedeniyle bu Kanun ve ilgili mevzuat ile tanımlanmış risklerin önemli ölçüde artması veya malî bünyeyi zayıflatabilecek şekilde yoğunlaşması,

Hâllerinden herhangi birinin tespit edilmesi durumunda, bu Kanunun 68 inci, 69 uncu ve 70 inci maddelerinde öngörülen tedbirler derhal alınır.

3.16. DÜZELTİCİ ÖNLEMLER

Temel işlevi fon fazlası olan kesimlerin bu fonlarını fona ihtiyacı olan kesimlere aktarmak olan bankalar, birer itibar müessesesi olması nedeniyle güven ortamında çalışmak zorundadır. Bankacılığın temel fonksiyonu söz konusu fon tahsisini yaparken maruz kaldıkları riski yönetmektir. Bankacılık, ekonomik faktörlerden hızlı ve yoğun bir şekilde etkilenen ve etkilerini ekonominin diğer alanlarına hızla aktaran kırılgan bir sektördür. Bu gelişmiş ülkeler için olduğu kadar, ülkemiz için de geçerli bir olgudur. Ekonominin genelinde yaşanan sorunlar banka bilançolarına doğrudan yansıdığı gibi, banka yönetiminin yanlış veya kötü tercih ve uygulamaları da, bankaların malî bünyelerini tahrip edebilmektedir.

Bir bankada yaşanan sorun, bankacılık sisteminin genelinin istikrarını tehdit edebilmektedir. Genel ekonominin sağlamlığının korunması ve halktan toplanan tasarruf mevduatının Devlet tarafından güvence altına alınmış olması olgusu, malî bünyesi zafiyete uğrayan bankalara Devlet müdahalesini, düzelemeyecek kadar kötü durumda olan bankaların ise özel bir yöntemle tasfiye edilmelerini gerekli kılmaktadır.

2000 ve 2001 krizleri sonucunda Türk malî sektörüne, özellikle de bankacılık sistemine olan güven ciddi olarak zedelenmiştir. Güven sorununun bulunduğu durumlarda, güvenin çok kısa sürede ve gerçekçi olarak sağlanması ekonomide istikrarın oluşturulması açısından zorunludur. Küreselleşmenin bugün ulaştığı noktada, yurt içinden veya yurt dışından kaynaklanan olumsuzlukların malî sektörden başlayıp

tüm sektörleri etkilediği bir ortamda, finansal piyasaların güvenilirliğinin bozulmaması, finansal sektörün ekonominin ihtiyaçlarına uygun olarak büyümesi daha da büyük önem taşımaktadır.

1994 yılından bugüne kadar ortaya çıkan bankacılık krizlerinin kamuya yüklediği zararın tahsil edilmek suretiyle tasfiyesi için yoğun emek sarf edildiği bu dönemde, bankacılık sisteminin gözetim ve denetiminin ve alınan tedbirlerin önemi bir kez daha ortaya çıkmıştır.

Bu Kanun ile yürürlükten kaldırılan 4389 sayılı Bankalar Kanununun "Denetlemeler sonucunda alınacak tedbirler" başlıklı 14 üncü maddesi ve devamındaki 15, 16 ve 17 nci maddeler, yapılan değişiklikler ve ilâvelerin de etkisiyle oldukça karmaşık bir yapı sergilemektedir. Bankaların gözetim ve denetimleri sonucu alınacak tedbirler, taşıdıkları öneme binaen, kanun yapma sanatı ve tekniği ilkeleri dikkate alınarak, sistemin işleyişi açısından faydalı olacağı düşüncesiyle yapılan ilâvelerle birlikte sürecin daha iyi anlaşılabilir kılınması için, bu maddede ve müteakip 69, 70, 71, 72 ve 73 üncü maddelerde daha sistematik hâle getirilmiştir.

Kamu gözetim ve denetimi sonucunda bir bankaya uygulanacak tedbirlerde asıl olan, ilk etapta bankaların sorunlu hâle gelmelerini önlemek, ikinci aşamada malî bünyelerinde zafiyet olması durumunda, bunları ıslah etmeye yönelik uygun tedbirleri almak ve son olarak düzelme ümidi kalmamış bankalara maliyeti asgarî düzeyde tutmak şartıyla çözümleme yöntemlerini uygulamaktır.

Bu meyanda, söz konusu maddede bir banka hakkında önlem alınması gereken hâller tadadi usûl kullanılarak düzenlenmiştir. Maddede belirtilen hâllerden herhangi birinin tespit edilmesi durumunda aşamalı olarak 69 uncu maddede hüküm altına alınan düzeltici önlemlerin, 70 inci maddede düzenlenen iyileştirici önlemlerin ve 71 inci madde konusu kısıtlayıcı önlemlerin alınması öngörülmüştür.

Bu Kanun ile yürürlükten kaldırılan 4389 sayılı Bankalar Kanununun 14 üncü maddesinin (1) ve (2) numaralı fıkralarında belirtilen hususlara ilâve olarak bir bankanın aktif kalitesinin malî bünyeyi zayıflatabilecek şekilde bozulması, bu Kanuna ve ilgili düzenlemelere veya Kurulca alınan kararlara aykırı nitelikte karar, işlem ve

uygulamalarının bulunması, iç denetim, iç kontrol ve risk yönetim sistemlerini kurmaması veya bu sistemleri etkin ve yeterli bir şekilde işletmemesi veya denetimi engelleyici herhangi bir hususun bulunması, yönetiminin basiretsizliği nedeniyle bu Kanun ve ilgili mevzuat ile tanımlanmış risklerin önemli ölçüde artması ve/veya malî bünyeyi zayıflatabilecek şekilde yoğunlaşması önlem alınmasını gerektiren hâller içinde sayılmıştır.

Kurum, 67 nci maddede düzenlenen;

a) (a), (b), (c) ve (d) bentlerindeki hâllerden birinin veya birkaçının tespiti hâlinde, bankanın öz kaynağının artırılması veya kâr dağıtımının geçici bir süreyle durdurularak ihtiyatlara aktarılması veya ayrılan karşılıkların artırılması, hissedarlara kredi verilmesinin durdurulması veya aktiflerin elden çıkarılması suretiyle likidite temin edilmesi veya yeni yatırımların sınırlandırılması veya durdurulması, ücret ve diğer ödemelerin sınırlandırılması, uzun vadeli yatırımların durdurulması,

b) (e), (f) ve (g) bentlerindeki hâllerden birinin veya birkaçının varlığı hâlinde bu aykırılıkların giderilmesi, kredi politikasının gözden geçirilerek riskli işlemlerin durdurulması, maruz kalınan vade, kur veya faiz riskinin azaltılması için gerekli önlemlerin alınması,

Tedbirlerinden bir veya birkaçının ya da tamamının ve Kurumca uygun görülecek diğer tedbirlerin, Kurumun uygun göreceği bir süre ve onaylayacağı bir plân dahilinde alınmasını ve uygulanmasını bankanın yönetim kurulundan ister.

3.17. İYİLEŞTİRİCİ ÖNLEMLER

Bu madde ile 68 inci maddede sayılan önlem alınmasını gerektiren hâllerden bir ya da bir kaçının tespiti hâlinde alınacak düzeltici tedbirler hüküm altına alınmaktadır. Bu madde ile gözetim ve denetim sonucunda malî bünyesinde sorunlar tespit edilen bir bankanın ilk olarak bu sorunları Kurumun uygun göreceği ve onaylayacağı bir plân dâhilinde "kendi kendine düzeltme"si teşvik edilmekte, gözetim ve denetim otoritesinin bu süreçte öngördüğü tedbirler, bankanın malî yapısının düzeltilmesine yönelik yapıcı eleştiri ve tavsiyeler niteliğini taşımakta ve bankayı yönlendirmektedir. Madde ile

amaçlanan, bankanın malî bünyesinin sağlamlığı bozulmadan 70 ve 71 inci maddelerdeki tedbirlere göre daha "hafif" nitelikte olan düzeltici tedbirlerin alınmasıdır.

Banka tarafından 68 inci maddede yer alan önlemlerin alınmaması veya alınan önlemlere rağmen sorunların giderilememesi ya da bu tedbirlerin alınması durumunda dahi sonuç alınamayacağı Kurumca belirlenmesi hâlinde Kurul;

a) 67 nci maddenin (a), (b), (c) ve (d) bentlerinde sayılan hallerden herhangi birinin veya birkaçının gerçekleşmesi durumunda, malî bünyenin düzeltilmesi, sermaye yeterliliği veya likidite düzeylerinden birinin ya da her ikisinin yükseltilmesi, uygun bir süre vererek uzun vadeli veya duran varlıkların elden çıkarılması, işletme ve yönetim giderlerinde kısıntıya gidilmesini veya mensuplarına her ne ad altında olsun düzenli olarak ödenenler dışındaki ödemelerin durdurulması, belirli kişi, kurum, risk grubu veya sektörlere nakdî ve gayri nakdî kredi kullandırımının sınırlandırılması veya yasaklanması,

b) 67 nci maddenin (e), (f) ve (g) bentleri ile ilgili olarak aykırılıkların giderilmesi, karar, işlem ve uygulamalarda yönetim kurulu üyelerinin sorumluluğu bulunması hâlinde genel kurulun en kısa sürede olağanüstü toplantıya çağrılarak yönetim kurulu üyelerinden bir veya birkaçının veya tamamının değiştirilmesi veya üye sayısını artırarak üye atanması veya karar ve işlemlerde sorumluluğu bulunan mensuplarının görevden alınması, (g) bendi ile ilgili olarak maruz kalınan risklerin azaltılması için kısa, orta ve uzun vadeli olmak üzere Kurulca uygun görülecek bir plân oluşturulması ve yönetim kurulu üyeleri ile nitelikli paya sahip ortaklarından, bu plânın yazılı olarak taahhüt edilmesi ve belirlediği dönemler itibarıyla uygulama sonuçlarının gönderilmesi de dâhil olmak üzere, uygun göreceği her türlü tedbirin alınmasını ve ivedilikle uygulanmasını banka yönetim kurulundan ister.

3.18. KISITLAYICI ÖNLEMELER

Bu madde ile 69 uncu maddede yer alan önlemleri almayan ya da almasına rağmen sonuç alınamayacağı belirlenen bankalar hakkında alınması öngörülen tedbirler düzenlenmektedir. Madde ile bankanın yönetim kurulunun ve mensuplarının yapısına,

uzun vadeli veya duran varlıklarının elden çıkarılmasına, kredi kullandırıının sınırlandırılmasına ve bu gibi temel unsurlarına müdahale niteliği taşıyan önlemler hüküm altına alınmaktadır.

Banka tarafından 68 inci ve/veya 69 uncu maddelerde yer alan önlemlerin alınmaması veya alınan önlemlere rağmen sorunların giderilememesi ya da bu tedbirlerin alınması durumunda dahi sonuç alınamayacağının belirlenmesi hâlinde Kurul bankadan;

- a) Faaliyetlerini, faaliyet türleri itibarıyla tüm teşkilatını veya gerekli görülecek yurt içi veya yurt dışı şubelerini veya muhabirlerle ilişkilerini kapsayacak şekilde kısıtlaması veya geçici olarak durdurulması,
- b) Kaynakların toplanması ve kullandırılmasına ilişkin olarak faiz oranı ve vade kısıtlamaları da dâhil olmak üzere, her türlü sınırlama ve kısıtlama getirmesi,
- c) Yönetim Kurulu da dâhil olmak üzere genel müdür, genel müdür yardımcıları, ilgili birim ve şube yöneticilerinin bir kısmını veya tamamını görevden alması, görevden alınan kişilerin yerine atanacak veya seçilecek kişiler için Kurumdan onay alınması,
- d) Sigortaya tâbi mevduat veya katılım fonu tutarını aşmamak ve yeterli teminatı hâkim ortakların hisse senetlerinden veya diğer malvarlıklarından karşılanmak üzere uzun vadeli kredi sağlaması,
- e) Zarar doğurduğu tespit edilen faaliyetlerinin sınırlandırılması veya durdurulması, verimi düşük veya verimsiz varlıklarının elden çıkarılması,
- f) İstekli olan bir veya birkaç banka ile birleşmesi,
- g) Öz kaynakların artırılmasını sağlamak amacıyla uygun görülecek yeni hissedarlar bulunması,
- h) Doğan zararın öz kaynaktan indirilmesi,

Tedbirlerinden bir ya da birkaçının veya uygun göreceği diğer tedbirlerin alınmasını ve uygulanmasını ister.

3.19. FAALİYET İZNİNİN KALDIRILMASI veya FONA DEVİR

Bu maddede, 69 ve/veya 70 inci maddede yer alan önlemleri almayan ya da almasına rağmen sorunları giderilemeyen veya bu tedbirlerin alınması hâlinde dahi sonuç alınamayacağı belirlenen bankalar hakkında alınması öngörülen tedbirler düzenlenmektedir. 69 ve 70 inci maddelerin uygulanmasına rağmen bankanın durumunda bir düzelme ve iyileşme kat edilememesi durumunda, bankanın faaliyetlerinin sınırlandırılması ya da geçici olarak durdurulması, faiz oranı ve vadelere sınırlama ve kısıtlamalar getirilmesi, yönetim kurulunun ve yöneticilerinin tamamen ya da kısmen görevden alınması, doğan zararın öz kaynaktan indirilmesi ve bu Kanun ile yürürlükten kaldırılan 4389 sayılı Bankalar Kanunundan farklı olarak sigortaya tâbi mevduat veya katılım fonu tutarını aşmamak ve yeterli teminatı hâkim ortakların hisse senetlerinden veya diğer mal varlıklarından karşılanmak üzere uzun vadeli kredi sağlaması ile bankanın başka bir bankayla birleştirilmesi gibi bankanın yönetim ve teşkilat yapısının değiştirilmesine yönelik aslî kısıtlayıcı tedbirler öngörülmektedir.

Denetlemeler sonucunda bir bankayla ilgili olarak;

- a) Bu Kanunun 70 inci maddesi kapsamında alınması istenen tedbirlerin Kurul tarafından verilen süre içerisinde ya da her halükârda en geç on iki ay içinde kısmen ya da tamamen alınmaması ya da bu tedbirleri kısmen veya tamamen almış olmasına rağmen, malî bünyesinin güçlendirilmesine imkân bulunmadığı veya bu tedbirler alınmış olsa dahi malî bünyesinin güçlendirilemeyeceğinin tespit edilmesi,
- b) Faaliyetine devamının mevduat ve katılım fonu sahiplerinin hakları ve malî sistemin güven ve istikrarı bakımından tehlike arz ettiğinin ortaya çıkması,
- c) Yükümlülüklerini vadesinde yerine getiremediğinin tespit edilmesi,
- d) Yükümlülüklerinin toplam değerinin varlıklarının toplam değerini aşması,
- e) Hâkim ortaklarının veya yöneticilerinin, banka kaynaklarını, bankanın emin bir şekilde çalışmasını tehlikeye düşürecek biçimde doğrudan veya dolaylı veya dolanlı

olarak kendi lehlerine kullanması veya dolanlı olarak kaynak kullandırması ve bankayı bu suretle zarara uğratması,

Hâllerinden bir veya birkaçının varlığı durumunda Kurul, en az beş üyesinin aynı yöndeki oyuyla alınan kararlar bankanın faaliyet iznini kaldırmaya ya da kredi kuruluşunun temettü hariç ortaklık hakları ile yönetim ve denetimini, zararın mevcut ortakların sermayesinden indirilmesi kaydıyla kısmen veya tamamen devri, satışı veya birleştirilmesi amacıyla Fona devretmeye yetkilidir.

Faaliyet izni kaldırılan kredi kuruluşları bu Kanunda yer alan hükümlere göre, kalkınma ve yatırım bankaları ise genel hükümlere göre tasfiye edilir.

Bu madde kapsamında alınan Kurul kararları Resmî Gazetede yayımlanır. Yayımlanma tarihi ilgililer bakımından tebliğ tarihi olarak kabul edilir.

3.20. BDDK’NIN BANKALARIN DENETLENMESİ ile İLGİLİ GÖREVİ

Kurum, tasarruf sahiplerinin haklarını ve bankaların düzenli ve emin bir şekilde çalışmasını tehlikeye sokabilecek ve ekonomide önemli zararlar doğurabilecek her türlü işlem ve uygulamaları önlemek, kredi sisteminin etkin bir şekilde çalışmasını sağlamak üzere gerekli karar ve tedbirleri almak ve uygulamakla yükümlü ve yetkilidir.

3.20.1. Yerinde Denetim ve Gözetim

Bu Kanun hükümleri ile bu Kanun kapsamındaki kuruluşlar hakkında diğer kanunlarda yer alan hükümlerin uygulanmasının ve bu kuruluşların her türlü işlemlerinin gözetimi ve yerinde denetimi ve bu Kanun kapsamındaki kuruluşların konsolide ve konsolide olmayan bazda risk yapısı, iç kontrol, risk yönetimi ve iç denetim sistemleri ile varlıkları, alacakları, öz kaynakları, borçları, kâr ve zarar hesapları, yükümlülükleri ve taahhütleri arasındaki ilgi ve dengelerin ve malî bünyeyi etkileyen diğer tüm unsurların ve bu kuruluşların kurumsal yönetim ilkelerine uyum seviyesinin gözetimi, tahlili ve ölçümü Kurum tarafından yapılır.

Kurum, bağımsız denetim kuruluşlarınca yapılan yıllık finansal raporların yapısı, uygunluğu ve güvenilirliğinin değerlendirilmesini de yerine getirir.

Bu Kanuna tabi kuruluşlar tarafından, Kurulca belirlenen usûl ve esaslar çerçevesinde konsolide ve konsolide olmayan bazda istenilen her türlü bilgi, belge, cetvel, rapor ve finansal tabloların, hesap ve kayıt düzenleriyle uyumlu olarak, zamanında ve doğru şekilde Kuruma tevdi edilmesi şarttır.

Söz konusu kuruluşlarda denetim yapma yetkisi bulunanlar tarafından düzenlenen rapor ve mütalâaların bir suretinin anılan kuruluşlarca Kuruma gönderilmesi zorunludur.

Kurum, incelemelerini Başkanın onayından geçmiş çalışma programları ile Başkan tarafından yapılacak görevlendirmeler çerçevesinde gerçekleştirir.

Başkan, yapılacak yerinde denetimde, Kurumun meslek personelini oluşturan bankalar yeminli murakıp ve yardımcıları, bankacılık uzmanı ve yardımcıları, bilişim uzmanı ve yardımcıları, hukuk uzmanı ve yardımcıları arasından uygun göreceği bir denetim ekibini görevlendirir. Kurumun yerinde denetim yapmaya yetkili meslek personeli Ankara'da Asliye Ticaret Mahkemesinde yemin etmedikçe yerinde denetim yapamazlar. Yerinde denetim yapan Kurumun meslek personeli denetim konularıyla ilişkili olarak bu maddede belirtilen tüm yetkileri haizdir.

Başkan, gerekli gördüğünde ve özellik arz eden konularda bağımsız denetim kuruluşlarını ilgili konu hakkında inceleme yapılması için görevlendirme yetkisini haizdir. Bağımsız denetim yapan kuruluşun denetçisi denetim konularıyla ilişkili olmak kaydıyla bu maddede belirtilen ilgili yetkileri haiz olduğu gibi, bu Kanun kapsamındaki sırların saklanması yükümlülüklerine de tâbidir.

Kurum, bankalardan, bunların bağlı ortaklıklarından, nitelikli paya sahip oldukları ortaklıklardan, birlikte kontrol ettikleri ortaklıklardan, şubeleri ile temsilciliklerinden, destek hizmeti kuruluşlarından ve diğer gerçek ve tüzel kişilerden bu Kanun hükümleri ile ilgili görecekları bütün bilgileri gizli dahi olsa istemeye, bunların vergiyle ilgili kayıtları dahil olmak üzere tüm defter, kayıt ve belgelerini incelemeye yetkili olup, bilgi istenenler de istenilen bilgileri vermekle, defter, kayıt ve belgeleri incelemeye hazır

bulundurmakla, tüm bilgi işlem sistemini denetim amaçlarına uygun olarak Kurumun yerinde denetim yapan meslek personeline açmakla, verilerin güvenliğini sağlamakla ve muhafaza etmek zorunda oldukları her türlü defter, belge ve karneler ile vermek zorunda bulundukları bilgilere ilişkin mikro fiş, mikrofilm, manyetik teyp, disket ve benzeri ortamlardaki kayıtlarını ve bu kayıtlara erişim veya kayıtları okunabilir hale getirmek için gerekli tüm sistem ve şifrelerini inceleme için ibraz etmek ve işletmekle yükümlüdür.

Kamu kurum ve kuruluşları, Merkez Bankası ve benzeri kuruluşlar ile Risk Merkezi görevleriyle ilgili olarak istenecek her türlü bilgi ve belgeyi gizli de olsa Kurumun yerinde denetim yapan meslek personeline geciktirilmeksizin verirler. Kurul, ilgili taraflarla bu husustaki detayları belirleyen mutabakat zaptı düzenleyebilir.

Kurum tarafından gerçekleştirilen denetimler sırasında talep edilmesi hâlinde, bankalar tarafından iç kontrol, risk yönetimi ve iç denetim sistemlerinde çalışanların görevlendirilmesi dâhil olmak üzere her türlü destek sağlanır.

Diğer kanunlar uyarınca Kurumun meslek personelinin bu Kanun kapsamındaki görevleri dışında görevlendirilmeleri, bu maddede sayılan görevleri öncelikli olmak kaydıyla Başkan tarafından yapılır.

Kurum; bu Kanunun, Kurumun görev, yetki ve sorumluluklarına ilişkin hükümlerinde zikredilen ve 20.2.1930 tarihli ve 1567 sayılı Türk Parasının Kıymetini Koruma Hakkında Kanun hükümlerine aykırı hareket eden kuruluşlar ve ilgilileri hakkında, adı geçen Kanunun ek 1 inci maddesindeki yetkilere sahip olduğu gibi tüm bankaların kuruluş kanunu hükümleri ile diğer kanunların bankalarla ilgili hükümlerinin uygulanmasını denetlemeye de yetkilidir.

Bankalarda yerinde denetim yapan kişiler, bu Kanunda belirtilen düzenlemeler dışında diğer kanunlara aykırılıkları tespit ettikleri takdirde bu tespitleri ilgili mercilere derhal bildirmek zorundadırlar. Denetim ve gözetime ilişkin usûl ve esaslar Kurulca düzenlenecek yönetmelikle belirlenir.

3.20.2. Bilgi ve Belge İsteme

Bu Kanunun 93 üncü maddesinin birinci fıkrasının (a) bendinde belirtilen kuruluşlar ile ortakları, bunların bağlı ortaklıkları, nitelikli paya sahip olduğu ortaklıkları, birlikte kontrol ettiği ortaklıkları, şubeleri ile temsilcilikleri, bağımsız denetim, değerlendirme ve destek hizmeti kuruluşları gizli dahi olsa bu Kanunun uygulanması ile ilgili olarak her türlü bilgi ve belgeyi Kurumun talebi üzerine Kuruma tevdi etmekle yükümlüdür.

Kamu kurum ve kuruluşları ile gerçek ve tüzel kişiler, Devletin güvenliği ve temel dış yararlarına karşı ağır sonuçlar doğuracak hâller ile meslek sırrı, aile hayatının gizliliği ve savunma hakkına ilişkin hükümler saklı kalmak kaydıyla özel kanunlardaki yasaklayıcı ve sınırlayıcı hükümler dikkate alınmaksızın gizli dahi olsa Kurum tarafından bu Kanun kapsamında verilen görevler ile sınırlı olmak üzere istenecek her türlü bilgi ve belgeyi uygun süre ve ortamda, sürekli veya münferit olarak vermeye, istenecek defter ve belgeleri ibraz etmeye ve incelemeye hazır bulundurmaya, tüm bilgi işlem sistemini denetim amaçlarına uygun olarak ilgili personele açmaya, verilerin güvenliğini sağlamaya ve muhafaza etmek zorunda oldukları her türlü defter, belge ve karneler ile vermek zorunda bulundukları bilgilere ilişkin mikro fiş, mikrofilm, manyetik teyp, disket ve benzeri ortamlardaki kayıtlarını ve bu kayıtlara erişim veya kayıtları okunabilir hale getirmek için gerekli tüm sistem ve şifreleri incelemek için ibraz etmeye ve işletmeye mecburdurlar. (5411 sayılı Kanun)

Bu madde kapsamında ilgili kişi, kurum ve kuruluşlar Kurumun belirleyeceği süre içerisinde söz konusu talebe cevap vermek ve gereken kolaylığı göstermekle yükümlüdürler.

BÖLÜM 4. BANKA ŞUBELERİNİN DENETİMİNİN ETKİNLİĞİNİN İNCELENMESİ

Son yıllarda, işletmelerin ve sermaye piyasalarının hızla gelişmesi, birtakım problemleri de beraberinde getirmiştir. Dünyada yaşanan ekonomik krizler, özellikle 1970'lerden itibaren yaşanan ülke krizleri bunun en temel göstergesidir. İşletmelerin içinde bulunduğu rekabet ortamı ve ülkelerin yaşadığı kriz ortamı onları sürekli yenilenmeye ve gelişmeye zorlamaktadır. Diğer bir ifadeyle işletmelerin her duruma hazırlıklı olması gerekmektedir. İşletmeler büyüdükçe çalıştırdığı personel sayısı ve kontrol etmesi gereken faaliyetler de artmaktadır. Faaliyetlerin genişlemesi sonucunda, işletme sahiplerinin işletmeyi kontrol altında tutması da zorlaşmaktadır. İşte işletmelerin faaliyetlerini ve çalışanlarını kontrol etmesi ve daha etkin bir biçimde faaliyetlerini sürdürebilmesi için güçlü bir iç kontrol ve denetim mekanizmasına ihtiyaç vardır. Çünkü yeterli gelişme ve yenilenmeyi zamanında gerçekleştiremeyen şirketlerde, işletme riskleri ve bilanço yapısından kaynaklanan çeşitli riskler (varlık kaynak dengesizliği gibi) ortaya çıkar. Hatalı ve hileli yapılan işlemler; finansal bilgi akışını ya engellemekte ya da hatalı bilgi sunulmasına sebep olmaktadır. İşletmelerin başta kendileri, sonrasında da devlet ve bütün kamuoyu için güvenilir bir şekilde muhasebe kayıtlarını yapabilmesi ve sonucunda da doğru finansal tablolar düzenlemesi gerekmektedir. Bunu yapamayan işletmeler başta kendileri zarar görmektedir. Çünkü çalışanlar ve faaliyetleri kontrol altında tutamazsa birçok kayıp ve kaçak oluşacaktır. Bu kayıp ve kaçaklar zamanla işletmelerin iflas etmesine neden olmaktadır. Hatta sıkıntıda olan işletmelerde az vergi ödemek vb. nedenlerle hileli işlemler de yapılmaktadır. Bu nedenlerle işletmelerin denetlenmesi zorunludur. Denetimin temel hedefi; işletmelerde ister hatadan kaynaklı olsun isterse hileden kaynaklı olsun ortaya çıkabilecek bütün yanlışlıkları tespit etmek ve kamuoyuna doğru finansal bilgi sunulmasını sağlamaktır. Yukarıda da açıklandığı gibi hata ve hilelerin tespit edilmesi, başta işletmenin kendisi için bir ihtiyaçtır. Bilindiği gibi 2000-2001 krizinde Türkiye'de 22 adet banka iflas etmiş ve mecburen devlet tarafından el konulmuştur. Bu durum yukarıda açıklanan nedenlerle bankaların iflasının bir sonucudur. Bankaların iflası finansal krize neden olur

ve bütün ülkeyi sıkıntıya sokmaktadır. Türkiye’de bunun faturasını ağır bir şekilde ödemiştir. Bankaların etkin denetimi finansal krizlerin doğmasını engelleyecektir. (web_29, E.T. 29.07.2017)

Bir bankada yapılan iç denetim ve iç kontrol faaliyetleri örnek uygulaması; Bu örnek uygulamada izlenen yöntem olay çalışması olarak ele alınmıştır. Olay çalışması, özel bir durumun sistemik incelemesidir. Bu bölümde Türkiye’de faaliyet gösteren özel bir bankanın iç denetim uygulamalarında yer verilmiştir. Örnek olarak bankada konu ile ilgili uzman kişilerle görüşmeler yapılmış ve bankanın bir takım kayıtlı verilerinden faydalanılmıştır. Banka denetçilerinin bir banka şubesinde yaptığı denetim faaliyetleri sonucunda elde ettikleri bulgulara, bu bulguları raporlama şekillerine ve şubenin bulguları yanıtlamalarına aşağıda yer verilmiştir. Z Bankası İzmir Şubesi’nin 21.06.2008-12.09.2009 denetim devresine ait periyodik teftişleri sonucu düzenlenen teftiş raporları aşağıdaki gibidir. (Neşeli,2010,100)

<i>Rapor Tarihi ve Numarası</i>	<i>Rapor Adı</i>
20.10.2009/19	Mevduat Raporu
20.10.2009/20	Muhasebe Raporu
20.10.2009/20	Krediler Raporu
20.10.2009/21	Takipteki Krediler Raporu
20.10.2009/22	Banka Kartları ve İnternet Bankacılığı Raporu
20.10.2009/23	Haberleşme Raporu
20.10.2009/24	Genel Durum Raporu
20.10.2009/25	Genel Görünüm Raporu

Rapor tarihi, denetimi yapan müfettişin çalışmalarını bitirdiği tarihi ifade etmektedir. Rapor numarası ise denetimi gerçekleştiren müfettişin her yılbaşından itibaren birden başlayarak tüm raporlarına verdiği numaraları ifade etmektedir. Örnek vermek gerekirse İzmir Şubesi mevduat raporu bu denetimi gerçekleştiren müfettişin yıl başından itibaren hazırladığı on dokuzuncu rapordur. Örneğimizde İzmir Şubesinin denetiminde hazırlanan tüm iç denetim raporları ile Haziran 2009 dönemine ait iç kontrol raporu yer almaktadır. 10 adet raporun içeriği aşağıda belirtilmiştir.

(Neşeli,2010,100)

Mevduat Raporu

Madde1-Günlük Kesilen Fişlerin Mutabakatı

Günlük fişlerin örnekleme yoluyla incelenmesi neticesinde aşağıda belirtilen noksan ve hatalı uygulamalara rastlanmıştır. (23.06.2008, 16.07.2008, 04.08.2008,30.09.2008, 09.10.2008, 19.12.2008, 06.03.2009, 22.04.2009, 23.06.2009, 04.08.2009 tarihli günlük fişlerin incelenmiştir.)

Bulgu: Şubece, gişe yetkilisi bazında kesilen fişlerin sıraya dizilmediği, operasyon yetkilisi tarafından fiş listesi ile kesilen fişlerin mutabakatının yapıp fiş listesine „kontrol edilmiştir“ yazılarak toplam fiş adedinin ve kıymetli evrak adedinin belirtilmediği tespit edilmiştir. Ayrıca, günlük klase edilen fişlerden 04.08.2008 tarihine ait bir grup fişin 04.01.2008 tarihli fiş torbasında yer aldığı tespit edilmiştir.

Risk Derecesi, Kategorisi ve Nedeni: Günlük kesilen fişlerle gün sonunda sistemden üretilen fiş listesinin mutabakatının, noksan fiş, noksan imza/talimat olmaması açısından Operasyon Yetkilisi tarafından kontrol edilmesi oldukça önem arz etmektedir. Operasyonel risk kategorisinde risk derecesi 3-Orta olarak belirlenmiştir.

Sıklık Derecesi: 9/10=%90 (Çıkan Hata Noksan Adedi / Denetlenen Veri Adedi)

İlgili Mevzuat: 2007/18 sayılı Operasyon Md. Operasyon Genel Genelgesi

Çözüm Çalışmaları: Bulunmamaktadır.

Öneri: Genelgelere uygun hareket edilmesi gerekmektedir. (Neşeli,2010,101)

Madde 2- İlk Kez Çek Karnesi Verilen Müşterilerin TCMB Bildirimleri

Bulgu: İlk kez çek karnesi verilen tabloda belirtilen müşterilerin Merkez Bankası bildirimlerinin 15 günü aşmış olduğu tespit edilmiştir.

Hesap No	Müşteri Adı	Müşteriye Teslim Tarihi	Merkez Bankası Bildirim Tarihi
3000000010	İleri Teknoloji İletişim Elektrik San. Ve Tic. Ltd. Şti.	26.07.2008	18.08.2008
3000000008	Bol Vitamin Med. Malz. Dağ. San.	27.07.2008	18.08.2008

	Ltd. Şti.		
30000000006	Hasan Nuri Güleç	29.07.2008	18.08.2008

Risk Derecesi, Kategorisi ve Nedeni: İlk defa çek karnesi verilen müşterilerin Merkez Bankasına bildirimlerinin yasal bir zorunluluk olması sebebiyle risk sınıfı yasal ve risk derecesi 5-Çok Yüksek olarak belirlenmiştir.

Sıklık Derecesi: $3/20 = \%15$ (Çıkan Hata Noksan Adedi / Denetlenen Veri Adedi)

İlgili Mevzuat: 08.03.2003 tarih 25042 Sayılı Resmi Gazetede yayımlanan 3167 sayılı Çekle Ödemelerin Düzenlenmesi ve Çek Hamillerinin Korunması Hakkında Kanunda Değişiklik Yapılmasına İlişkin 4814 Sayılı Kanunun 9.maddesi

Çözüm Çalışmaları: Teftiş devremiz içinde gerekli bildirimlerin yapılması sağlanmıştır.

Öneri: Müşterilere ilk kez verilen çek karnelerinin teslim tarihinden itibaren 15 gün içinde TCMB'ye bildirim yapılmalıdır.(Neşeli,2010,102)

Madde3–Bloke Çek Düzenlenmesi

Bulgu: Bloke çek düzenlenmesinde müşterilerin yazılı talimatı, çek fotokopisinin alınması ve imza karşılığı teslim edilmesi operasyonel gereklerdir. Aşağıdaki bloke çekin düzenlenmesinde birtakım koşulların yerine getirilmediği görülmüştür.

Tarih	Müşteri Adı	Tutar(TL)	Açıklama
13.03.2009	Metin Ali Uçar	85,000.00	Çek teslim alındığına dair imza bulunmamaktadır

Risk Derecesi, Kategorisi ve Nedeni: Operasyonel risk kategorisinde risk derecesi 3-Orta olarak belirlenmiştir.

Sıklık Derecesi: $2/38 = \%5$ (Çıkan Hata Noksan Adedi / Denetlenen Veri Adedi)

İlgili Mevzuat: 2007/27 sayılı Operasyon Md. Operasyon Genel Genelgesi

Çözüm Çalışmaları: Bulunmamaktadır.

Öneri: Konuyla ilgili azami dikkat gösterilmelidir. (Neşeli,2010,102)

Madde 4– Çek Karnesi Değerli Kâğıt Vergilerinin Tahsil Edilmesi

Bulgu: Değerli kâğıt vergileri tahsil edilmeyen çek karneleri aşağıda belirtilmiştir.

Hesap No	Müşteri Adı	Tarih	Çek No Başlangıç
3000000003	El Emeği Mobilya- Asım Güleryüz	18.05.2009	4327501
3000000004	Hakkı Sedat	19.06.2009	4327801

Risk Derecesi, Kategorisi ve Nedeni: Yasal risk kategorisinde risk derecesi 5- Çok yüksek olarak belirlenmiştir.

Sıklık Derecesi: $2/100=\%2$ (Çıkan Hata Noksan Adedi / Denetlenen Veri Adedi)

İlgili Mevzuat: 210 sayılı Değerli Kâğıtlar Kanunu

Çözüm Çalışmaları: Teftiş devremiz içerisinde bahsi geçen değerli kâğıt vergilerinin tahsil edilmesi sağlanmıştır.

Öneri: Çek karnesi teslimiyle birlikte gerekli tahsilatların yapılıp yapılmadığı teyit edilmelidir. (Neşeli,2010,103)

Madde 5- Ticari ve Tasarruf Hesaplarındaki Belge Noksanlıkları

Bulgu:

a)Ticari Hesaplardaki Belge Noksanlıkları

İmza Sirküleri Noksanlıkları	696613-Misafir Ağırlama Turizm ve Otelcilik A.Ş. 697998-Dümenidüz Denizcilik A.Ş.
Kuruluşu Gösteren Ticaret Sicil Gazetesi Noksanlıkları	697412-Bol Vitamin Med. Malz. İlaç Dağıtım San. Ltd. Şti.
Temsile Yetkilileri Gösteren Ticaret Sicil	696548-Vapur İşletme Acentaları Tic. A.Ş.

Gazetesi Noksanlıkları	
Vergi Levhası Noksanlıkları	699276-Beyaz Sayfa Girişimcilik A.Ş.
Faaliyet Belgesi Noksanlıkları	697761-Son Model Otomotiv San. ve Tic. A.Ş. 699387-Kara Faktoring Hizmetleri A.Ş. 699414- Uçanlar Turizm ve Tic. A.Ş.

b) Tasarruf Hesaplarındaki Belge Noksanlıkları

İmza Kartonu Olmayanlar	698332-Metin Ali Uçar
İkametgah Noksanlıkları	697994-Hakkı Sedat Ansız, 697999-Hasan Nuri Güleç, 699111-Umut Başarılı
Kimlik Fotokopisi Noksanlıkları	699253-İsmail Manidar

Risk Derecesi, Kategorisi ve Nedeni: Operasyonel risk sınıfında risk derecesi 5-Çok Yüksek olarak belirlenmiştir.

Sıklık Derecesi: $13/290=4\%$ (Çıkan Hata Noksan Adedi / Denetlenen Veri Adedi)

İlgili Mevzuat: 5411 Sayılı Bankacılık Kanunu ve 01.01.2007 tarihinde yürürlüğe giren şube ve Cari Hesaplar Servisi Uygulama Prosedürü ve İş Akışları

Çözüm Çalışmaları: Eksikliklerin bir kısmı tamamlanmış olup, çalışmalar sürmektedir.

Öneri: Mevcut noksanlıkların tamamlanması ve yeni açılan hesaplardan gereken belgelerin hesap açılışı sırasında alınması hususuna dikkat edilmesi gerekmektedir.

ÖNEM DERECELERİ: 1-Çok Düşük, 2-Düşük, 3-Orta, 4-Yüksek, 5-Çok Yüksek

Müfettiş
XXX

(Neşeli,2010,103)

Muhasebe Raporu

I-Sayım ve Mutabakatlar

Madde1-Sayım ve Mutabakatı Yapılan Kıymetler

Bulgu: 13.09.2009 günü sabahı yapılan sayımlarda; basılı çek deposunun, basılı kredi kartı şifreleri, basılı ATM card şifreleri, kiralık kasalar ve anahtarları, ipotekler, yürürlükteki teminat mektupları tahsil/teminat senetlerinin muhasebe kayıtlarıyla

mutabık oldukları tespit edilmiştir. Aşağıdaki sayımı yapılan kıymetli değerlerin muhasebe kayıtları ile mutabık olmadığı tespit edilmiş olup, farklar tablolarda belirtilmiştir. (Neşeli,2010,104)

Tahsile Alınan Çekler (9820020 Hs.) :

13.09.2009 sabahı alınan listeye göre

Teftiş Mizanı	:	49,502,571.54 TL
Sayım Sonucu	:	49,436,446.38 TL
Fark (Eksik)	:	66,125.16 TL

Aradaki farkların; 883.87 TL olan bir adet çekin 88,387 TL olarak sisteme girilmesinden ötürü 87,503.13 TL eksik, 9,250 TL olan bir adet çekin 9,875 TL olarak sisteme girilmesinden ötürü 625 TL eksik, 5,584.21 TL olan bir adet çekin 5,584.24 TL olarak sisteme girilmesinden ötürü 0.03 TL eksik, 9,074.66 TL olan bir çekin 9,071.66 TL olarak sisteme girilmesinden ötürü 3 TL fazla, 2,000 TL tutarındaki bir adet çekin keşide tarihinden önceki bir tarihte sehven tahsil edildiğinden ötürü 2,000 TL fazla, 20,000 TL tutarındaki bir çekin sisteme girilmemesinden ötürü 20,000 TL fazlaya sebebiyet verdiği tespit edilmiştir. İlgili düzeltmeler yapıp hesap mutabık hale getirilmiştir.

Risk Derecesi, Kategorisi ve Nedeni: Sayıma tabi kıymetlerin muhasebe kayıtları ile mutabakatı önem arz etmektedir. Operasyonel risk kategorisinde risk derecesi 3-Orta olarak belirlenmiştir.

İlgili Mevzuat: 2007/27 sayılı Operasyon Genelgesi, Şube İşlemleri Prosedürü

Sıklık Derecesi: $1/14 = \%7$ (Çıkan Hata Noksan Adedi / Denetlenen Veri Adedi)

Çözüm Çalışmaları: Teftiş devremizde gerekli düzeltme kayıtları yapılarak hesaplar mutabık hale getirilmiştir.

Öneri: Her ay sonu itibariyle kıymetli evrakların sayımı yapılarak ilgili muhasebe kayıtları ile mutabakatı yapılmalı ve her kıymetin mutabakatı ile ilgili tutanak düzenlenerek yetkililerce imzalanmalıdır. (Neşeli,2010,105)

II-Hesap İncelemeleri

Madde 2- Yanlış Alt Hesapta Muhasebe ile Getirilen Giderler

Bulgu: Tabloda teftiş devremizde yanlış alt hesaplarda muhasebe ile getirilen giderler tespit edilmiştir.

Tarih	Fiş No	Açıklama	Tutar
24.08.2008	16719	Arşiv çalışması yemek gideri	96.00
26.11.2008	22614	Yemek gideri fazla mesai çalışması	18.50
Temsil	Ağırlama	Giderleri	(88012)

Risk Derecesi, Kategorisi ve Nedeni: Operasyonel risk kategorisinde risk derecesi 2-Düşük olarak belirlenmiştir.

İlgili Mevzuat: Tek Düzen Hesap Planı ve İzah namesi Hakkında Tebliğ

Sıklık Derecesi: $2/80=\%8$ (Çıkan Hata Noksan Adedi / Denetlenen Veri Adedi)

Çözüm Çalışmaları: Bulunmamaktadır.

Öneri: İşletme gider kayıtlarının TDHP'deki sınıflandırmaya uygun olarak kaydedilmesi gerekmektedir. Bu husus limitli giderlerin sağlıklı bir şekilde takibi açısından da önem arz etmektedir. (Neşeli,2010,105)

Madde3-Geçici Hesap İncelemeleri 390503 Nolu Hesap İncelemesi

Bulgu: Karşılığı bloke edilen banka çekleri geçici hesabındaki 2,254.49 TL bakiyenin; 1997-98 ve 2003 yıllarında sorunlu çeklerle ilgili yapılan bloke kayıtları olduğu anlaşılmıştır. İlgili bakiye halen 390503 nolu hesapta beklemektedir.

Risk Derecesi, Kategorisi ve Nedeni: Geçici hesaplarda meydana gelebilecek hatalı uygulamalar dikkate alındığında operasyonel risk sınıfında olup risk derecesi 3-Orta olarak belirlenmiştir.

Sıklık Derecesi: $1/4=\%25$ (Çıkan Hata Noksan Adedi / Denetlenen Veri Adedi)

İlgili Mevzuat: 01.01.2007 tarihinde yürürlüğe giren Şube Cari Hesaplar Servisi Uygulama Prosedürü ve İş Akışları

Çözüm Çalışmaları: Bulunmamaktadır.

Öneri: Geçici hesaplardaki bakiyelerin kısa sürelerde tasfiye edilmesi, hesapların prensiplerine uygun kullanılması gerekmektedir.

RİSK DERECELERİ: 1-Çok Düşük, 2-Düşük, 3-Orta, 4-Yüksek, 5-Çok Yüksek

Müfettiş
XXX

(Neşeli,2010,105)

Krediler Raporu

A)Nakdi Krediler

Madde1-Bol Vitamin Med. Malz. İlaç Dağ. San. Ltd. Şti.

Bulgu: 20.03.2009/143 tarih ve sayılı kredi tebliğ mektubu ile Bol Vitamin Med. Malz. İlaç Dağ. San. Ltd. Şti. lehine 2,300,000.00 TL Borçlu Cari Hesap, 100,000.00 TL Ticari Kredili Mevduat Hesabı, 43,500.00 TL çek kredisi TP, 21,750.00 TL çek kredisi YP, 20,000.00 TL yurtiçi kredi kartı, 10,000.00 USD yurt dışı kredi kartı limiti tanımlanmıştır. Bankamız lehine İzmir Menemen’de tutarı 1,500,000.00 USD olan 1. derecede fabrika ipoteği, İzmir/Çankaya’da toplam tutarı 9,500,000 USD olan 10 adet büro ve deponun 1. ve 2.derecede ipotekleri alınmıştır. Genel Kredi Sözleşmesine Bol Vitamin Med. Malz. İlaç Dağ. San. Ltd. Şti.’nin ortaklarının kefalet imzaları alınmıştır. (Neşeli,2010,105)

Müşteri risk durumu: 04.10.2009

Hesap No	Risk Tutarı	Kredi Türü
3000000096	2,100,000.00 TL	BCH
3000000095	90,664.00 TL	TKMH
3000000008	19,140.00 TL	Çek Kredisi
Toplam Risk	2,209,804.00 TL	

Bol Vitamin Med. Malz. İlaç Dağ. San. Ltd. Şti.’nin BCH kredilerinin teminatı olarak risk tutarında ticari ilişkiden kaynaklanan ve istihbaratı olumlu ticari çek/senet alınması istenmiştir. Firmaların teminata verdiği senetlerin detayları ve inceleme neticesi aşağıda belirtilmiştir. (Neşeli,2010,106)

Müşteri Adı	Teminattaki Senet Toplam Tutarı	Adet	Borçlu
Bol Vitamin Med. Malz. İla Dağ. San. Ltd.Şti.	850.000 TL	7	Şanlı oğulları Sağlık Hizmetleri ve Tic. Aş.

Bol Vitamin Med. Malz. İla. Dağ. San. Ltd. Şti.	1.000.000 TL	8	İl Yardım Tıbbi Mlz. Dağ. San. Tic. Ltd. Şti.
---	--------------	---	---

Firmanın BCH kredileri toplam tutarı 2,100,000.00 TL'dir. Krediler için alınan teminatların toplam tutarı 1,850,000.00 TL'dir. Şanlı oğulları Sağlık Hizmetleri ve Tic. AŞ'nin borçlu olduğu senetler toplamı teminatın %46'sını, İlk Yardım Tıbbi Malz. Dağıtım San. Tic. Ltd. Şti.'nin borçlu olduğu senetler toplam teminatların %54'ünü oluşturmaktadır. Dolayısıyla teminat yoğunlaşma sınırı olan %25 oranının aşılmış olduğu tespit edilmiştir. Bol Vitamin Med. Malz. İlaç Dağ. San. Ltd. Şti.'nin teminat senetlerinde borçlu Şanlı oğulları Sağlık Hizmetleri ve Tic. AŞ'nin iki adet 25,000.00 TL olmak üzere toplam 50,000.00 TL tutarındaki senetlerinin 20.05.2009 tarihinde protesto edildiği görülmüştür. (Neşeli,2010,107)

Risk Derecesi, Kategorisi ve Nedeni: Kredi risk sınıfında olup, teminat noksanlığına sebebiyet verildiğinden risk derecesi 5-Çok Yüksek olarak belirlenmiştir.

Sıklık Derecesi: $2/8 = \%25$ (Çıkan Hata Noksan Adedi / Denetlenen Veri Adedi)

İlgili Mevzuat: 20.03.2009/143 tarih ve sayılı kredi tebliğ

Çözüm Çalışmaları: Bulunmamaktadır.

Öneri: Teminata alınacak ticari çek/senetlerin keşidecilerinin istihbaratlarının titiz bir şekilde yapılması ve teminattaki çek/senet yoğunlaşmasına sebebiyet vermemeye yönelik çalışmaya özen gösterilmelidir. (Neşeli,2010,107)

B)Gayrinakdi Krediler

Madde2-Beyaz Sayfa Girişimcilik Aş.

Bulgu: 25.09.2008/765 tarih ve sayılı kredi tebliğ mektubu firma lehine 400,000.00 TL BCH, 200,000.00 TL Tem. Mek., 4,200,000.00 TL (2,000,000 EUR) Har. Gar. Mek., 1,100,000.00 TL (500,000.00 EUR) Vad.Akr., 65,250.00 çek kredisi TP, 43,500.00 TL çek kredisi YP limiti tanımlanmıştır. Teminata asgari risk tutarında azami 6 ay vadeli istihbaratları olumlu çek / senet alınması istenmiştir. Ancak riskin bir kısmı için teminata çek alındığı, geri kalan kısım için mevduat rehni alınması suretiyle teminatlandırma yolu seçildiği görülmüştür. (Neşeli,2010,108)

Müşteri risk durumu: 12.10.2009

Hesap No	Risk Tutarı	Kredi Türü
3000000145	269,996.40 USD	Har. Gar. Mek.
3000000145	303,676.80 USD	Har. Gar. Mek.
3000000145	280,282.10 USD	Har. Gar. Mek.
3000000145	245,140.24 USD	Har. Gar. Mek.
3000000145	180,152.36 USD	Har. Gar. Mek.
3000000145	235,079.40 USD	Har. Gar. Mek.
3000000145	225,273.02 USD	Har. Gar. Mek.
3000000145	144,649.80 USD	Har. Gar. Mek.
3000000145	227,613.00 USD	Har. Gar. Mek.
3000000145	60,000.00 TL	Tem. Mek.
3000000074	21,750.00 TL	Çek kredisi
3000000074	10,440.00 TL	Çek kredisi
Toplam Risk	3,169,596.93 TL	

Müşteriye verilen kredilerin teminatı olarak risk tutarında ticari ilişkiden kaynaklanan ve istihbaratları olumlu ticari çek/senet istenmiştir. Firmanın teminata verdiği çeklerin keşidecilerinin istihbarat ekranından incelenmesi neticesinde aşağıdaki sonuçlara ulaşılmıştır; (Neşeli,2010,108)

Keşideci	Teminattaki Çek T.	Karşılıksız Çek Ad.	Açıklama
Hasır Bina	82.770 USD	2	Her iki çek için düzeltme tarihi içinde ödeme yapılmıştır.
Tuğla Mak.	47.876 TL	2	Çeklerin karşılığı ödenmemiştir.
ÇSA Kilit	52.940 TL	1	Düzeltilme tarihi içinde ödeme yapılmıştır
Hamza Çokgüçlü	6.000 TL	1	Çekin karşılığı ödenmemiştir.

Risk Derecesi, Kategorisi ve Nedeni: Kredi risk sınıfında olup, teminat noksanlığına sebebiyet verildiğinden risk derecesi 5-Çok Yüksek olarak belirlenmiştir.

Sıklık Derecesi: $1/5 = \%20$ (Çıkan Hata Noksan Adedi / Denetlenen Veri Adedi)

İlgili Mevzuat: 25.09.2008/765 tarih ve sayılı kredi tebliğ mektubu

Çözüm Çalışmaları: Bulunmamaktadır.

Öneri: Teminata alınan çek ve senetlerin istihbaratında daha dikkatli davranılmalıdır.

(Neşeli,2010,108)

C)Taksitli Krediler

Madde3-HalitAkçakoca

Bulgu: 06.10.2008/886 tarih ve sayılı kredi tebliğ mektubu Şahıs lehine 27,000.00 TL İhtiyaç kredisi, 1,300.00 TL Bireysel Kredili Mevduat Hesabı (BKMH)kredilimititanımlanmıştır. (Neşeli,2010,109)

Müşteri risk durumu: 13.10.2009

Hesap No	Risk Tutarı	Kredi Türü
3000000122	10,716.58 TL	İht. Krd.
3000000026	1,840.75 TL	BKMH
Toplam Risk	12,557.33 TL	

Müşterinin BKMH limitinin 1,300.00 TL olduğu, ancak yapılan hesap incelemesinde ihtiyaç kredisi taksitleri dolayısıyla hesapta limit aşımaları meydana geldiği, 13.10.2009 tarihi itibarıyla hesap bakiyesinin -1,840.75 TL olduğu ve 340,75 TL limit aşımı olduğu, hesabın 04.11.2008 tarihinden itibaren eksi bakiyede olduğu tespit edilmiştir.

Risk Derecesi, Kategorisi ve Nedeni: Kredi risk sınıfında olup, kredi taksit tahsilatlarında aksamalar ve gecikmeler olduğundan risk derecesi 5-Çok Yüksek olarak belirlenmiştir.

Sıklık Derecesi: $4/16 = \%25$ (Çıkan Hata Noksan Adedi / Denetlenen Veri Adedi)

İlgili Mevzuat: 06.10.2008/886 tarih ve sayılı kredi tebliğ mektubu

Çözüm Çalışmaları: Bulunmamaktadır.

Öneri: Kredi taksit ödemelerinde müşteriden tahsilatların zamanında yapılmasına özen gösterilmelidir. Müşterinin yakından izlenerek tahsil edilemeyen taksitlerin tahsilatına çalışılmalıdır. (Neşeli,2010,109)

D)Dosya Noksanlıkları

Madde4-Ticari Kredi Dosyalarındaki Belge Noksanlıkları

Bulgu: Ticari kredi dosyalarındaki belge noksanlıkları tabloda belirtilmiştir.

BŞKKKMHS
697912-İleri Teknoloji İletişim Elektrik San. ve Tic. Ltd. Şti
İmza Beyannamesi/Sirküleri Noksanlıkları
696983-El Emeği Mobilya Asım Güleriyüz, 697412-Bol Vitamin Medikal Malz. İlaç Dağ. San. Ltd. Şti.
Vergi Dairesi Onaylı Bilanço/Kar-Zarar Cetveli Noksanlıkları
699276-Beyaz Sayfa Girişimcilik Aş.
Cari Yıla Ait Faaliyet Belgesi
697912-İleri Teknoloji İletişim Elektrik San. ve Tic. Ltd. Şti, 699414-Uçanlar Turizm Tic. Aş.
Son 3 Yıla Ait Vergi Levhası
697761-Son Model Otomotiv San. ve Tic. Aş.
Kuruluş Ticaret Sicil Gazetesi
699276-Beyaz Sayfa Girişimcilik Aş.
Temsile Yetkilileri Gösteren Ticaret Sicil Gazetesi
699387-Kara Faktoring Hizmetleri Aş.
Tapu Tetkik Belgesi
699094-Yapıcı Teks. Ürünleri San. ve Tic. Ltd. Şti. 699061-Sakınan Güvenlik Hizmetleri Tic. Ltd. Şti.

Risk Derecesi, Kategorisi ve Nedeni: Dahili mevzuat gereği, operasyonel risk sınıfında olup risk derecesi 4-Yüksek olarak belirlenmiştir.

Sıklık Derecesi: 12/284=%5 (Çıkan Hata Noksan Adedi / Denetlenen Veri Adedi)

İlgili Mevzuat: 01.01.2007 tarihinde yürürlüğe giren Krediler Operasyon Müdürlüğü ve Şube Kredi İşlemleri Uygulama Prosedürü ve İş Akışları.

Çözüm Çalışmaları: Bulunmamaktadır.

Öneri: İlgili belgelerin müşterilerden hesap açılışı sırasında mutlak suretle alınması ve söz konusu noksanlıkların en kısa sürede tamamlanması yerinde olacaktır.

RİSK DERECELERİ: 1-Çok Düşük, 2-Düşük, 3-Orta, 4-Yüksek, 5-Çok Yüksek (Neşeli,2010,109)

Müfettiş XXX

Takipteki Krediler Raporu

İzmir Şubenin 18.10.2009 tarihi itibarıyla kanuni takip hesaplarında izlenen kredi alacağı, ayrılan karşılıklar ve bunlara ait dava-takip masrafları aşağıdaki gibidir.

Tasfiye Olunacak Alacaklar	3,249,118.13 TL
Ayrılan Karşılık	248,131.31 TL

Dava Takip Masrafı	20,526.67 TL
---------------------------	--------------

Organize Konut ve İnş. Yapı Malz. Tic. Ltd. Şti. ye ait olan 3,164,354.55 TL tasfiye olacak alacağa 163,217.73 TL karşılık ayrıldığı görülmüştür.

I. Bölüm- Teftiş Devresi İtibariyle Tasfiye Olunacak Alacaklar Hesap Kayıtları

Madde 1- Organize Konut ve İnş. Yapı Malz. Tic. Ltd. Şti.

Bulgu: Müşterinin 3000000188 no'lu BCH hesap hareketleri incelendiğinde; ilgili hesaptan son kısmi ödemenin 18.09.2008 tarihinde yapıldığı, 30.10.2009 tarihinde riskinin limiti kadar (risk=2,941,545 TL) olduğu görülmüştür. 3000000104 no.lu Ticari Kredili Mevduat Hesap (TKMH) hareketleri incelendiğinde hesabın 30.07.2008 tarihinden itibaren eksi bakiyede olduğu, 31.10.2008 tarihinde hesapta limit aşımı meydana geldiği ve hesabın takibe intikal ettiği tarih olan 31.12.2008 tarihine kadar bu şekilde seyrettiği görülmüştür. Hesabın takibe geçtiği tarih olan 31.12.2008 tarihli bakiyesi -322,809.55 TL'dir. 31.12.2008 tarihinde toplam 3,264,354.55 TL borcun 17002- Tasfiye Olunacak Alacaklar Hesabına aktarıldığı tespit edilmiştir. Müşteriye BCH kredisi için 31.12.2008 tarihinde 2,941,545 TL anapara, 288,872 TL faiz komisyon ve BSMV, TKMH kredisi için 322,809.55 TL anapara, 14,009.93 TL faiz komisyon ve BSMV olmak üzere her iki kredinin toplamı olan 3,567,236.48 TL üzerinden ihtarname çekildiği görülmüştür. (Neşeli,2010,110)

Takibe İntikal Tarihi	31.12.2008
Takibe İntikal Eden Risk	4000003119 2,941,545.00 TL BCH 4000002864 322,809.55 TL TKMH
18.10.2009 Tarihli	4000005767 2,841,545.00 TL BCH

Risk Bakiyesi	4000002864 322,809.55 TL TKMH
Ayrılan Karşılık	163,217.73 TL
Teminatlar	Müşteri tarafından imzalanmış BŞKKKMHS ve GKS mevcuttur. Toplam tutarı 5,200,000 TL olan 4 adet GKS'lere firma ortaklarının kefalet imzaları alınmıştır. İzmir/Konak 'da 1.derecede 1,800,000 TL konut ipoteği İzmir/Konak 'da 1.derecede 1,800,000 TL konut ipoteği İzmir/Konak' da 1.derecede 900,000 TL konut ipoteği İzmir/Alsancak' da 1.derecede 700,000 TL mesken

	ipoteği İzmir/Alsancak’ da 1.derecede 1,000,000 TL dublex mesken “” İzmir/Konak’ da 1.derecede 1,000,000 TL mesken ipoteği İzmir/Alsancak’ da 1.derecede 600,000 TL mesken ipoteği Tekirdağ/Çorlu’ da 1.derecede 2,000,000 TL Arsa ipoteği
--	---

Bankamız Avukatı ile yapılan görüşmede, teminatımızda bulunan ipotekli gayrimenkullerin kıymet takdirlerinin yapıldığı, müşteriyle sürekli görüşülmekte olup anlaşma yoluna gidilmeye çalışıldığı, aksi halde gayrimenkullerin satışlarının yapılacağı öğrenilmiştir. Hesapların takibe intikal ettiği tarih olan 31.12.2008 tarihinden itibaren 100,000.00 TL geri ödeme yapıldığı tespit edilmiştir. (Neşeli,2010,110)

II. Bölüm- Teftiş Devresi Öncesinde Tasfiye Olunacak Alacaklar Hesabına Yapılan Kayıtlar

Madde2-17600-Teminatsız Olanlar:

Bakiyesi:84.763,58TL

Detayı:

Müşteri	Takibe İntikal Tarihi	Takibe İntikal Edilen Tutar	Tahsilat Tarihi
Dermancılar İth. İhr. ve Tic. A.Ş.	15.04.2002	16,904.35 TL	-
Parlak Temizlik Ürünleri Yatırım ve Uluslararası Tic. A.Ş.	15.04.2002	1,415.51 TL	-
Engin Günay	07.06.2005	3,000.00 TL	-
Andaç Okunmuş	31.03.2006	14,917.76 TL	20.11.2006 01.03.2007 31.05.2007 23.08.2007 19.11.2007 07.03.2007 12.06.2008 19.08.2008 30.01.2009
Tuluğ Bakırcı	24.11.2003	4,316.12 TL	08.12.2003 10.03.2004
Şile Giyim	07.01.2005	12,908.26 TL	02.02.2005

San.ve Tic. Ltd. Şti.			14.04.2005
Serdar Aydınıcı	17.06.2005	35,256.59 TL	-
Eda Sakinler	24.10.2005	3,273,50 TL	31.10.2005

Dermancılar İth. İhr. ve Tic. Aş. / Parlak Temizlik Ürünleri Yatırım ve Uluslararası Tic. Aş. Tarafların adres tespitine çalışıldığı, takibin kesinleşmesinden sonra haciz aşamasına geçileceği öğrenilmiştir. Andaç Okunmuş: Her 3 ayda 1 emekli sandığından tahsilatlar yapılmaktadır. **RİSK DERECELERİ:** 1-Çok Düşük, 2-Düşük, 3-Orta, 4-Yüksek, 5-Çok Yüksek

Müfettiş
XXX

Banka Kartları Ve İnternet Bankacılığı Raporu

A) İnternet Bankacılığı

Madde 1– Belge Eksiklikleri

Bulgu: Ticari müşterilerin belge noksanlıkları aşağıdaki tablodaki gibidir.

İmza Sirküleri Noksanlıkları	696613-Misafir Ağırlama Turizm ve Otelcilik A.Ş.
Faaliyet Belgesi Noksanlıkları	696548-Vapur İşletme Acentaları Tic. A.Ş.
Şifre Teslim Formu Noksanlıkları	699414-Uçanlar Turizm ve Tic. A.Ş.

Risk Derecesi, Kategorisi ve Nedeni: İnternet bankacılığı ile ilgili alınması gereken belgeler internet bankacılığını kullanan Şahısların yetkilerini ispat ettiğinden önem arz etmektedir. Kategorisi operasyonel ve risk derecesi 5-Çok Yüksek olarak belirlenmiştir.

Sıklık Derecesi: 5/96 =%6 (Çıkan Hata Noksan Adedi / Denetlenen Veri Adedi)

İlgili Mevzuat: 2007/46 Operasyon Md. Operasyon Genel Genelgesi

Çözüm Çalışmaları: Eksikliklerin tamamlanması ile ilgili çalışmalar devam etmektedir.

Öneri: Madde konusuna azami özen gösterilmelidir. (Neşeli,2010,110)

B) Kredi Kartı Ve Atm Kartı

Madde 2- Kredi Kartı Limit Arttırımına İlişkin Noksanlıklar

Bulgu: Kredi kartı limit artışında müşterilerden alınması gereken arttırım talebinin bulunmadığı tespit edilmiştir.

Müşteri No	Müşteri Adı	Tarih
698977	Aslı Özüm Yöntem	02.02.2009

Risk Derecesi, Kategorisi ve Nedeni: Yasal risk kategorisinde risk derecesi 5- Çok Yüksek olarak değerlendirilmiştir.

Sıklık Derecesi: 1/10=%20 (Çıkan Hata Noksan Adedi / Denetlenen Veri Adedi)

İlgili Mevzuat: 5464 Sayılı Banka Kartları Kanunu ve Kredi kartları

Çözüm Çalışmaları: Bulunmamaktadır.

Öneri: Kredi kartı limit artışında müşteri talimatı ile işlem yapılmalıdır.

(Neşeli,2010,111)

Madde 3- Kredi Kartı Ödeme Düzensizlikleri

Bulgu: Aşağıdaki müşterilerin kredi kartı borçlarını ödemelerinde düzensizlikler tespit edilmiştir.

Müşteri	Ödenmesi Gereken Asgari Tutar (TL)	Ödenen Asgari Tutar (TL)	Dönem
Aslı Özüm Yöntem	856.73	0	Aralık 2008
894.60	0	Ocak 2009	
Arzu Kıvanç	1,308.34	0	Ağustos 2009
2,271.17	0	Eylül 2008	

Risk Derecesi, Kategorisi ve Nedeni: Şubenin kredi riskini arttırması sebebiyle kredi risk kategorisinde risk derecesi 4-Yüksek olarak değerlendirilmiştir.

Sıklık Derecesi: 4/343=%1 (Çıkan Hata Noksan Adedi / Denetlenen Veri Adedi)

İlgili Mevzuat: 01.01.2007 tarihinde yürürlüğe giren Kredi Kartları ve Bireysel Krediler Müdürlüğü Uygulama Prosedürü

Çözüm Çalışmaları: Bulunmamaktadır.

Öneri: Kredi kartı ödemelerinin düzenli olarak tahsil edilmesine çalışılmalıdır.

RİSK DERECELERİ: 1-Çok Düşük, 2-Düşük, 3-Orta, 4-Yüksek, 5-Çok Yüksek

Müfettiş
XXX

(Neşeli,2010,110)

Haberleşme Raporu

Madde1-Gelen ve Giden Yazılar:

Bulgu: Şubeye gelen yazılar için oluşturulan Gelen Yazılar Kayıt Defterinde ek ve konu bilgilerinin yer almadığı görülmüştür. Ayrıca klase edilen dokümanların belirli bir sırada olmadığı tespit edilmiştir.

Risk Derecesi, Kategorisi ve Nedeni: Operasyonel risk sınıfında ve derecesi 3-Orta olarak belirlenmiştir.

Sıklık Derecesi: $1/2 = \%50$ (Çıkan Hata Noksan Adedi / Denetlenen Veri Adedi)

İlgili Mevzuat: 01.01.2007/Haberleşme yönetmeliği

Çözüm Çalışmaları: 16.10.2009 tarihi itibarıyla gerekli düzen sağlanmıştır.

Öneri: Haberleşme yönetmeliğine uygun olarak çalışılması gerekmektedir.

RİSK DERECELERİ: 1-Çok Düşük, 2-Düşük, 3-Orta, 4-Yüksek, 5-Çok Yüksek

Müfettiş
XXX

(Neşeli,2010,110)

Genel Durum Raporu

I-NAKDİ KREDİLER ORTALAMA					
Para Cinsi ve Türüne Göre Dağılım	Para Cinsi	30.09.2008	30.09.2009	Artış (+)/ Azalış(-)	Oran
TL Ticari	59.945	114.785	54.840	91%	
YP Ticari (USD)	-	-	-	-	
Bireysel	37.106	12.932	-24.174	-65%	
TL Toplam	97.051	127.717	30.666	31%	
Hedef Gelişimi	Para Cinsi	III. Dönem Hedefi	Gerçekleşme Oranı	III. Dönem Hedefi	Gerçekleşme Oranı
TL Ticari (Bakiye)	1.000.000	10%	500.000	10%	
YP Ticari (USD) (Bakiye)	-	-	-	-	
Bireysel (Bakiye)	200.000	4%	150.000	8%	
II-					

GAYRİNAKDİ KREDİLER					
BAKİYE					
Türlerine Göre Dağılım	Türü	30.09.2008	30.09.2009	Artış (+)/ Azalış(-)	Oran
TL T. Mektubu	438.316	239.304	-199.012	45%	
YP Teminat mektubu(USD)	-	-	-	-	
58.309					
Akreditif(USD)	58.309	-	-	-	
Hedef Gelişimi	Türü	III. Dönem Hedefi	Gerçekleşme Oranı	III. Dönem Hedefi	Gerçekleşme Oranı
TL (Bakiye)	1.000.000	40%	750.000	20%	
YP (Bakiye)	-	-	-	-	

III- MEVDUAT					
ORTALAMA					
Para Cinsine ve Türüne Göre Dağılım	Para Cinsi	30.09.2008	30.09.2009	Artış(+)/ Azalış(-)	Oran
TL Vadesiz	1.608.416	1.805.526	197.110	12%	
TL Vadeli	6.261.991	6.373.434	111.443	2%	
Toplam YP (USD)	2.723.921	4.760.120	2.036.199	75%	
TL Toplam	7.870.407	8.178.960	308.553	4%	
Hedef Gelişimi	Para Cinsi	III. Dönem Hedefi	Gerçekleşme Oranı	III. Dönem Hedefi	Gerçekleşme Oranı
TL Vadesiz (Ort)	2.500.000	64%	2.250.000	71%	
TL Vadeli (Bakiye)	9.000.000	70%	8.000.000	78%	
YP (USD) (Bakiye)	7.500.000	36%	7.500.000	63%	
IV- KAMBİYO					
BAKİYE					
Türlerine Göre Dağılım	Para Cinsi	30.09.2008	30.09.2009	Artış (+)/ Azalış(-)	Oran
İthalat	2.751.000	-	-	#VALUE!	

İhracat	8.000	-	-	#VALUE!	
Hedef Gelişimi	Para Cinsi	III. Dönem Hedefi	Gerçekleşme Oranı	III. Dönem Hedefi	Gerçekleşme Oranı
İthalat	2.500.000	110%	-	-	
İhracat	500.000	2%	-	-	
Efektif Satış	3.893.005	65%	-	-	
Efektif Alış	13.717.427	72%	-	-	
BAKİYE					
Gelir/Gider	30.09.2008	30.09.2009	Artış (+)/ Azalış(-)	Oran	
Faiz Gideri	786.537	991.050	204.513	-31%	
Faiz Geliri	1.169.126	1.319.428	150.302	-28%	
V-KARLILIK	Faiz Dışı Gider	568.699	415.933	-152.766	7%
Faiz Dışı Gelir	494.449	233.001	-261.449	-9%	
Faiz Dışı Gelir / Faiz Dışı Gider	87%	56%	-31%	-15%	
KAR	308.339	145.445	-162.894	-74%	

Genel Görünüm Raporu

1			
1.1	Dış CEPHE GÖRÜNÜMÜ	EVET	HAYIR
1.1.1.	Dış cephenin boya badanası iyi durumda mıdır?	X	
1.1.2.	Tabela ve camlar temiz tutulmakta mıdır?	X	
1.1.3.	Hizmet binasının çevresi müşteri memnuniyetine uygun mu?	X	
1.2.	ŞUBE İÇİ GÖRÜNÜMÜ		
1.2.1.	İç cephenin boya badanası iyi durumda mıdır?	X	
1.2.2.	Şube içi temiz ve bakımlı mıdır?	X	
1.2.3.	Şube içi yerleşim düzeni işlemlerin rahat yürütülmesine uygun mu?	X	
1.2.4.	Bekleme alanları müşterilerin rahat edeceği şekilde mi?	X	

1.2.5.	Arşiv düzenli ve temiz midir?	X	
1.2.6.	Dolap ve dosyalar düzenli ve temiz midir?	X	
1.2.7.	Mobilya ve büro malzemeleri yeterli ve bakımlı mıdır?	X	
1.2.8.	Para sayma makinaları yeterli ve bakımı düzenli olarak yapılıyor mu?	X	
1.2.9.	Tuvaletler temiz midir?	X	
1.2.10.	Kurum tahsilatlarının Bankamızca yapıldığını gösteren ve Bankamızın diğer ürünlerini gösteren afişler asılı mı?	X	
1.2.11.	Güncel faiz oranları müşterilerin görebileceği yerde asılı mıdır?	X	
1.2.12.	Asgari ücret tabelası asılı mı? (Bu işyerinde asgari ücret günlük 22,20 TL'dir)	X	
1.2.13.	Vergi levhası asılı mı?	X	
1.2.14.	Aylık prim ve hizmet belgesi asılı mı?	X	
1.2.15.	TMSF açıklama ilanı (mevduat sigortası içerikli)	X	
1.2.16.	Başkası hesabına hareket eden kimsenin 5549 Sayılı Suç Gelirlerinin Aklanmasının Önlenmesi Hakkındaki Kanun gereğince Bankamızı yazılı olarak bilgilendirmesi konusundaki uyarı yazısı asılı mı?	X	
2			
2.1.	Jeneratörün kapasitesi yeterli ve bakımı düzenli olarak yapılıyor mu?	X	
2.2.	UPS'in kapasitesi yeterli ve bakımı düzenli olarak yapılıyor mu?	X	

2.3.	Havalandırma, ısıtma, aydınlatma vs. gibi sistemler yeterli ve çalışır durumda mıdır?	X	
2.4.	Su tesisatı yeterli mi, bakım-onarımı düzenli olarak yapılıyor mu?	X	
2.5.	Şube cihaz, kaset ve CD'lerin korunması, saklanması ve bakımı konusunda dikkatli midir?	X	
2.6.	Bilgisayar ve yazıcılar sayı ve performans olarak yeterli mi?	X	
2.7.	Ofis programları etkin ve verimli kullanılıyor mu?	X	
2.8.	Bilgisayardan alınan listeler düzenli olarak saklanıyor mu?	X	
3			
3.1.	Mesai saatlerinin dışında kapılar kilitlenmekte midir?	X	
3.2.	Şubede yeterli sayıda alarm düğmesi mevcut mudur? Alarm sistemi çalışır durumda mıdır?	X	
3.3.	Veznelerde ve tüm gişelerde tuzak para bulunduruluyor mu?	X	
3.4.	Gişelerde çalışma saati dışında çekmeceler kilitli tutuluyor mu?	X	
3.5.	Kullanıcı Şifrelerinin muhafazası ve gizliliği hususlarına dikkat ediliyor mu?	X	
3.6.	Güvenlik makamlarına ait telefon numaraları Şubede görünür bir yerde asılı mıdır?	X	

Açıklama ve Öneriler:

1.2.16. Şubede, başkası hesabına hareket eden kimsenin 5549 Sayılı Suç Gelirlerinin Aklanmasının Önlenmesi Hakkındaki Kanun gereğince Bankamızı yazılı olarak bilgilendirmesi konusundaki uyarının asılmadığı görülmüş olup Şube personeli bu konuda uyarılmıştır.

Haziran 2009 Dönemi İç Kontrol Raporu

İç Kontrol Müdürlüğünce Ocak 2009 döneminde yapılan çalışmalar özetle aşağıda açıklanmıştır:

İç Kontrol Müdürlüğü'nce; Hazine, Krediler, Mevduat, Kambiyo, Muhasebe, Bilgi İşlem, İnsan Kaynakları ve İdari İşler Birimlerinde yapılan denetimler ve tespit edilen hususlar aşağıda belirtilmiştir.

Mevduat:

- Terse dönen ticari/bireysel vadesiz mevduat hesaplarının günlük denetimine devam edilmiştir.
- Mevduat hesaplarının 21.01.2009 tarihli Banka Genelgesinde yer alan faiz oranlarının Banka sistemine girişleri, faiz hesaplamaları ve vergi hesaplaması olup olmadığı kontrol edilmiştir.
- Vadesinden önce kapanan mevduat hesaplarının geri valörle tekrar açılması halinde, müşteriye faiz verilip verilmediği, vade başının ve tutarın doğru bağlanıp bağlanmadığı kontrol edilmiştir.

Vadeli kontrat hesabı menüsünde yapılan değişikliklerden sonra İç Kontrol Müdürlüğü olarak, Bilgi Teknolojileri Departmanından, Fon Yönetiminin onaylamadığı kontratların raporunu alabilmemiz için talepte bulunulmuştur. Bu konu ile ilgili olarak Bilgi Teknolojileri Departmanından maddenin tamamlanması ile ilgili olarak planlama yapılması ve planlanan tarihlerin tarafımıza bildirilmesi hususunda talepte bulunulmuştur.

Krediler:

- Kredi kartı limit artırımların takibine devam edilmiştir.
- Kredi kartı hesaplarının kurallara uygun açılışlarının takibine devam edilmiştir.
- ATM Card risklerinin zamanında kapatılıp kapatılmadığı takibine devam edilmiştir.
- KMH'' ların faiz hesaplamalarının yapılıp yapılmadığının kontrolü,
- Kredi faizlerinin sisteme doğru girilip girilmediği ve Genelgede belirtilen oranın dışında kalan faiz oranları ve komisyonlar için Bireysel Krediler Departmanından onay alıp almadığının kontrolü yapılmıştır.

Fon:

- Para Piyasası (TCMB ve diğer bankalara yapılan alınan/ verilen depo ve kredi) işlemleri kontrol edilmiştir.
- Muhabir banka mutabakatlarının yapılıp yapılmadığının takibine devam edilmiştir.
- Şube kasalarının sigorta limitini aşan tutarların sigortalarının yaptırılıp yaptırılmadığı konusunda takiplerine devam edilmiştir. İncelenen dönem içerisinde oluşan ek sigortalarının yaptırılma durumları ekte sunulmuştur.
- Şube kasalarının limitlere uygun bir şekilde tutulup tutulmadığı konusunda günlük takiplerine devam edilmiştir.
- 5,000 USD ve muadili üzerindeki Döviz/Efektif alım-satım ve Arbitraj işlemlerinde şubelerce uygulanan kurlar için, Fon Yönetimi Departmanından onay alınıp alınmadığı kontrol edilmiştir.
- Şubelerin döviz/efektif alım/satım işlemleri yaparken kur aldıkları <http://xserver/yyy/Kurlar.htm> adresinde Fon Yönetimi Departmanı tarafından sürekli olarak gün içinde güncelleme yapılıp yapılmadığının, gecikme olup olmadığının kontrolü yapılmıştır.

Muhasebe:

- Mizan kontrolü yapılmaya devam edilmiştir. Geçici hesaplar, nazım hesaplar ve ters bakiye veren hesapların kontrolü yapılmıştır. Geçici hesaplardaki değişikliklerin izahı muhasebe yetkililerinden alınmıştır.

- Kasa farklarının takibine devam edilmiştir.
- Şubelerde toplanan vergilerin ilgili vergi dairesine EFT yapılması takibine devam edilmiştir.

Bilgi İşlem:

- Sistemin mevduat faizlerini doğru hesaplayıp hesaplamadığının kontrolüne devam edilmiştir.
- İşe yeni başlayan yahut işten ayrılan elemanların sisteme gereken tanımlanmalarının yapılması yahut tanımlanmaların silinmesinin takibi amacıyla bu tanıma uyan elemanların İnsan Kaynakları Müdürlüğü tarafından İç Kontrol Müdürlüğüne bildirimine, gelen bilgiler doğrultusunda ilgili kişinin sistemden takibine devam edilmiştir.
- İzne çıkan personelin sistem şifrelerine bloke konulmasının kontrolüne devam edilmiştir.

İnsan Kaynakları:

- Kasa farkı zabıtlarının ilgili şube tarafından İç Kontrol Müdürlüğü'ne gönderiminin yanında; İnsan Kaynakları Birimine de gönderilmesi uygulamasına devam edilmiştir.

Mevduat Ve Kredili Müşteri Hesap Açılış Belgeleri:

- Şubeler tarafından, haftalık baz da Mevduat ve Kredili Müşteri Hesap Açılış Belgeleri Tablosunun takibi ve sonağılama usulü ile belgelerin kontrolüne devam edildi.

Verilen uygulamalı örnekte; Temelde risk odaklı denetim vardır. Risk odaklı denetim anlayışında; iç denetim ve kontrol faaliyetlerinin yürütüldüğü alanda meydana gelebilecek riskler önceden tanımlanmalı ve bunun sonucunda riski yüksek olan konu ve faaliyetlere daha fazla odaklanılmalıdır. Geçmişte olan hataların bulunmasından ziyade, süreç denetimleriyle hataların oluşmasını engelleyecek kontroller oluşturulmalıdır, bu faaliyetleri gerçekleştirirken sadece noksanlıkları tespit etmekten ziyade noksanlıkların iyileştirilmesi veya ileride karşılaşılmamasının önlenmesi adına

öneriler getirmeleridir. Yapacakları öneriler bir zorunluluk değil, sadece süreci iyileştirmeye yönelik danışmanlıktır. İç denetim ve iç kontrol bir karar merci değil, ancak öneri ve danışma merci olabilir. Bu kapsamda iç denetim ve iç kontrol, bankanın faaliyetlerine değer katmak ve bu faaliyetleri gelişimine yardımcı olmak üzere tasarlanmış, bağımsız bir denetim, kontrol ve danışmanlık faaliyetidir.

BÖLÜM 5. SONUÇ ve ÖNERİLER

Türk Bankacılık Sisteminde iç denetim ve iç kontrol faaliyetlerinin en temel dayanağı ve rehberi BDDK'nın 01.11.2006 tarih ve 26333 sayılı Resmi Gazete "de yayımladığı Bankaların İç Sistemleri Hakkında Yönetmelik "dir. Örnek uygulamada görüldüğü gibi bankanın denetim raporlarının içeriğinin ilgili yönetmelikte belirtilen hususların hepsini kapsamaktadır. Hali hazırda bankacılığımızca etkin bir iç denetim ve iç kontrol yapısı olduğu, bunun her geçen gün içerisinde geleneksel yapıdan değişimci bir yapıya dönüştüğü görülmektedir. Çalışmamızın sonucunda Türk Bankalarında iç denetim ve iç kontrol ile ilgili olarak birçok düzenlemeler getirilmiş olduğu ve bunlarında uluslararası denetim standartlarının bir kısmı ile paralellik gösterdiği görülmüştür. Avrupa Birliği direktifleri ve Basel Bankacılık Gözetim ve Denetim Komitesi ilkeleri ile uyumlu olarak bankalarda konsolide denetimi engelleyecek herhangi bir hususun bulunmaması, yönetim kurulu üyelerinin bu Kanunda öngörülen kurumsal yönetim kapsamında aranan nitelikleri haiz olmaları ve öngörülen faaliyet konularına ait iş planlarını, kuruluşun mali yapısı ile ilgili projeksiyonlarını sermaye yeterliliğini de içerecek şekilde, ilk üç yıl için bütçe planını ve yapısal örgütlenmesini gösteren bir faaliyet programını iç kontrol, risk yönetimi ve iç denetim sistemi de dahil olmak üzere ibraz etmesi ilâve edilmiştir.

Bankalar için kurumsal yönetim ilkeleri ihdas edilmek suretiyle yönetim kuruluna denetim ve gözetim faaliyetlerinin yerine getirilmesi hususunda yardımcı olacak ve icrai görevi bulunmayan yönetim kurulu üyeleri arasından seçilecek asgarî iki kişilik denetim komitesinin tesis edilmesi öngörülmüştür.

Bağımsız denetim, iç denetim, iç kontrol ve risk yönetimine ilişkin hükümler uluslararası uygulamalarla uyumlu, gözetimi ve ihtiyatlı denetimi destekler hâle getirilmiştir. Bankaların dışarıdan alacakları hizmetlerinin teminine ve icrasına ilişkin esas ve usullerin, Avrupa Birliği ve uluslararası uygulamalara paralel hâle getirilebilmesini teminen Kurula düzenleme yetkisi verilmiştir. Bağımsız denetim, değerlendirme ve destek hizmeti kuruluşlarının verdikleri hizmetlerden doğabilecek zararları karşılayabilmeleri amacıyla sorumluluk sigortası yaptırmalarının zorunlu hâle getirilmesi öngörülmüştür. Bankaların finansal raporlama sistemleri ile teşvik edici ve caydırıcı hükümler arasında bağ kurulmuş ve raporlama sistemi kurumsal yönetimin bir parçası hâline getirilmiştir. Bankaların koruyucu düzenlemeler çerçevesinde standart oranlara uymaları zorunlu kılınmış ve bunlara ilişkin olarak almaları gereken tedbirler performansları ile ilişkilendirilmiştir. Ayrıca, ilgili tarafların hak ve yükümlülüklerini ilgilendiren bir merkez kavram ve bir işlem temeli olduğundan, faaliyetlerin güvenilir ve sürdürülebilir olmasını sağlayan sermaye yeterliliğine ilişkin hükümler Kanunda yer almıştır. Sermaye yeterliliğinin asgarî düzeyi, diğer ülke uygulamalarına paralel olarak ve şeffaflık açısından yüzde sekiz olarak belirlenmiştir. Bankaların etkin denetimi kapsamında malî bünyelerinin yakından takibi amacıyla bankalar için asgarî likidite yeterliliği öngörülmüştür.

Bir gerçek veya tüzel kişiye ya da risk grubuna veyahut bankanın da içinde bulunduğu risk grubuna kullanılabilecek kredilerin öz kaynaklara oranı Avrupa Birliği direktifleri ile tam uyumlu hâle getirilmiştir. Etkin bir gözetim ve ihtiyatlı denetim yapısı oluşturmak amacıyla Kurumun, bankalardan her türlü bilgi ve belge istemesine ilişkin hükümler, Avrupa Birliği direktifleri ile uyumlu hâle getirilmiştir. Ayrıca, risk odaklı konsolide denetim, sadece yurt içi ve uzaktan denetimin değil, sınır ötesi ve yerinde denetimin de bir parçası hâline getirilmiştir.

Bankanın faaliyetlerinin güvenilirliğini ve sürekliliğini olumsuz etkileyecek olan hususlar açık bir şekilde belirlenmiş ve bu hususların konsolide veya konsolide olmayan bazda yapılan denetimler esnasında Kurumca tespiti hâlinde, alınması gereken kısıtlayıcı, düzeltici ve iyileştirici önlemler ile ilişkilendirilerek açık ve kapsamlı bir şekilde ihdas edilmiştir. Denetim ve gözetim sisteminin bir parçası olan Kurumun gözetimine ilişkin esaslar düzenlenmiş, Kurumun denetimine tâbi kuruluşlarda denetim

yapma yetkisi bulunanlar tarafından düzenlenen rapor ve mütalaaların bir suretinin anılan kuruluşlarca Kuruma gönderilmesi zorunlu tutulmuştur. Bankacılık Düzenleme ve Denetleme Kurumunun daha etkin, verimli, şeffaf ve hesap verebilir şekilde çalışmasını öngören hükümler ihdas edilmiştir. Yerinde ve uzaktan denetim faaliyetlerinin biçim ve içeriklerinin ilgili taraflarca izlenebilmesi amacıyla, Kurum tarafından hazırlanacak yönetmelik çerçevesinde yürütülmesi hüküm altına alınmıştır. Hesap verebilirlik ve şeffaflık ilkesi çerçevesinde, Kurumun sahip olduğu bilgilerin ilgili taraflarca nasıl paylaşılacağı Kanunda açık hâle getirilmiştir. Finansal piyasaların bir bütün olduğu düşüncesiyle işbirliği ve bilgi paylaşımını öngören bir yapı kurulmuştur. Kurumun düzenleme ve denetleme fonksiyonunun kapsamı; finansal holding şirketlerini, finansal kiralama şirketlerini, faktoring şirketlerini ve finansman şirketlerini de kapsayacak şekilde genişletilmiştir.

Denetimin etkinliğini artırabilmek amacıyla, kurum başkanının kurumun mesleki personelini oluşturan bankalar yeminli murakıp ve yardımcıları, bankacılık uzman ve yardımcıları, bilişim uzmanı ve yardımcıları, hukuk uzmanı ve yardımcıları arasından uygun göreceği bir denetim ekibini yerinde denetimle görevlendireceği hükme bağlanmıştır. Başkanın gerekli gördüğünde ve özellik arz eden konularda bağımsız denetim kuruluşlarını ilgili konu hakkında inceleme yapılması için görevlendirme yetkisini haiz olduğu öngörülmüştür. Finans sektörünün düzenli bir şekilde işleyişi, denetimi ve piyasa riskinin yönetimi, hukuk kurallarına uyumun yanı sıra yurt içi para, kredi ve bankacılık politikalarının yürütülmesiyle ilgili merciler ile yabancı ülke kanunlarına göre denetime yetkili ve Kurum muadili merciler arasında bilgi alışverişinde bulunmasını gerektirdiğinden, söz konusu otoriteler arasında işbirliğine ilişkin esaslar belirlenmiştir.

Bu Kanunla getirilmiş olan bağış sınırlarına uyulmaması hâlinde sınırı aşan miktar kadar idarî para cezası uygulanması öngörülmüştür. Denetim ve gözetim uygulamalarında yararlanılan verilerin teknolojiye gelişmelere bağlı olarak çoğunlukla bilişim sistemleri içerisinde tutulması ve finansal raporların bu sistemler aracılığıyla hazırlanması nedeniyle Kanuna tâbi kuruluşlarda bilişim sistemlerinin güvenli bir şekilde işlemesini sağlamak amacıyla, bilişim sistemindeki verileri ve finansal raporlama ile ilgili diğer her türlü unsurları, bozan, yok eden, değiştiren veya

erişilmez kılan, sisteme veri yerleştiren, var olan verileri başka bir yere gönderen kişilere hapis cezası uygulaması getirilmiştir.

KAYNAKLAR

Kitaplar

- [1] Altınok, Tevfik, Eken Mehmet Hasan ve Çankaya Serkan; (2011), Küresel Mali Piyasalarda Yeniden Yapılanma ve Türkiye, İstanbul Ticaret Odası Yayınları, Yayın No: 2010-117, İstanbul.
- [2] Adiloğlu, Burcu, 2010, İç Denetim, Türkmen Yayıncılık, İstanbul.
- [3] Altıntaş, Halil; (2004), “Bankacılık Krizleri, Nedenleri ve Ekonomik Maliyetler”, Erciyes Üniversitesi İktisadi ve İdari Bilimler Fakültesi Dergisi, Sayı: 22, s. 39-61.
- [4] Bank for International Settlements, (2004), Basel II’nin Uygulanmasına İlişkin Göz önünde Tutulması Gereken Hususlar, BDDK Araştırma Dairesi Çevirisi.
- [5] Çatık kaş, Özgür, Okur, Mustafa ve Balkan İsmail(2012), Bankalarda Denetim komitesi Uygulaması, Türkiye Bankalar Birliği, Yayın no:287,s.8-9, İstanbul
- [6] Demirgüç, Aslı ve Enrica Detragiache; (1998), “The Determinants of Banking Crises in Developing and Developed Countries”, IMF Staff Papers, Vol. 45, No: 1, 81-109.
- [7] Güredin, Ersin, 2007, İç Denetim, Beta Yayınları, İstanbul.
- [8] Griffith-Jones, Stephany, Jose Antonio Ocampo ve Joseph Eugene Stiglitz; (2010), “Introduction”, Stephany Griffith-Jones, Jose Antonia Ocampo ve Joseph Eugene
- [9] Stiglitz (Ed), Oxford University Press, Initiative for Policy Dialogue Series, 1-16.
- [10] Hoggarth, Glenn ve Jack REIDHILL; (2003), “Resolution of Banking Crises: a Review”, Bank of England Financial Stability Review, December 2003, 109-123.
- [11] Hutchison, Michael ve Kathleen MCDILL; (1999), “Are All Banking Crises Alike? The Japanese Experience in International Comparison”, NBER Working Paper Series, No: 7253.
- [12] Karluk, Rıdvan; (1999), Türkiye Ekonomisi, Beta Yayıncılık, İstanbul.
- [13] Kenc, Turalay ve Sel DİBOOĞLU; (2010), “The 2007-2009 Financial Crises, Global Imbalances and Capital Flows: Implications for Reform”, Journal Economic Systems, No: 34, 3-21.
- [14] Levine, Ross; (2010), “An Autopsy of the U.S. Financial System”, NBER Working Paper Series, No:15956.
- [15] Nersisyan, Yeva ve L. Randall WRAY; (2010), “The Global Financial Crisis and the Shift to Shadow Banking”, Levy Economics Institute Working Paper, No: 587.
- [16] Stiglitz, Joseph Eugene; (2010), “The Financial Crisis of 2007-2008 and Its Macroeconomic Consequences”, Stephany GRIFFITH-JONES, Jose Antonia

OCAMPO ve Joseph Eugene STIGLITZ (Ed), Oxford University Press, Initiative for Policy Dialogue Series, 19-49.

[17] Taşçıoğlu, Abdullah; (1998), Cumhuriyet Dönemi Bankalar Kanunları ve İlgili Yasal Düzenlemeler, Türkiye Bankalar Birliği, İstanbul.

[18] Taylor, John B.; (2009), “The Financial Crisis and the Policy Responses: An Empirical Analysis of What Went Wrong”, NBER Working Paper Series, No: 14631.

[19] TCMB; (2001), Güçlü Ekonomiye Geçiş Programı.

[20] Toprak, Metin ve Osman DEMİR; (2001), “Türk Bankacılık Sektörü: Sorunlar, Krizler ve Arayışlar”, Cumhuriyet Üniversitesi İktisadi ve İdari Bilimler Fakültesi Dergisi, Cilt 2, Sayı: 2, 1-26.

[21] Tüsiad; (2002), Bankacılık Sektörünün Maliyetlerine İlişkin Politika Önerileri, Yayın No: TÜSİAD-T/2002-12/348

[22] Yurtsever, Gürdoğan; (2009), Teftişten İç Denetime Banka Müfettişliği, Türkiye Bankalar Birliği, Yayın No:265, İstanbul.

[23] Yurtsever, Gürdoğan; (2008), Bankacılığımızda İç Kontrol, Türkiye Bankalar Birliği, Yayın No:256, İstanbul.

Tezler

[1] Neşeli, Ali Erdem, 2010 , “Türk Bankacılık sisteminde İç Denetim ve İç Kontrol Sistemlerinin Analizi ve Uluslararası Denetim Standartlarına Uyumlaştırılması Kapsamında Bir Değerlendirme: Örnek bir Uygulama”, s.87-115, İstanbul.

Kanunlar

[1] 3182 Sayılı Bankalar Kanunu.

[2] 4389 Sayılı Bankalar Kanunu.

[3] 5411 Sayılı Bankacılık Kanunu.

[4] 8 Şubat 2001 tarihli, BDDK’nın yayımladığı Bankaların İç Denetim ve Risk Yönetim Sistemleri Hakkında Yönetmelik.

[5] 22 Temmuz 2006 tarihli, BDDK’nın yayımladığı Bankacılık Düzenleme ve Denetleme Kurumu Tarafından Yapılacak Denetime İlişkin Usul ve Esaslar Hakkında Yönetmelik.

[6] 1 Kasım 2006 tarihli, BDDK’nın yayımladığı Bankaların İç Sistemleri Hakkında Yönetmelik.

[7] 1 Kasım 2006 tarihli, BDDK’nın yayımladığı Bankalarda Bağımsız Denetim Gerçekleştirecek Kuruluşların Yetkilendirilmesi ve Faaliyetleri Hakkında Yönetmelik.

[8] 14 Eylül 2007 tarihli, BDDK’nın yayımladığı Bankalarda Bilgi Sistemleri Yönetiminde Esas Alınacak İlkeler İlişkin Tebliğ.

- [9] 13 Ocak 2010 tarihli, BDDK'nın yayımladığı Bağımsız Denetim Kuruluşlarınca Banka Bilgi Sistemleri ve Bankacılık Süreçlerinin Denetimi Hakkında Yönetmeliği
- [10] BDDK; (2011a), Finansal Piyasalar Raporu Mart 2011.
- [11] BDDK; (2001b), Yıllık Rapor 2010. Türkiye'de Banka Denetimi Finans Politik & Ekonomik Yorumlar 2012 Cilt: 49 Sayı: 565 69
- [12] BDDK; (2010), BDDK'nın Kuruluşu ve Yapısı – BDDK'nın Faaliyetleri.
- [13] BDDK; (2007), Bankacılıkta Yapısal Gelişmeler Aralık 2006. BDDK; (2005), 10 Soruda Yeni Basel Sermaye Uzlaşısı (Basel II).
- [14] BDDK; (2002), Yıllık Rapor 2001.
- [15] BDDK; (2001a), Bankacılık Sektörü Yeniden Yapılandırma Programı.
- [16] BDDK; (2001b), Yıllık Rapor 2000. COŞKUN, M. Necat; (2001), “Gelişmekte Olan Ekonomilerde Bankacılık Krizleri”, Gazi Üniversitesi İktisadi ve İdari Bilimler Fakültesi Dergisi, 2/2001, 39-50.

İnternet Kaynakları

- Web_1 www.bddk.org.tr
- Web_2 www.bddk.org.tr
- Web_3 <http://www.finansq.com/banka-organizasyon.html>
- Web_4 <http://www.finansq.com/banka-organizasyon.html>
- Web_5 <http://www.finansq.com/banka-organizasyon.html>
- Web_6 <http://www.finansq.com/banka-organizasyon.html>
- Web_7 <http://www.finansq.com/banka-organizasyon.html>
- Web_8 <http://www.finansq.com/banka-organizasyon.html>
- Web_9 <http://www.finansq.com/banka-organizasyon.html>
- Web_10 <http://www.finansq.com/bankada-dis-organizasyon.html>
- Web_11 <http://www.selcuk.edu.tr/dosyalar/files/074/muhasebe%20denetimi.pdf>
- Web_12 <http://www.selcuk.edu.tr/dosyalar/files/074/muhasebe%20denetimi.pdf>
- Web_13 <http://www.selcuk.edu.tr/dosyalar/files/074/muhasebe%20denetimi.pdf>
- Web_14 <http://www.selcuk.edu.tr/dosyalar/files/074/muhasebe%20denetimi.pdf>
- Web_15 <http://www.selcuk.edu.tr/dosyalar/files/074/muhasebe%20denetimi.pdf>
- Web_16 http://www.tide.org.tr/yonetim_kurullarının_ic_denetim
- Web_17 http://www.tide.org.tr/yonetim_kurullarının_ic_denetim
- Web_18 http://www.tide.org.tr/yonetim_kurullarının_ic_denetim
- Web_19 http://www.tide.org.tr/yonetim_kurullarının_ic_denetim
- Web_20 http://www.tide.org.tr/yonetim_kurullarının_ic_denetim

- Web_21 http://www.tide.org.tr/yonetim_kurullarının_ic_denetim
- Web_22 http://www.tide.org.tr/yonetim_kurullarının_ic_denetim
- Web_23 www.bddk.org.tr
- Web_24 www.bddk.org.tr
- Web_25 https://www.bddk.org.tr/WebSitesi/turkce/Mevzuat/Duzenleme_Taslaklari/14784bagimsiz_denetim_tebliğ_taslak_31_12_2015.pdf
- Web_26 <http://www.tbb.org.tr/Dosyalar/Arastirma-ve.../denetim.doc>
- Web_27
(https://www.bddk.org.tr/WebSitesi/turkce/Mevzuat/Bankacilik_Kanununa_Iliskin_Duzenlemeler/11013bankalarin_ic_sistemleri_hakkinda_yonetmelik_24_02_2011.pdf)
- Web_28 http://personel.klu.edu.tr/dosyalar/kullanici/omersinan.pehlivan/dosyalar/dosya_ve_belgeler/bankalarin%20yonetimi%20ve%20denetimi%20%281%29.pdf
- Web_29 http://personel.klu.edu.tr/dosyalar/kullanici/omersinan.pehlivan/dosyalar/dosya_ve_belgeler/bankalarin%20yonetimi%20ve%20denetimi%20%281%29.pdf

ÖZGEÇMİŞ

Sultan Doğan Akbaş, 05.02.1972 tarihinde Sivas'ta dünyaya gelmiştir. İlkokulu Mehmetçik İlkokulu, İnkılap Ortaokulu, İzmit Ticaret Meslek Lisesi, Bitirir bitirmez Vakıfbank İzmit Şubesinde Stajyer Öğrenci olarak başlamış olduğu derince şubede operasyon koordinatörü olarak devam etmektedir. Anadolu Üniversitesi İşletme Fakültesi 2014 yılında 3,54 onur öğrencisi olarak bitirmiştir. Okan Üniversitesi Muhasebe ve Denetim alanında Yüksek Lisans yapmaktadır. Hedefi verilen her görevi layığıyla yerine getirmektir.

